విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ.

ద్వితీయ ముద్రణము
1000 ప్రతులు

సాయిబాబా ముద్రాలయము.
విజయవాడ-1.

1958, 59, 60 సంవత్సరములలో
భారతి, నవభారతులలోఁ
బ్రచురితములు.

శ్రీ ధర్మవరప్పు సీతారామాంజనేయాభిధా!

ఆశీః

నా పేరు శాశ్వతంబుగను నాల్గు కాలాల పాటొప్ప
దీపింపఁజేయవే యనిన, దీని నీ పేరఁ బెట్టెదన
యీ పుస్తకము నిల్వవచ్చు వృత్తవైశిష్ట్యంబు మహిమ,
గోపి యీ దైవభావనయు నొనర్చింప నూహింతువేని.

మనపేర నొక్క గ్రంథమ్ము మఱి యచ్చుపడె నన్న మాత్ర
మనసుబ్బు కననేల? దాని మహిమ ప్రాణముల జీర్ణించు
కొనవలెఁ గాక, నీ పేరు కూర్పించుకొనినంతఁ గాదు
మనసులో నీ దైవములను మసలించుకొమ్మ, నావలెనె.

నీనుగా ధర్మవరంపు వేంకటసుబ్బయ్య కృష్ణ
వేణమ్మల కడుపునఁ బ్రభవించిన దానికి ఫలము
గా నాదు మధ్యాక్కఱలను గల గాఢభావన చేయు
గా నిచ్చు మాట, నీ పేరఁ గడఁగి పెట్టించుకొన్నావు.

ఎందుకో యభిమాన మిదియు నీరీతి నీపైన నాకు
పొందింప నంగీకరింతుఁబో, దీనిపైన నీపేరు,
నందించుకోఁ బ్రాణములను యత్నమ్ముసేయు మీ దైవ
సందోహమును, జన్మ యిద్ది చరితార్థ మౌనట్లు గాఁగ.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ.

ధర్మవరపు సీతారామాంజనేయులుగారు

కారంచేడు _ గుంటూరు జిల్లా.

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు
శ్రీగిరి శతకము

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు

శ్రీగిరి శతకము

శ్రీనీరధి నిషంగ, భక్తజనతతి శ్రేయోఽనుషంగ !
మానాథశరసంగ, ప్రౌఢ వృషభరాణ్మద్యత్తురంగ !
క్ష్మానూతన శతాంగ ! సంగతోష్ణీష సౌరాంబుభంగ !
శూలాభిషంగ ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ 1

నాలోన శుష్కతృణంబు ముట్టించినావు దృగ్వహ్ని
నీలలోహిత! దైన్యభావనా మంజులోహిత ! నీవు,
జ్వాల తానదివేఱు, నిద్దివేఱుగా సంతరించకువే
శూలాభిషంగ ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 2

నాలోన నెంతగాఁ ద్రవ్వుకొన్న: బినాకి! కన్పడవు
ఆలోకరమణీయ శారదాంభోధరాస్నిగ్ధమూర్తి
నీలోనఁ ద్రవ్వి నీలోఁతు తెలియఁగా నేర, నిన్నెంచి
సోలిపోఁజాల శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 3

నాతల, సర్పమంజీర! నీ పాద నాళీకమందుఁ
బ్రాఁతిగా నిచ్చలు, నడుము వంచుచు వ్రాల్చినయట్లు
చేతోఽంబుజాతంబునందు నాకు భాసించుచుండెడిని
జోతలుగాఁగ, శ్రీశైలమల్లికార్జున మహాలింగ! 4

ఆ మానసికమైన మూర్తి, అట్లు నిరంతంబుగాఁగ
స్వామి! దీపించుచునుండి, కొంతలాభంబు కావచ్చు
ఈ మేనె శిలగాఁగ నచట నున్నచో నెల్లకాలంబు!
సోమకిరీట! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 5

నా గుండె తీసి నీ పాదమూలంబునం బెట్టుమనుము
మాఁగువారిన శ్రద్ధ సుంత మసలిన మార్పేరఁబిలుము
ఊగులాడితినేని వందజన్మ లిట్లాగకు! నీదు
జోగిని నేను! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 6

నేనెంత ! నా బ్రతుకెంత ! సృష్టిలో నిజము నావంటి
మానవుల్ మూఁడుకాలములఁ బుట్టుచు మడియుచున్నారు
కానగా సర్వదేశములయందు, జగంబొక పెద్ద
సూనాపణంబు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 7

కోరి, కబేలాకు, మందగాఁ దోలికొనిపోవుచుండ
దారిప్రక్కనయున్న పచ్చి గడ్డిపైఁ దారాడుపసుల
తీరుగానున్నది జనుల భోగాశ ! తెలివి సర్వమ్ము
చూఱపుచ్చెదవు, శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 8

మానసంబింతయుఁ గొల్లవోయి నీ మహనీయమూర్తి
లోని వెల్గు, పిసరుతో చనీనంత లోఁకువై పోతి
వీనినిఁ బెట్టెడుబాధ వేనినిఁ బెట్టవు నీవు
సూనాస్త్రవైరి ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 9

ఒకతెల్లగా వత్తువో యటంచు నేనొగి నిశీథముల
ముకుళించుకొన్న నెన్నుదురు నడుమ నీమూర్తికై వేతు
నకట ! తానరుదెంచు నంధకుఁడు, వాని హరియింపనంత
సుకరంబుగాదు శ్రీశైలమల్లికార్జున మహాలింగ ! 10

తనివితీరగ నిన్ను రెండుచేతులఁ దాఁకగావచ్చుఁ
గనులఁ ద్రోవఁగవచ్చు నిన్నుఁ గౌఁగింటఁ గ్రుచ్చుకోవచ్చు
నునికినున్నట్లుగా వచ్చి మడిలేకయును గొల్వవచ్చు
సునిశితబుద్ధి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 11

అప్రౌఢి నింద్రియంబులు వడిగ నింద్రియార్థంబులందు
నా ప్రయత్నములేక సాగుచున్న వాగ్నాయీ ప్రియాక్ష!
నా ప్రార్థన ఫలంబులగుత సర్వాఘ నాశంబు నీదు
సుప్రసన్నతయు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 12

ఇప్పటి నాస్థితిఁజూడ నెడఁదలోఁ గోర్కెలేమియు వెలికిఁ
గుప్పించి దూఁకెడు జాడలేద మేనొక్కెస బర్వ్యాగాఁగ
నప్ప ! యూహకు నందకుండఁ దెలియదయా జీవుఁడేమి
చొప్పుగలాఁడో శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 13

ఇది తపోయోగ్యమా తనువు నాచేత నెత్తించలేదు
ఇది భోగయోగ్యమా తనువు నాచేత నెత్తించలేదు
మది భోగవాంఛ కన్పడదు వేఱుజన్మ తపఃక్షమమును
కొఁడమాలియైనావె శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 14

వేదాంతములలోని వేదములలోని విమలార్థచయము
వాదించు నాద్వైత, వానిశ్రుతుపై వరలుచునీజగ మ
నాదిబంధుఁడ వీవునిద్దఱుంగూడ నన్ను వేర్పరుపఁ
బ్రోది నాకేచటి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 15

అఖిల జాగ్రదవస్థయందు స్వప్నావస్థయందు
జీవుని యనుభవభేద మింతగాఁ జెందియునొకఁడె
జీవాత్మ పరమాత్మయట్లె భేదమ్ము చెందియునొకఁడె
ప్రోవైన తెల్వి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 16

అది యుత్తమము నీవు మధ్యమమును నేనధమమ్ము స్వామి
మదిఁ జిత్రమయ్యె నీ మధ్యమత యుత్తమత వంటిదయ్యె
నదిర నాయధమత నీదు మధ్యమ తాంశ లేదాయె
సోదవేడు వినుము శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 1

కనుమూసినంత నీగర్భగుడిలోన కన్పించుచుంటిఁ
గనఁగ నేనేనాకు నింద్రదలీల లింగంబు ముంగలను
తనువువంచి శిరంబు పానవట్టంబు దగ్గరఁ జేర్చి
సునిరతమూర్తి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 18

అట వ్రాలియున్నట్టు లభవ యూహించినప్పుడే నా సు
ఘటన నిత్యమ్ముగా నున్న దామాయ క్రమిమ్మ నేనెఱుగ
నటులైన నీనిత్య సన్నిధాన ధైర్యము వహించెదను
స్ఫుటముసేయఁగదె శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 19

అటు వ్రాలియున్న నా వీపుపై నెంద రభవ త్రొక్కెదరో
త్రుటినైన నొకబాధ కలిగినట్లుగాఁదోచదునాకు
నిటలాక్ష నీసన్నిధియును నీసేవ నెరయు వేఁడి తఱ
చుట తోచనీదా శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 20

త్రొక్కిళ్ళ నెక్కిళ్ళ మఱి దిగుళ్ళ నీధూళి దర్శన మ
దొక్కసారిగ శ్రమయంతయుం జోపునోయి మహేశ!
స్రుక్కిపోవుచు నెండ నడచి పెనుమ్రి సులభశీతలతఁ
జొక్కెదునట్లు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 21

అనుభవ పరమార్థ హీనభావమ్ము లవి యెల్లఁగూర్చి
తనర వారును వారు చెప్పినట్టి శబ్దమ్ములర్థముల
నిను నేనుబొగడ నీ పెదవిపై నవ్వు నెరసు చూపవును
సునిభృతహాస శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 22

నాగుండె పెకలించుకొంచు నా ప్రాణనాళముల్ చీల్చు
నాగర్ధములతోడ నిన్నుఁబిలువ నీ పరను నిశ్చలత
లో గీఱగా సన్నతరగవలె నీలలోహిత కదలు
సాగ కన్పడునె శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 23

స్వామి నాలోనేను గుబ్బిసాడి భావము లుబ్బవలయు
నీమేలి కదలికలోని క్రొవ్వెల్లు నీరధిలోన
నేమేమొ తరగలు లేవవలయునా యని నేనుగాఁగ
సోమించవలయు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 24

సర్వతర్కంబులు సర్వశాస్త్రముల్ సంస్కారమిద్ది
శర్వ ! యనాదిగాఁ జెప్పు మఱియును సాంతంబుగాఁగ,
పర్వదు పొసగింపు నాకు దానితోఁ బనియేమిలే య
జుర్వేద వినుత! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 25

తొలివెలుంగా నీవు నన్నురక్షింపఁ దూగుచున్నావు
కెలనఁ జేరినయట్టి కొన్ని గ్రహములు కిట్టులువెట్టుఁ
దలచిన యుపకృతి భావమునసుండి తగ్గిపోవకువె
సులభఘృణాక ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 26

అంత దట్టమ్ముగాఁ గ్రమ్మియున్న యీయంధకాసురుఁడు
కొంతగా నప్పటప్పటికి నీశూలకోటి ఘాతములఁ
గ్రంతలు తూట్లైన మేనఁగన్పించుఁ గన్పించకుండ
సుంత, మ్రందించు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 27

మనసులోపలఁ ద్రవ్వి నిన్ను వెలిఁదీయు మాదిరి కాక
తనగుండెలోనుండి నీవుగా మనోదర్పణంబునను
గనుపించు నేరుపు కలుగునట్లుగాఁ గలిపింపవే క
రుణ కాల్వకట్టి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 28

జ్ఞానాగ్ని దగ్ధ కర్మలని కొంత యాశాద్యోతకముగఁ
బూని చెప్పుటకాని యీశ ! ప్రారబ్ధమున్ వీడ వెపుడు
లేనిలే దాగామి సంచితంబు కాలినబొగ్గు, పరమ
సూనృత తేజ ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 29

నిముసంబు లవి వేనియందు నాబుద్ధి నీమీఁద నిలచి
భ్రమియింపకుండునో యవ్వి చాల స్వల్పపు సంఖ్యకలవి
తమముతక్కినయవియివ్వి వెలుఁగన్న ధైర్యము కాక
సుమనస్స్వరూప ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 30

అలసి ధీవరుఁడై నవాడు మరి దేనినైన గ్రహించు
తలఁపుతో వల వేయు నీవు వేసిన దయలేని మాయ
వల, దేనికని వేసినట్లు? జీవులు వణఁకిపోవుటకు
సొలసిపోవుటకు శ్రీశైలమల్లికార్జున మహాలింగ ! 31

కేవల యోగ్యాదిసరదనుపలబ్ధి కృతవాదసరణి
లేవని యున్నావటంచుఁ జిఱుధూళి లేపుట యది, య
భావమ్ము చెప్పుటకాదు, కృచ్ఛ్రలభ్యత వచించెదు, య
శోవేద్యమాన శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 32

సూరిమనోవేద్య పడగ పగ పాము చుట్టమన్నట్లు
తూఱి నిన్ నీవు లేవనుచుఁ దెగఁజెప్పుదురు నిల్చుఁగొలుచు
వారిఁ బ్రహ్లాద ముఖ్యులను బిట్టుసంభావింతురేమి
చోరలక్షణము శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 33

విడతలు విడతలుగాగ భావనావేశంబు తెత్తు
వడియున్న యప్పుడు గుండెలోపలఁబట్టి పాలార్తు
విడిపోయినప్పుడు దీనుఁడై యెంత పిలిచినరావు
సుడియాడినట్లు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 34

ఒంది మోదము, చెప్పినట్టివా ర్చెప్పకుండఁ జెప్పెదరు
చెంది చిదంబర వీధిలో నీవుచేసినానంద
కందలాస్యమ్ము, సత్పదనవార్థాభిఘటనంబు పరమ
సుందరమూర్తి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ !

మాటల క్రొత్త యేమున్నదో స్వామి మరి నా యెడంద
గాటంపు బాధయే యిచ్చుటం క్రొత్తగాని, తానింత
పాటిబాధయు క్రొత్తగాదునా, నీ కృపాదృష్టి క్రొత్త
చోట నాయందు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ !

ఊరక యుండినవానిఁ గొనిపోవు టొక సంతలోనఁ
గూరుచుండఁగఁ బెట్టులే పదార్థంబు కోరరాదనుట
కోరినచోఁ దలకొఱవికొని తెచ్చికొన్నట్లెయేమి
శూరత్వమిద్ది శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ !

ఈవె పోయితి సంత చూతమనుచు నాదేమున్నదనెదొ
యీవు వచ్చితివట్లె వచ్చినావు నాయీ పెత్తనంబు
కైవసంబును జేసికొంటి. వందుచేఁ గైమోడ్తు నీకుఁ
ద్రోవచూపుమని శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ !

ప్రతిదినంబును సూర్యుఁ డస్తగిరిపైనఁ బవ్వళించెడిని
బ్రతుకులో నేదియో పెద్ద బరువైన పగిది భాసించు
శితికంఠ! నాగుండెమీఁద నృత్యమ్ము చేయుదో యేమొ
చ్యుతసంధికముగ శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 39

స్నానంబుచేయుచుఁ దుడుచుకొంచును జపముసేయుచును
ప్రాణాలు తేలిపో నీవు కనిపించు భాగ్యమున్నదియె
యీ నాకటంచు నేనెంతగాఁ దపియింతు నీవెఱుఁగు
ఛో నాకుఁజాలు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 40

ఒకచోటఁ గూర్చుండి నిన్ను నూహింతునో యన్న నన్ను
నొకచోటఁ గూర్చుండ నీదు కవిసైన యొక దోసమొప్పి
యొకచోటఁ గూర్చుండ నీదు సంసారమో స్వామి! పూర్వ
సుకృతంబు లేదు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 41

ఈ మేని త్రాసుతోఁ దూచుచున్నాన యీవైపు మొగ్గ
స్వామి క్రమమ్ముగాఁ దగ్గిపోయె భవద్దిశకొగ్గి
యీ మేను కాకిక బరువు లేదాయె నీవె తూఁగెదవు
సోమకిరీట! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 42

మున్ను లింగాకారమైనఁ గన్నులు మూసినయంతఁ
గన్నుం బొమ్మలమధ్య జోతిమాదిరిఁ గానిపించెడిది
యున్న తెలివిపోయెఁ జదువ వేయగా నొగి నన్నయట్లు
సున్నయైనావు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 43

అచ్చపుఁదనములోఁ గరుణ దిగజారెనన్న నీమాట
తెచ్చిన గుండెకుఁ గరగి కన్నీరు దిగఁజారు నింత
పచ్చియైన మిగుల్చు పాటియున్నావు బ్రదుకులోపలకుఁ
జొచ్చినదారవు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 44

గవుసెనపడిన నీమూర్తి కనక, నూకల కేడ్చియేడ్చి
తవుటి కేడ్చినయట్లుగాఁగ జివరకుఁ దమరి నూహించి
యువిదయు గుండియయైన లేనియట్లుగా నగుదునో యంచు
సువిపాటయయ్యొ శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 45

నీ వచ్చుటెచ్చుటో నాదు శిరసుపై నెగడుచుంటివని
యావేగపడుకొంచు నాదు మేనిలో నాడు నెత్తురులు
నో విశ్వనాథ! తామెదురు ప్రవహించుచున్నవి పైకిఁ
గ్రోవి చిమ్ముగతి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 46

మరియు వైరాగ్యంబు మరియు దేహాభిమానంబు మరియు
మరియు వైరాగ్యంబు మరియు మరియు నిన్ మరుగు
చొచ్చుటయు
విరిసిపోదునో యన్న భీతి నీవు నన్ విడఁద్రోక్కుదనియు
సురిగిపోమెదను శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 47

ఒకటి నిశ్చయమయ్యె బయట నెచ్చటనుండియో నీవు
ప్రకట శైవానేక కథలలోని రూపాలతో రావు
ప్రకట మత్ఫాలంబు ఫట్టుమంచును బగిలిరావలయు
సుకమొ దుఃఖమొ శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 48

మేలుకొన్నప్పుడు పట్టుకొంచుంటి మెదలకుండంగ
నీలలోహిత ! మేలుకొనెడి కోరికల్ నిద్రించుచుంటే
పాలించవే నాకు నిద్రలేకుండ భసితరమాంగ్యగ
శూలాభిషంగ ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 49

కలితకపాల హారా ! మహాభాష్యకార మంజీర !
దళితాఘసంతానపరిణతస్విన్న దర్పాంధ కార !
మిళితాంధకారవైరిఘటితోష్ణీష మీలన్మనోజ్ఞ
సులలితాకార ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 50

ఈమేను కర్పూరమట్లు హరియింప నీకువే నీకు
స్వామి నీరాజనం బెత్తినట్లుగా జ్వలియింపనీవె
కోమల పరిమళవ్యాప్త దశదిశా కుహరంబుగాఁగ
సోమాంగభంగ! శ్రీశైలమల్లికార్జున మహాలింగ! 15

నినుఁజూడకుండగా మాటనేర్చుచే నినుఁజూచినట్లి
నినుచు పూర్వ కవీంద్ర వాక్యసరణి వర్ణించుటయెల్ల
నను నేన మోసంబుచేసికొనుటకోనాగ నాగాహి
సునిభృతబంధ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 52

నిదురయొఱుంగని నీవు నాలోన నిదురపోయెదవు
కుదిలించి గగ్గోలుచేసినను మేలుకోవు నిజంబు
నిదురైన మేల్కొల్పవచ్చు నీదొంగనిద్దుర కేమి
రొదచేసి ఫలము, శ్రీశైలమల్లికార్జున మహాలింగ! 53

ఎడఁద నాయది దూదిపరుపా కదలక యింతసుఖంపుఁ
బడక యేర్పడ్డది నీకు, నాయెదఁ బన్నినమాయ
యుడియించదుగదయ్య నిన్నుగూడ, నా యీదోస మింత
సుడియించు నన్నె శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 54

నినుగుండెతో రాచి నొవ్వకనకుండ నీమీఁద వట్టి
కునుకుమాట లిఖింపనంచు మతిచేసికొంటి, నీలోన
ననుచుకొందువు నిన్నునీవ, గుండెలోనన్ ఆపుపొందు
చును ఆపుకనవు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 55

ననుపుకాడవు నిశానిద్ర యెరుగవు నావలె నీవు
కనిపించినప్పుడు నీవు రాలేదుగద యన్న, నేను
చనుదెంచితిని నిద్రపోవుచుంటివం చనవచ్చు, తొలచు
చునె యేమియనరు ? శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 56

నాయూహ నా గుండెలోని కదలిక నా బ్రదుకెల్ల
పాయని యీ మేనిమీఁద నాధారపడియుండె నభవ
నా యీ తనువుచేసినావు రాయిగ నను జొరలేవు
సూయాణముగను శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 57

అరయ నాభావనాశక్తి కవధిలేదాయె మిక్కిలిగఁ
బెరిగన విఱుగుట యరుదె యేదైన వృషభరాహ్వాహ!
పరమమహా నీదు నిశ్చల మహాస్పర్శ భావనాశక్తి
సురుగఁజేయఁగదె శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 58

పెరిగి బుద్ధులు నేర్చికొను జగము తమ పెద్దలవలన
పెరిగిన తరువాత నాప్తవాక్యము విషమయిపోవు
నరయ నీయునికికి నెల్ల నాప్తవాక్యము ప్రమాణమ్మౌ
సురలోకవంద్య శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 59

ఎండిన మతికిఁ బ్రమాణశతశత మెక్కుడు నీకుఁ
బండినమతి కాప్తవాక్య మొక్కటి పరమప్రమాణ
మెండు పచ్చిమనస్సు లెంతవాదించు నిల దండితోగ్ర
శుండాలదైత్య! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 60

కలిసివచ్చినవాఁడు జగము పౌరుషకలనమం చాడు
కలిసిరానియతండు లోకమిది దైవఘటనయం చాడు
తెలివి వేయువిధాలు, తేల్చివేయుట తేలిక నిన్ను
సులభమార్గమ్ము శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 61

ఏది మొత్తైననేమి మరి నే మార్చుటింతయు లేదు
నీదయ యనుకొంట లోఁదప్పేమి నేనెఱుంగ నినుఁ
గాదని పోడిచివేసినది యేమి యాఘటకుండు తుదకు
సోదెలో రాడు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 62

తనలోనఁ దన్నుఁదాఁ జూచికోఁబోక తనకంటె నితర
మునయందుఁ దన్నుఁదాఁ జూచికొన్నట్లు మురిసి తానదియ
యనినట్లుగ స్వయంప్రతారణముసేఁత యలవాటుపడి పి
శునజాతి యాడు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 63

ఎవరిదాఁకనో యేలనయ్య నీమీద నెద నిల్పలేక
యవ్వర వారును వీరు నిట్టివారును నట్టివారంచు
తవులు మానినగుండెతోడ శివ! పెడదారిఁ బట్టెదను
సువిచారమూల! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 64

ప్రియతమ తేజ నాగుండె నీనుండి బెసకనీయకు వె
దయమాలి తనుకొను బెసకిపోయిన దండింపుమయ్య
యయయొ నీదండనమద్ది క్రొత్తయూ యల్పమూ భావ
సుయమ గూఢాకార శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 65

అటు సుఖావధివౌచు నీవు, దుఃఖాని కవధినై నేను
ఘటియించు దుఃఖంబు చివరజ్యోతివై కన్బొమల్ నడుమ
మొటకరించుచునుంటి గుండె యటమటింపులయుఁ గనీనటి
జోటజోటమూర్తి! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 66

నిరతిశయంబు దుఃఖంబు సాధనానియతి నేర్పఱచి
నిరతిశయంబు సౌఖ్యంబు నీమూర్తి నిభృతంబు సేర్తు
పరమ కాఠిన్యమో పరమదయయో స్వభావంబు నీది
సురుచిరమహాస! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 67

కదలక మెదలక యంత నిశ్శబ్దఘటనగా నుందు
మదిలోన నెంచినమాత్రలో సర్వమహిమ భాసించి
యెద దూసికొనిపోదు దూసినమ్ము సాహిత్యమ్ము కలవు
రోదలేనియమ్ము శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 68

క్షితిలోనఁ బ్రత్యర్థితోడ యుద్ధమ్ము చేసెద రభవ!
శితికంఠ! భక్తులతోడ యుద్ధమ్ము సేసెద వీవు
అతిదయాక్షీరాంబునిధివి పిల్లలమని గుండె మాకు
శ్రుతిచేసికొంటి శ్రీశైలమల్లికార్జున మహాలింగ ! 69

అనుభవ పారమ్యమందినపుడు బ్రహ్మానందపరిధి
వని చెప్పుచుందురుగాని యవునుగా దది యుమాజాని !
మనసులోనఁ దలంచుమాత్ర మధుపరీమళ రేఖ యెడఁదఁ
జొనిపనట్టులగు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 70

ఇలసుఖార్థులు గడ్డితించు కుధనులై యొకదొట్టులేలొ
తలపులోపల నీవు నువ్వుగింజంత తారాడ నొడలు
పులకరించెడు గుండె పరమ నిర్వాణముంబొందు నింత
సులభసౌఖ్యమవు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ 71

లౌకికంబయినట్టి సౌఖ్యలేశంబు లభియించు వ్యసని
తాకారణంబుగా వ్యసనభావంబు తమరిపై మలచఁ
దేఁకువ సౌఖ్యంబు తెచ్చి నిలువుగాదెల నింపవచ్చు
శోకావనోద! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 72

నిన్నుఁగూర్చిన యూహ కాగడావోలె నిలచి కాలెడిని
మున్ను సమృద్ధిగా నాముదంబును బోసితివేమొ
సన్నుతావిచ్ఛిన్న తైలధారాసుసాంతత్య మొప్ప
చున్నట్టులుండె శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 73

అన్నియుం జక్కగా జరుగుచున్నప్పు డభవ! యా మృత్యు
వన్నది సహజమైనట్లు దాని భయంబు లేనట్టు
లున్నడి, యదివచ్చినప్పు డీరీతినుండఁగాఁ జేయు
సున్నితంబుగను శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 74

నీవు లింగాకార మూనుచే ధారుణికి నీ యధార్థ
భావంబు వ్యాఖ్యాన పరచునట్టులు పరమ పూర్ణతయు
నావలఁ గోలగా జ్యోతివగుట నిరాకార పరిధి
సూనె నీవగుట శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 75

నను నే విచారించుకొనిన నవ్వుగా నాకెయున్నయది
నిను సమభ్యర్థించు పద్ధతి, సుకృతి నీరేజ మధువ!
ధుని సముద్రునిఁ గోరవచ్చుఁ బెనుకొండ తూగుటేలో వ
రుణ దేవుగూర్చి శ్రీశైల మల్లి కార్జున మహాలింగ! 76

నాబిడ్డ యీ కైత, పాప మిదికూడ నగజాత, స్వామి!
జాబాలిమైత్రావరుణి మొదల్ ఋషుల్ సంబంధమాడ
రాఁబోరు నా మాటమీఁద దీనిని గ్రహియింపు మిదియె
సోబానకూడ శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 77

వియదాదిక బృహత్తనూ! శివా! పట్టువిడుపులు గల్గు
దయయేమి దయభవా! సతత సురవారిధారాభిషేక
మయమైనఁగాక యీ కరుణ యేరీతి మన్నింతు నభవ
సువహా కాదయ్యో శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 78

ఆలోల కల్లోలితామ్మయాకృతి యారెండునాళ్ళ !
నీలలోహిత తీసిపోయెను గదయ్య నీ దయాతటిని
సీలమడంలలోతు లేదు దడిపొడి చేయదు సామి
శూలమ్ము చివర శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 79

తుదిదాఁకఁ దోడవు వాని వోలికఁ దూగి వచ్చితివి
పదిబారలేగిన యంతలోఁ జప్పఁబడిపోయి తభవ
ముదిసిన నాకంటెఁగూడ మిక్కిలి ముదిసినయట్లు
చొదుగుమాలితివి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 80

నీవు నా మనసులోనుండి యెపుడు కంతేకాల! తొలఁగి
పోవను నొక తృప్తివిడచి నీవల్ల పొందినదేమి
పావనంబైన నీవెల్గు చూపించు పాపానఁబోవు
సూవె యంచనన శ్రీశైలమల్లికార్జున మహాలింగ! 81

రెండుభావాలొకేసారి యుండనిరీతిగాఁ దర్క-
పండితుల్ చెప్పుదురేమి చెప్పుట పరమ మహేశ
గండిలో నొడియు నిచ్చోట, గుండమై కదలవిం దమర
శుండాలమూర్తి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 82

కాలువగా జాలువారి యింతలో గడ్డకట్టెదవు
నాలోన బానుగార్చుచుంటి యగ్గికణంబు నేరుపుగ
కాలాంతకున కైనవాడు నొక్కఁడే కానివాఁడొకటె
సోలింపజేయు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 83

చిత్రము లాగుచున్నయవి యెట్టని చేరువై వ్రేలు
గుత్తులుగుత్తులై ప్రిదిలుకొన్నవి గుండియలెల్ల
బత్తులవో వేల్పుచెట్ట! నీ మెడ పట్టుకొనీవె
సొత్తేమిపోదు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 84

ఓసామి! నీవునా గుండెలోపల నుంటివా! పెద్ద
లా సాము లన్నారటంచు నిది భ్రాంతియా! నాకు నభవ
మాసరమ్ముగ నింతపైకిఁ బొక్కవా! మసలిన నచట
పూసరివాడు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 85

ఒకటి యదార్థమా నంబికాజాని! యుర్వి నెందేని
నెకదొట్టి యుండె నీ తత్త్వ మయ్యది యెంతైనఁగాని
కొకిబికి యీ ధరాతత్త్వముం ద్రవ్వకొలఁదిఁ గన్పడెడు
ఘూకమొండ్లనట్లు శ్రీశైలమల్లికార్జున మహాలింగ! 86

ఎదలోని భాధకు భావనాదీప్తికెల్ల విరామ
మొదవిన యెచ్చోటనో నిరాకార మూని యుందువని
మదినమ్మఁజాల నిఁక భావతీవ్రత మదిలోని నొవ్వు
సొద నీవుతోఁప శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ ! 87

ఇది కాదటంచు నా బ్రతుకు నేను యథేచ్ఛంబుగాఁగ
బ్రదుకుచు మరి మధ్యమధ్య నీవు కన్పడవంచుఁ దెనుఁగు
పదములు వ్రాయుచు నాటకంబుగా భావింతువే మొ
సుదతీ కృతార్థ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 88

నానమ్మక మిమ్మది స్వామినాథ! నాదు జన్మాలచేతఁ
బూని తా నియమితమయ్యె వాసుకిభోగి కేయూర!
దీనిచేనిన్ను భావింతు నైరమ్మదీయమహా సరసి
సోనవుగాఁగ శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 89

నీలలోహిత! ప్రొద్దుక్రుంకినంతనే నీవా వెనుకను
వ్రాలి వత్తువని మొరుంగుదున యమ్మవారి వానగలు
వ్రాలు చందురురేయి శుక్రగురువులు బావిలీల్ పాప
సూలచేకట్లు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! విశ్వే:

ఒనరైన యంతలో నా మన స్ఫూరియూరియున్నయది
వనితాధనోహ శే యుప్పుకారమానయు నూనె యనగ
తనర బండను వేసిరాచినంబోదు దానిలక్షణము
సాన తావిచెడదు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 91

పిచ్చి తాఁగుదిరినఁగాని యోస్వామి పెండిలికాదు
పిచ్చి తాఁగుదురదు ప్రాణనాయక! పెండ్లైనఁగాని
హెచ్చి నిన్నూహింతు మనసుచేతనే యిది చావ దీవు
చొచ్చినఁగాని శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 92

చెట్ట యీ మనసున కయ్యో సిగ్గువచ్చియు సిగ్గురాదు
పట్టినచోటనే పాముకరచియుఁ బట్టు నచ్చోచె
చుట్ట పెట్టిహరింపు దీనిని మరుగు జొచ్చితి నాత్మ
చుట్టమవంచు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 93

ప్రళయంబు లెన్నైనఁ గడచుదాకఁ మార్కండేయునట్లు
ఇలమీఁద నుంచుమంచంటినా జన్మలింకేమి నాకు
వలదంటినా నాదుతలపులో నీవు వచ్చి నిల్మంటి
చులుక చేసితినా శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 94

అనుభవ స్మృతిగాక పెద్ద సుఖము లే దనుభవవేళ
ననుభవ వేళయందు సుఖమన్నచో నదియు భావనయ
పనితభావన కింత హేయ మల్పమగా పరికరమేలొ
చొనిపినావీవు శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 95

నమ్మితి నుపనిషదర్థముల్ నిన్ను నమ్మితి నిన్ను
నిమ్మయి నమ్మనో నీవుచేసెడి దేమియులేదు
నమ్మినప్పుడు చేయవలదురయ్యా యీ నాకు నిమ్మనవె
సొమ్ములు నీవి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 96

ఏవేళ నినుఁజూచినానో యావేళ నీ గుండెకాయ
కావువేసితి రంగుమారె వృంతమ్మకడఁ జుక్కపొడిచె
సేవింపఁగా నీవు నెంచవేలో పచ్చి మరిందు కలిమి
సూవె మిక్కిలిగ శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 97

ఒకవేళ నేనెఱుంగకయ సేవించుచుంటివేమో య
యకదంబ! సేవించనట్లుగ నభినయంబు సేయుచును
ముకుపుటంబునఁ బెట్టి యాఘ్రాణమ్ముం జేయు దేమొ
సుకుమారమూర్తి! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 98

నీ వంతరాత్మలో నిలచి వెలికిని నిగుడుయత్నంబు
దేవి శారదగ భాసించె నాదేవి దేవ! భవత్కృ
పావృష్టిఁ దగు నాదు జిహ్వాతుదఁ బైకిఁ బ్రాఁకిన నచట
సూవె నీయున్కి శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 99

పరగ నా శారదాదేవి నీనుండి బయలుదేరినది
సరసిజభవురాణి యొక్కధార నాసన్నిధిఁ బ్రాఁకె
హర! నన్ను నా ధార వెంట నీవద్ద కరుదేరనీవె
సురనదీచూడ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 100

శ్రీ నీరధి నిషంగ, భక్తజనతతి శ్రేయోఽనుషంగ!
మానాథశరసంగ, ప్రౌఢ వృషభ రాణ్మద్యత్తురంగ!
ఘ్మానూతన శశాంగ! సంగతోత్క్షిప్త సౌరాంబుభంగ!
శూలాభిషంగ! శ్రీశైల మల్లికార్జున మహాలింగ! 101

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు
శ్రీ కాళహస్తి శతకము

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు

శ్రీ కాళహస్తి శతకము

ఆజానుబాహువా! అప్రధృష్య! హృదంత రాపూర్ణ
రాజిత భక్తి వశంవదా! సుశరస్థానకృతర
మాజాని! స్వర్ణముఖీతటీగేహ! మాంజిష్ఠవర్ణ!
రాజిలభూష! శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 1

తొలినాడు కలకండ పలుకులంబోని, ధూర్జటి సుకవి
పలుకులంబోని దాహమ్ము, చూచెడు వరకాగరాని
యలసనై నిను వచ్చి చూచి యప్పటి కారియు మరల
నలసట యగుచు శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 2

తిరుపతికింబోయి యొడలి నగలెల్లఁదీసి యిచ్చెదరు
హర! వచ్చి నినుజూచి యొక నమస్కార మాచరించెదరు
వెరపించుటకు మరపించుటకు గలభేదమిద్ది హర
హర మహాదేవ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 3

దయగల్గెనేని బంగారముం జేతు తాఁకినయంత
దయలేదయేని భస్మీకరింతు తాకినయంత
అయయొ నినుంజూచి భయపడవలెనా! ఆచుకోవలెన
ప్రియత ధీనిలయ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 4

ఇంతగా నయథార్థ మంచుఁదెలిసియు నీ లోకమందు
నంతలో రమియించుట పరిహరణీయమను సాకుగాని
తంతన్యమాన మోహంపు రేకు దొంతర లెంతయైన
నంతమ్మ కావు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 5

ఏ నెట్లునుంగాను, పరమ హంసయు నింద్రియ విహృతి
లోనడంచి విముక్తినందె, మిగిలిన లోకమేమయ్యెఁ
దానచ్చమా బ్రహ్మమయ్యె బ్రహ్మచైతన్యమే మరల
నైనది జగము, శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ ! 6

ఆయన, యహిరాజు శయ్య నిద్రించె, నా యహిరాజె
నీయెడ భూషణంబయ్యెఁ, గొడుకయ్యె నీ వాని యొకటి
వైయున్న తత్త్వంబా,మీరలిద్దఱా! యధికమా యేదొ
వైయున్కి తోఁచు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 7

ఎంతకు విడలని యంతగట్టిది యింతలో విడిలు
అంత పీట ముడిపడ్డదియు నూరకే యా మర్మమరయు
నంతయు మరి వడ్లగింజలోని బియ్యపు గింజ యెంతో
ప్రాంతమైయొప్పు శ్రీకాళహస్తీశ్వరా!మహాదేవ! 8

అన్నివిద్యలకును దుట్టతుద తెలియని దంచుఁ గలదు
తిన్నగా మనుజుని యూహకందనిది రహస్యమాచుఁ
నిన్నుఁ దోపించెడి దద్దివదలి మానిసులాడెదరు, బ్ర
హన్నలా సమితి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 9

పొత్తపి నాటి దైవంబ! మై మైలపోగుల చేదలు,
చెత్త రాళ్ళులు చేర్చునేన్గు పాములు చెప్పొత్తు బోయ
చిత్తమ్మునకు వచ్చి మల్లెపూఁ దేనె చిన్కులకైత
హత్తదా నీకు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా!మహాదేవ! 10

కడుపులో నాదిత్యు లగ్నులును రుద్రఘటలైన నీవు
మెడఁగాల కూటమ్ము తాల్చినట్టిది మేటి మాటయకొ
యుడుకు నగ్నుల బోనఁ బిడుగుపడెనన్న దొక వార్తగాగ
నడిగినయట్లు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 11

నా మీద దయమాలి తేల ? బలిసెనో నా యొడల్ సామి
నా మనస్సుననుండి యెందుకని వెళ్ళినావయ్య నీవు
పో మనస్సిది దొంగపడి దోచుకపోయినట్లుండెఁ
బ్రామిన్కుదినుస! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా!మహాదేవ! 12

గుమికూడి,లోక వైయర్థ్య భావన గుబులుగా వచ్చి
యమృతాంశు నవకళలాకాచమత్కిరీటా! నీవు తోచి
విమలిత తత్త్వాల సాధు మృదుచిత్త వీధిలో మెల్ల
భ్రమియించుచుంటి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 13

మారేడు దళములు భూతిపూతయు మంచిగంధంబు
నౌర? నీ యభిషేకమైన పిమ్మట నధిక సౌందర్య
మారుచి నీ లింగమునకు నిర్వాణమయ్యెఁ గన్నులకు
హారాయితాహి! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 14

లాలసలేకుండఁ జూచినన్ నీ విలాసంబుగాఁగ
నీ లోకమంతయు నీవుగాఁదోఁచు, నెనఁ గోర్కె క్రమ్మ
నీలోకమందు నీ పొడయె కన్పించదేమి చిత్రమ్మ
ప్రాలేయ కరుణ ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 15

హర! నన్ను నే నీకు సర్వ మర్పించినప్పటినుండి
బరువు దించినయట్టులుండెఁ దేలికపడితి నుమేశ !
బరువు నాయది నీకు నెత్తిన పాపమ్ము కలదొ
యరయంగనేర శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 16

ఎప్పుడెదో దిగులెప్పుడేవో సహింపగా రాని
విప్పుకోఁజాలని చిక్కులను దెచ్చి పెట్టెదవేని
అప్పుడు నినుఁగూర్చి తలతునో కాని, అన్నియునున్న
యప్పుడుకాదు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 17

నీ కన్న పాదరసమ్ము నయము దొన్నియ భద్రపరచి
పోకుండనీవచ్చు బియ్యమందుఁ గప్పురమును నారి
పోకుండ నిల్పగావచ్చు మదినుండి పోకుండ నిన్ను
నాఁ కిడరాదు శ్రీకాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ! 18

ఖడ్గ ధారావ్రతమయ్యో నీతోడ గదల నీవింత
అడ్డువేయఁగ నీవు తీయఁగానీవు అహిరాజభూష
మడ్డున ముగ్గినవానిఁ బైనుండి మస్తకం బదిమి
యడ్డునంటింతు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 19

నిన్ను విస్మృతి పొందినట్లుగాఁగ నొన్నాళ్లేమియౌనో
సన్నగా వచ్చుట తెలియు గుండెలో సవరించుచుండి
కున్నలై తెలియక యుండ నడుగంట నోకుక చనెడు
ప్రసన్నసమాలి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 20

అరసి నానాక్షేత్ర సమితి యందు మీరావిర్భవించి
భరత దేశంబున భక్తి భావంబు పన కల్పించుకొంచు
పొరుగు రక్కసి యూబిలోన దిగఁబడిపోకుండ జనుల
నరసికొంచుండ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 21

మీరమ్య మూర్తులనుండి యగ్నుల మిలమిలల్ బయలు
దేరి యదృశ్యముల్ మిన్నునందున దెసలందు నిండి
ధారుణీ భాగంబునందు యోగ్యమా స్థలముల వెలుగు
లాచరించుచుండ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 22

ఉండియుండి యెదో ప్రసన్నత యదెందుకో నాకుఁ దెలియ
దండపాయని గుర్తో యేమొ యొక మోహనాకార రేఖ
గండరించెదు, వచ్చి కన్బొమలమధ్య కనుచూపుమేర
హుండి దించితన శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 23

అచ్చట మీ మీ సుసన్నిధానంబులందుఁ గొన్నాళ్ళు
వచ్చి సేవింపగాఁ బట్టరానంత భావంబు కలదు
విచ్చి రాసీని యీ కొలికిపూస తప్పింపు మూడిపడి
యచ్చటనుంటి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 24

ఏది యిచ్చిననైనగాని తలగీసి యిచ్చెదు కొఱత
యాది, న తృప్తి హేతువయి మోహముగ్నాత్మను బెగుల
సీద, యిద్దాన నయ్యోడిది లేదు పోయెడిది లేదైన
నాది మోహమ్ము శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 25

అకట ! యుదుము పట్టు పట్టుకొన్నదయ్యా మహాదేవ !
చికిలి చేయుచునుంటి మాటిమాటికి సీత్కరించుచున్న
మకిలి పట్టుచువచ్చు నొక్కదెసనుండి మరి నాటుకుక్క
ప్రకటమై దినుసు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 26

నిను రెండు కన్బొమల్ నడుమ యత్నించి నిలుపుట యొకటి
నినుఁగూర్చి లోఁతైన యూహ తెచ్చుకొని రసించుటొకటి
నను దెచ్చి నీలోన గలిపికోఁజేసిన ప్రయత్నములకు
ననుకూలపడవె శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ! 27

ఈవిట్టివాఁడ వంచింతయును నిర్ణయించుకోలేక
భావంబునం దెట్టి యూహ పొడము నీ పరమస్వరూప
మావిష్కరింపించుకొనగ నా వెంట యతనంబు సేతు
రా ! వత్తొ ! రావొ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 28

మంటిలో గాలిలో నీటిలో నిప్పుమంటలో బయలి
మింటిలో నా గుండెలోన నేదేది మేలైన పొడయొ
నంటియుండెదు దానినంచు నినుదాన నావిష్కరింతు
నంటిరా ! స్వామి ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 29

కంట వత్తిడుకొని పవలు రాత్రులు కాపలా కాచి
పంటకొగ్గుట యెప్పుడో తెలియని యప్ప ! పరాకువేళ
కంటిముందాడి యందికొన యత్నించకయుమున్ పొకాలు
మంటెన్నిసార్లు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 30

ఓమెద వని యొక్క మూర్తి ధ్యానించి యొరిగించుకొన్న
దేమి వార్విశ్వమంతయును నీవంచు నెంచిన నాకు
సోమించ నిదియేమి ప్రతిపదానంద సోమకిరీట
రై మాటకేమి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 31

ఎందాక మనసులో నుందువో శాంతి యదియు నందాక
ఎందాక నుందువు లిప్తయుండది యేడాది యనగ
సందీపితంబగు నంతబరువైన సరకీవు హృదయ
మాందోళితముగ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 32

మాటిమాటికి బలవంతముగ నిన్ను మదిలోన నిలుప
పాటించి యెప్పుడు నెడదనొకవంక వచ్చియుండదెవు
నాటియున్నది నాకు నిత్య సన్నిధానంబు గల్గినది
హాటకవర్ణ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 33

వానికిఁ జలిలేద యెండలేద యప్పటికిని దొరకె
నేనియుఁదినఁ లేద యేనిఁ దినడు తా నిటునటు కదలు
టైనలేదే మన్నుతిన్న పాము దేహంబున్న నట్టు
లైనను సుఖము శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 34

ఎంతెంత యల్పమ్ము లిచట మర్యాదలీ గౌరవములు
వింతలౌ నుద్యోగములును హర! వీని వెంబడిఁబడిఁ, హృ
దంతరాళము గండ్లుపడిన ఢవి పూడ్చుటన్నది కలదె
యంత కాంతకుడ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 35

వదలిపోయినఁ దిండి సాగుబెట్లించు వనవేదువాడు
వదలిపోవుట సంభవించునా వానివల్ల కాదద్ది
ఎదను క్రిందంబడి మీఁదఁబడి యిట్లె యీదుచునుండు
నదమిత విషయ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 36

చచ్చెడునాటికి సంధ్య మంత్రమున్ జదుకు పల్కొప్ప
హెచ్చి యుర్వదియేండ్లు దాటినప్పు డిదేదోను నాకుఁ
దెచ్చిపెట్టితి విల్లు వదలిపెట్టి నీ దెసకు రాకుండ
రచ్చకెక్కించి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 37

నీ నేర్పుకొలదిగా నన్ను మేకు బందీచేయు మిచట
నా నేర్పుకొలదిగా నీదు సన్నిధానము చొత్తు నచట
వానీరమది బిట్టు వరదలై యెంతొ ప్రాలి నీరోవు
లై నిల్చుఁగాదె శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 38

చేకొని నా గుండెలోన వచ్చి వసించుచునుంటి
లౌకికంబుగ నింతలోన నాకొక్క లాభంబుగలిగె
నాకుఁ దెలియకుండ దూసికొని పోయినావు జగత్ప్ర
భాకార దూర ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 39

ఇదికాదు లేవయ్య యెప్పటికి నేది యెట్లైనఁగాని
మనసులోన నొకమూల నక్కియుండెడు మాత్రముగాక
కదలుచుండను వలె బ్రదుకు లోతులు కదిలించవలయు
నది మానఁబోకు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 40

ఏడాది మరియును గాదయేని రెండేండ్లు నీ తీర్థ
మాడవచ్చెద నిమేషమును దొలగిపోనై నది లేక
తోడుమాని నడిమి కాలమున విడఁద్రొక్కకు నన్ను
నాడిపోసెదరు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 41

ఈ కోప మీ యహంకార మీ కామ మివియెల్ల స్వామి
నీ కృప కలుగక వెన్కకుంబయనించు నట్లుగను
లేకున్నవయ్య ! యుమర్బుధవిలోక ! లేలిహానాంగ
దా ! కాలకంఠ ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 42

బహుళముల్ దుష్టభావములు మృత్యువు భయము నీమూటి
విహరణ వైఖరి లోకపతి ! యొక్క విధముననుండు
నహహా యీ మూడింటఁగగన దురూహలే యధిక భీకరము
లహరహమ్మభవ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 43

మేలుకొన్నప్పటికంటె కలలోన మెదిలిన భయము
తూలి విచారణచేసి హేతువు తొలగింపరాక
వ్రాలి గుండియఁగలగుండు వెట్టు నీ భయమెందు కేమి ?
యా లేనివేళ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 44

నాలోన నింకొక్క యర, మహేశ! యంతర్నాటకంబు
వోలె, నిచ్చటి దుఃఖచయము చాలనిపోల్కి స్వప్నమ్మ
గాలిలో వట్టిన దుఃఖపడు మన్నగతి నవివేక
మాలంబనముగ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 45

అచట భయంపడు నాతఁడల జీవుఁడా భయమునకు
నిచటి యీ దేహ మాలంబ మీ దేహమేగిన పిదప
నెచటి యాలంబమో యకట తానెయా యిదియునునదియు
ప్రచుర నిష్కరుణ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 46

ఆలంబనము లేక కూడనున్న భయంబిది నిత్య
మాలంబనమునకు వెదకు నది హేతువయ్యె జన్మలకు
ఆలంబనమ్ముల కేమి ? మూలభయంబు నీ కరుణ
నాలూనమైన శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 47

ఒగిలి_త్తలు గుణించుకొని మహాకాలమొకటి యేర్పడియె
నొగి బిందులు గుణించుకొని మహాదేశమొకటి యేర్పడియె
తగలి_త్తయే బిందువా ప్రథమమైన తళుకైన నిన్ను
నగుపించుకొనవె శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 48

అనుభవ పరమార్థభూతులైన మహాత్ములమాట
ల నొకంటనైన నాయెడల ననుభూతి లాభంబురాద
తనరంగనా యనుభూతి దవ్వనఁ దారాడునట్లు
ననిపించరాదె శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 49

ఒకసాలెపురుగు నింకొక్క యేనుగు నొక పాము వీని
నకట ! త్రేతాయుగస్వామివైన గాకాచికొఁగలవె
వికృతమై కాలంబు మేము నిన్ను సేవింపగాఁజాల
దకట మా నిష్ఠ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 50

సంచిత ప్రారబ్ధములను మరి గ్రహచారంబు వీని
పంచిన జన్మంబు నడకయిది మేకు బందీ మనుగడ
కొంచెమో అదికూడలేదో నేను వెల్గునని, హరింపు
మంచింత యిరులు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 51

ఏపూర్వ పుణ్యమో మనసు నిను స్మరియించుచునుండె
ఆపూర్వ పుణ్యమ్ము నిన్ను నాకుఁ బ్రత్యక్షమ్ము సేయ
నోపినయంత యున్నదియొ లేదో మహాబ్ధి ! నీ కరుణ
ఆ పాళమేమొ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 52

మనసు లోఁతుననుండి చేయు భావన మన్నించుచుంటి
పనితమై జిహ్వ నిన్నెపుడు పలికినఁ బాటింపవింత
మనసు వెన్కనులేనిమాట దారుసంరావమో తాక
దనుకొందు నిన్ను శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 53

ఇది త్రిశంకుస్వర్గమయ్యె నా బ్రదు కిట్టట్టుగాక
మదికి నట్టిట్లయి జ్యోతిరాదికమార్గమ్మునఁ జెషి
పదివేల్ త్రిశంకులుండిరన నా కేమిపట్టె నీ దెసకు
నదుముకోవయ్య శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 54

ఎంతగా విసువెత్తుచున్నదన, సాగనీ సాగనిమ్మ
అంతమ్మదెట్లును గలద, పైననేమగు నద్ది యగున
చింతాకు కృపయు మాస్వామి నాపైనఁ జిలికించడన్న
యంతగా నాకు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 55

నా పూర్వకర్మంబు నిన్ను బ్రతికినన్నాళ్లు చింతించి
వాపోవుచుండి యదెపుడో దేహంబు వదలుటో యేమొ
ఆపుర్వ మాత్రము కాని మనుగడయయి తుదిదాక
రాపు పొందుచును శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 65

ఎక్కువభాగమెడారి యటనట నెక్కడెక్కడనో
యొక్కటియో రెండో పచ్చని స్థలాలు యూర్పు తీసికొన
నక్కటా! చేసితి నాదు పయనంబు నచ్చోట, లేని
యక్కటికమున శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 57

ఇది పాపమంచును దెలియు, మనసులో నెక్కడో బెసకు
నదుపు, పట్టికొనంగ, ననువుచాలక, యటునిటు విరియు
నది నీ కృపావిశేషమున నేదియో యడ్డుకోవలయు
నదనునయందు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 58

అజపజ తెలియనియట్టి స్థితిలోన నమరె నాలెక్క
విజితారి ! యిదినిల్వ యిది ఋణంబన్న విధమెరుంగకయ
పజలోనఁబడితి గ్రుడ్డెద్దు చేనిలోబడ్డ విధాన
నజగవధారి ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 59

చదిసిన గుండియై క్రోధలోభ మాత్సర్యముల్ కొంత
యదుపులోఁ బెట్టితిఁగాని తలమీరినట్టి మోహంబు
వెదఁగాడి క్రిందికిరాదు దమియింపవే దీని, శమన
రద పాద దమన ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 60

నన్నింత వ్యష్టిగాఁబెడకు ద్రొక్కి గంతలుకట్టి కనుల
మన్నుతిన్పించెదు పచ్చికన్నట్టి మమత కల్పించి
నిన్ను నమ్మినదాని కిట్లు జేయనేవలెఁ బ్రభుత
యన్న దెట్లుండు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 61

ఇల్లువదలిపోవ వేయి యూహాలిల్లెసగ వన్నెకన్న
నల్లగాంతారంబు నందు లతలు వేలవి యల్లుకొనగ
నల్లుకోనైన గుణంబు నిర్మూలమగుఁగాక సాంధ్య
హల్లీసకాంత ! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 62

వెనసర్వ సృష్టిహేతువయి తగునెల్ల విక్షేపశక్తి
ముసరి నా మనసులో వచ్చి కూర్చుండెఁ బులిపీట వెట్టి
ప్రసరత్సమష్టి జీవ నిచయాధార రమ్య మహస్క !
రసిఘియింపు మిచట శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 63

అన్నాను నీభక్తుడ ననిపైకి, నీ యడుగుల నందు
కొన్నానో, అదిలేదు, గ్రుడ్డిగుడ్డాలకుం బండ్లుతోము
చున్నాను యమ నియమములు ధ్యానంబు నొకయింతలేవ
యన్నఖాది నయి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 64

ఇష్టమైనట్లు కానట్లు నిదురలో నెప్పుడో వచ్చి
యిష్టమ్ము ననుభవించి పోదు పగలెల్ల నెడపెడ మొగము
నష్ట సంసారమ్ముకాద మరియు నొననుటకు లేద
యష్టమూర్తివయి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 65

చీలికై యొకసారి వచ్చి క్రమ్మరించి చను మబ్బైన
పీలుకల్లు, కిచాటులేదు చుట్టు వ్యాపించి కూర్చుండె
గాలిబిగించెఁ బట్టుమని కురియదు క్రమ్మి బాధించు
నాలోకనంబు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 66

కన గురూపసదము చేయుటకుమున్ను కావలసినవి
గానములు తొలుదొల్త నెడదలోపల కుదురుకోలేదు
నినుగూర్చి తెలియగా నెవరి నడుగగానేర నయ్యెదన
యనువు మాలితిని శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 67

కొన్ని జన్మములు దాటితిని, మనోమయ కోశంబునందు
నున్న జన్మమిది, యింకెన్ని జన్మలకో మరి రెండు
మున్నున్న కోశముల్ దాటి నీవైన మూర్తితో నొక్క
డన్నది యగుట శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 68

తెలివియే కొంచెమో కలిగిన కొలందిఁ దెలియమి యొక్క
పగులులోతులు ఘాతములుగఁ దెలియంగఁ బడియెడు
స్వామి!
తలుగు లోతుల నీదు చెమ్మ యొకయింత తగులునో యంచు
నలరెడు నాస శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 69

ఒకయొక్క పొరఁగాగఁ దొందరించక యొలువంగవలయు
నకట యివ్వి తడిసి, నాని, తెగయెండి, యట్టగట్టినవి
తుకతుకలై నీ కృపగిరి ఝురమయి తుడిచిపెట్టకయ
ప్రకటార్థ్యమేది శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 70

ఇద్ది వైరాగ్యమో, మొండితనమొ, నా కెఱుగంగరాద
ఉద్దిగానుండు నీ రెండు, వైరాగ్యమొక చిత్రమైన
దద్ది యుండిన దూరదూరములను నీ వగుపించుచుండు
వద్ది యున్నదటె శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 71

ఇదికూడ వైరాగ్య మార్గమే యందు నేది వ్రాసినదో
అది వచ్చు రానిచో రాదు పోనిమ్మటన్న భావమ్ము
మదిని వచ్చుచు నున్కిఁ దృప్తి యిదియంచు మరల
సంశయము
నది యౌనో కాదో శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 72

తనుదాన కిరరించుకొనును మానిసి తనయందులేని
గొనములు తనయందుఁ గలవటంచు నన్కొంచు నేరైనఁ
దనయందు నవి లేవటన్నఁ దెలియున తనలోని పశుత
హానువుపై నాడు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 73

పుట్టినదానికి సర్వ పరమార్థభూతమై యున్కి
మెట్టిన మీ క్షేత్రభూమి, బ్రదుకెల్ల మీరుగా నగుట
మిట్టిపడుదు నద్దినేర్చి యిద్దినేర్చి మృడ! యవివేక
మట్టకట్టితిని శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 74

అయ్యవార్లంగారినిఁ బొనరింపఁబో నది కోఁతియయ్యె
నయ్యయో నీ దెస నన్నుఁ ద్రిప్పికో నాపద తెచ్చి
కయ్య కోసితి గుండె నీదు దెస భక్తికాక దుఃఖాన
వ్రయ్యలై పోదు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 75

పాము పడగవిప్పి శిరసుపై నీడపట్టిన నేది
యేమేలు కలుగునందురు సదా నీ కహి మహేంద్రుఁడుండు
నామాదిరింగనె మేలు నీకు నిత్యంబు మాదృశుల
వౌమాటలేమొ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 76

పాము ప్రాఁతయుగంబు దానిఁ దనువులోపలఁ జేర్చికొంటి
నోమితి దురితంబు, మల్లికార్జునుండును బసవన్న
సోమన యన్నమయ్యయును నేను నీ స్తుతి పతంజలుల
మై మేముకామొ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 77

చేసిన పాపంబు హర ! సదాశివ ! చెప్పినబోవు
మోసంబుచేసితి మెల్లనన్ను గుంపునఁదూర్చి చెప్పి
ఆసత్త్వ మూర్తులు పరమ శైవులే నద్వైతి నిన్ను
నాసింతు నంతే శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 78

బంగరు రేకులు విప్పినట్లుగా వరలెడు నీదు
లింగంబు కన్నులు మూసినంతగ లీలగా నొసట
ముంగిట కట్టులు తీయఁబోయిన మ్రుగ్గొల్కినట్లు
అంగజాతారి! శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 79

ఎంత పొడుచుక చూచినను గన్నుల కగుపడబోవు
ఎంతగాఁ జొచ్చిచూచినను గుండెలో నింత కన్పడవు
అంతగాఁ గంటికిఁ గలికమున కైన నక్కఅపడవు
ప్రాంతమై యుండి శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 80

ఎందుచేత మనస్సుఁ గామపుంద్రోవ కెడముగా లాగు
మందురు, మరియును జనన మరణంబులకు నందుచేతఁ
బొందు కామమ్మున యందు న్యాయపుంబొంత పోలేర
యందుచేఁగూడ, శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 81

బ్రదుకెల్ల నీరీతిగాగ నీమీఁదఁ బాటలు పాడఁ
జదురుగాఁ దుదకిదియెల్ల గవితగా జమకట్టెదేమొ
యిది ముందరే తేల్చి పెట్టు మూరక యీ శ్రమయేల
అది యౌనొకాదో! శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 82

అనవధియగు నిదో సాగరమున గోళాకార మొప్పా
చును తేలుచున్నట్లుగాఁ గానిపించును నీదు లింగ
ము, నయనములు మూసికొనగనా ప్రాణమూర్తిహర్తార్తి!
యనల దృగ్భావ! శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 83

పొనువడ్డ నీ కంటి యగ్నిగోళమై పొలుచు నీలింగ
మనిపించుఁ దక్కిన తనువు పంచభూతాత్మకంబగుచుఁ
గనిపించు నెల్లెడ నో యుషర్బుధాకార! యనగ్ని
వనిలేదు నేను శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 84

అదియేదో మెఱపుగా నగుచు నీ చుట్టు ననిపించు నాకు
పదిలమై నీదు లింగమ్ము ధ్యానించు పట్టున స్వామి!
యది యొక్క తెల్వి బాంగరముగానాడు నన్నట్లు నొక్క
హ్రాదసుధా భ్రమిగ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ 85

నాజాతకంబును బట్టి యిదిదని నాకును దెలియు
నాజన్మలో నీవు కానిపించవన్నది కూడఁ దెలియు
రోజురోజును వ్యర్థముగనె నే నిన్ను రోయుదు నీవు
నాజి చేసెదవు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 86

రోజురోజుకు దుర్ఘటం బవుచునుండెఁ బ్రొద్దుగ్రుంకుటయు
నీ జపంబొక్కటై ప్రాణ నిచయంబు నిల్పుచున్నదియు
నాజవం జవముపై నూటికిన్నాఱనగు పాళ్ళు లేదు
రాజసబుద్ధి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 87

పదివాగులై పాఱు కాలకర్మముల్ పాపపుణ్యములు
బ్రదుకు చావులు వెల్గుచీకఁటులు దైవపౌరుషంబులును
కదలికచే నొక్కఁడొక్కఁడు కలియుట కలుగుఁ గదలుట
యది మానిపింపు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 88

బియ్యమ్ములో రాళ్ళు తేరనగుగాని వెసరాళ్ళలోన
బియ్యమేరి ప్రయోజనంబు సుంత కన్పించదు స్వామి!
యయ్యయో పాపపు టూహాలందు బుణ్యపుటూహ లేరు
టమ్యో నా బ్రదుకు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 89

మెఱవద యుఱుమద తెఱపిలేకొక్క మెయి వానవిడక
కురిసెడు ప్రాయి క్రిందఁబైన మిక్కిలి కొఱఁతయైన యది
వెరవేది యున్నది నా స్వామి! యీ వాన వెలియింపు నిన్ను
నరుదెంతుఁ జూడ శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 90

మొదలు తుదల్ లేని కాలముల దేశముల జనుల్ పుట్టి
బ్రదుకుచుఁ చుచ్చు జహింసచేయుచుఁ జంపుచుఁగనుచు
నదులు పొంగుచు భూమి పగిలి యుద్ధముల్ నడుపుచు నేమి
యదుపు లేదాయె శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 91

నేనెట్లు ముక్తి పొందుదును నాకెట్లు నీవు కన్పడెదు
ఈ నేర్పు వెదకుటకాదు నీవ యీ సృష్టికి హేతు
వైనది జగమెల్ల నెందు కొప్పికోదని కోప మేమి
యైనది ముక్తి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 92

ఎప్పుడు వత్తువో యెపుడు పోదువో యెఱుగక నీవు
చెప్పక వచ్చితో యని పరామర్శ చేసి చూచెదను
చప్పని గుండియ తెలిసి లోకమ్ము చాయఁబోయెదన
యప్పటికైన శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ ! 93

నీ వేగుదెంచి లో నాడుటకు వెంటనే గుర్తు నిత్య
జీవనంబగు నుప్పుతేలు పోటొగ్గి జీర్వారు, భువన
భావనా కల్మష క్షాళనముచేసి పాలైనవేళ
నావి తేరెదన శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ ! 94

కునికి యంగటిలోని బెల్లమునకును గుడిలోని లింగ
మునకు నైవేద్య మన్నట్లు జీవితమును బెసకింప
మనసు నీపై నున్న యట్లభినయింతు మరి వీలుకాద
యనుటకు లేద శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 95

లింగంబవీవ, పరస్వరూప మాలింగసంబంధి
లింగమన్మాట యన్వర్థతంగను లీల నీయందె
లింగమ్మె కాని మూర్తులను గొలుతు రలీక లింగముల
సంగజాతారి! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 96

సృష్టికి హేతువు నీవ యర్ధనారీశ్వరమూర్తి
సృష్టి ఘటిల్లు స్త్రీ పుంస యోగంబు చేతనకాదె
స్పష్టమైయున్న నీ మూర్తిని నెఱుంగఁజాలమిఁ బెట్ట
వష్ట సంపత్కి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 97

వెసనావు పాల్వోని నాదుకైత నైవేద్య మిచ్చెదన
రసఁగప్పురము వోని నా శరీర మారాత్రిక నిత్తు
కసటు నా యీ బ్రదుకగురుధూపంబుగా నిత్తుస్వామి
హాసియింపు మిచట శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా ! మహాదేవ ! 98

కాళ్ళను బడ్డ పా మెట్టు లైనను గరవక పోదు
గూళ్ళయ్యె నా మేను పాముల కటంచుఁ గూర్చుండఁబోకు
సుళ్లైన నామనిక్కఁ జేయఁబోకువె సున్నకు సున్న
వాళ్ళికి వాళ్ళి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 99

పంతమేమిటికిఁ గించిత్కరుని తోడఁ బనికిమాలిన య
లంతితోడ యమాదులలవడవు లోబలంబుగా నిన్నుఁ
జింతించుచున్నప్డు హంసలేవఁ దీసికొని పో! యాత్మ
ప్రాంతమై యుండి శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 100

ఆజానుబాహువా! అప్రధృష్య! హృదంత రాపూర్ణ
రాజిత భక్తి వశంవదా! సుశరస్థాన కృత ర
మాజాని! స్వర్ణముఖీతటీగేహా! మాంజిష్ఠవర్ణ
రాజిల భూష! శ్రీ కాళహస్తీశ్వరా! మహాదేవ! 101

—

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు
భద్రగిరి శతకము

—

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు
భద్రగిరి శతకము

శ్రీరామచంద్ర ! యస్మద్ధృదురు వియత్ ప్రియతమ చంద్ర!
సారోపనిషదర్థభూత ! ముక్తి యోషామణీ క్రీత !
నీరధి భంగ ! భూమీసుతా మనో నీరజభృంగ !
నీరధరశ్యామ ! భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 1

మఱియొక్క యూహ తోచెడిని నాదు నీమాత్రమా పద్య
విరచనకే పొంగిపోయి శ్రీముక్తి విభవంబు నాకు
నొరిగింపనైన నొడళ్ళు వరుగులై యుగములు తపము
నెఱయించుటేలొకో భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 2

ఎవ్వరో యెవ్వరో యయిన యీాదైన్య మెసఁగు కోరికలు
రువ్వాటలో నర్థమొప్ప విశ్వేశ్వరుండును నీవు
నవ్వల మీాయంత మీారు చేదుకో నవువారు నన్ను
నెవ్వగల్ కూర్పక భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 3

మనసెక్కవగ నైహికమ్మగు దినుసు మనసుతో మమ్మ
మననంబుచేసిన నైహికమ్ములా మహిమల నిత్తు
మనుకొన్న నది యేల యాత్మలో వచ్చి యవధరింపఁగల
నెనరె చూపింపుడు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 4

లావణ్యనిధి ! లక్షమంది రావణులం జంపుమీావు
భావంబులో నిన్ను నెంచఁ జివురాకు పగిది భాసింతు
జీవంబులో నెంత మార్దవమ్మను జెండించఁగలవో
నీవారశూకాభ ! భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 5

గ్రహములు తొమ్మిదిమంది యైదు వర్ణమ్ములవారు
గ్రహముల సంచారగతిని నేను కిరాతబుద్ధి నయి
విహరింపవచ్చు నొక్కపుడు చైతన్య విభవాంబురాశి
స్పృహార్హ ! పాలింపవే భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! ౬

అన్ని రోగంబులు కుదిరినవి గాని యీ రోగమొకడు
చిన్నమెత్తంతైనఁ గుదురలేదు రాజీవాక్ష ! రామ !
యన్నలా ! లగ్నమందున్న కుజుడును నసురగురుండు
నిన్నుఁ గాదన్నట్లు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 7

మొగిఁ బాపముల నీదు మైవెలుఁగు మహోంబులలో మునుఁగుట
కుగ నెంచగా నొడ్డు కచ్చితంబుగా గోసినట్లుండె
దిగుటకు లేదింత దూఁకుటే కాక ధృతి నిల్వ నీవు
నెగడించుటయె కాక భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 8

ప్రోవుల నీళ్ళొక్కసారి వట్టుగా ముంచెత్తు నీదు
లావణ్య నది యొక్కసారి జివ్వున లాగివేసెడిని
దేవ ! నీదయ యెప్పుడెట్టులుండునో తెలియగఁజాల
నీవ కన్పడవాయె భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 9

వెసఁదెల్గు తెల్గంచు జనము వెఱ్ఱిగంతులు వేయుచున్న
దెసమూలు మాజాతి కీవొకండవు తెలుఁగుదైవమవు
కసితీర నుతియింతు నిన్నుఁ దెలుగు వక్కణముల తోడ
నిసిపోవఁ బగలురా భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 10

హరుఁడని నీవును, నీవని హరుండు, వ్యర్థపుచ్చకుడు
జరిపి నా ప్రార్థన మీరుమీరు వచ్చుందాలు పోయి
చెరియొక చేయివేసినను జాలును చేరితి ముక్తి
నిరుపమాన దయాబ్ధి! భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 11

కొనిపోయి నన్నుఁ గైలాసమందో వైకుంఠంబునందో
గణములలోఁ బారిషదులలోఁ జేర్పఁగాఁ గోరలేదె
ననునేన పాపముల్ తోలఁచ మనసిగ్గికొన సాయపడ
నెనరు చూపుడటంటి భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 12

పడిఁబుట్టుచునె యున్నది ప్రజ, బాధలు పడుచునే యున్న
దోడుదుడుకు సుఖానికి జతనమ్ము చేయుచునె యున్నదియు
విడుదలలేదింత మెలికలోనుండి విడుదలలేదు
నిడుద యూర్పుల గమి భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 13

తడవకు నెప్పటికపుడె సంసార తాపత్రయంబు
బెడఁదతోనే సరిపోవుచున్నది ప్రియతమ జ్యోతి
నెడఁదకు నిను గదియించుకో నెప్డా యెఱుఁగన యెడఁద
నిడివి యాసఫలింప భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 14

తెలివిగా నెదో చేయఁబోయి తలదూర్చి తీసికోలేక
వెలిమేసుగాలిలోఁ గొట్టుకో నఱపిట్ట నయ్యోదను
కలుగగాఁ గోదండ రమ్యమైన కైదండ యీవె
నిలువఁ ద్రొక్కికొనంగ భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 15

కొండపైఁ గోఁతి రమ్మన్న రాదు మాకును, నీవనుకొన
కుండఁ దానై వచ్చు రాక్షసవధ చేయును బయిపెచ్చు
కొండపైఁ గోఁతి రానక్కఱయె లేదు కోఁతియు నీవు
నిండియున్నా రెద, భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 16

విడివడి కట్టలు తెగిన మతిఁ బుల్లవిరుపు మాటలను
చెడిపోవుచున్నారు కొంతమంది నిం జేరఁగాలేక
వడి నాకు నీదయ ముదురు పాకానఁ బడక నిన్ గాద
నెడు బుద్ధి రాలేదు భద్రగిరి పుణ్య నిలయ శ్రీరామ ! 17

ఈపద్యములు నీవు నిట్టివేషాల నెందఱో వేతు
రీ పప్పు లుడకవు చచ్చినట్లుగా నింద్రియ జయము
ప్రాపింపఁ జేసికో తేరగా వచ్చి పడదనె దీవు
నీపట్టు తెలియులే భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 18

ఈ వెట్ట యిటులున్న నింక నేమైన నున్నదా మండి
పోవుటయే కాక యింద్రియ జయమ్ము పొలుపేది నాదు
జీవ వల్లరి వాలుతీర, మూరాకు చేరికగాగ
నీవు నిల్వకయున్న భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 19

పదవయ్య నాస్వామి ! విదియనాడు కన్పడని చందురుఁడు
తదియనాడైనఁ గన్పడును గన్పడి దారపుఁ బోగు
పద యిత్తు నీలాపనింద తొలగించు, భక్తి మేల్కాను
విదురరా నీకువే భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 20

నెఱిఁజచ్చునప్పుడు సంధ్యమంత్రమని బ్రదుకు చివరఁ
బరమహా నీ భక్తి సుంతగానైనఁ బట్టుకొన్న యది
కొఱ గ్రుడ్డిలో మెల్ల, వెరా ప్రాణముల్ గుటగుటలాడు
నెరపురాకయ మున్న భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 21

ఎక్కడనొక లిప్తయైన నీభక్తి హీనమై చనునో
యక్కటా యనిదిగుల్ పడెదునాకు నిద్రావధీరణయు
చక్కబ్రదుకు కృషి కనక తప్పనిసరియు నింతకును
నిక్కమీ వొకడవై భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 22

వగ నా శరీరస్థితి యొగఁదీసిన బ్రహ్మహత్యయును
దిగఁదీసినం గవీ హత్యయుఁగ నున్నది సుతపస్సరణ !
యొగి దీనిరక్ష కష్టముగ నున్నది, యున్నదీ చరణ !
నిగమాంత సంవేద్య భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ ! 23

కథనీది సూక్ష్మమతి రమణీయముగ రచించెదఁ గద
కథనాది పాలింపరాదె స్థూలమ్ముగానైన నీవు
ప్రథితమ్ములిచ్చి పుచ్చుకొనుటలు నీకు బట్టవో ముక్తి
నిధికి శ్రీశాలికి భద్రగిరి పుణ్య నిలయ శ్రీరామ ! 24

పుట్టించి పట్టించినావు కారాని పోరాని సంత
రెట్టించి ధట్టించినావు దుఃఖ దారిద్ర్యంబులెల్ల
కట్టించి ముట్టించినావు తీవ్రాగ్ని కాయంబునందు
నిట్టులమాన్మ కృప భద్రగిరి పుణ్య నిలయ శ్రీరామ ! 25

పట్టిన దయ్యమై, క్రిందఁబెట్టిన వానలు, పైనఁ
బెట్టిన యెండలులేని దుశ్శీలు వీని రక్షింతో
త్రుట్టెలుకట్టిన, జ్ఞానదగ్ధ కర్మలని చెప్పుటయు
నెట్టుచున్నది నన్ను భద్రగిరి పుణ్య నిలయ శ్రీరామ ! 26

నోరు మాటాడుచో వెక్కిరింపనౌ నోస లనుములను
జేరిమీఁదించు మిన్నులను జేతిలోఁబెట్టనౌ నిద్ది
తోరమైనట్టి లౌకికము దీనికి దూరమౌ దీవు
నేరనౌ దూరము భద్రగిరి పుణ్య నిలయ శ్రీరామ ! 27

వలెనని యిది చూడ, ననుభవించగా వలెనని యిద్ది
తలఁపులో బాహిరవోయి యీ కట్టె తమ దయ లేక
చలియించుచున్నది చలన సంగతా సాధుచేష్టముగ
నిలువరింపుము దీని భద్రగిరి పుణ్య నిలయ శ్రీరామ ! 28

కనవలెనని శ్రావణాంబుధర శాబకమనోజ్ఞ నిన్ను
వినవలెననియు షడ్జస్వరమయూర వీరావు నిన్ను
కననేల విననేల యేటికీ రమ్యకాంక్షలు చేయు
నిను నన్నొకటిగాఁగ భద్రగిరి పుణ్య నిలయ శ్రీరామ ! 29

స్వామి ! నన్నొకసారి యిట్లు దయచూచెఁ బరముఁడన్నట్టి
యామాట కొందఱితోడ చెప్పితి ననుచుఁ గోపమ్మొ
ఆమెయి నీవైపు తిరిగిచూడవ యద్దిక్షమింపు
నీ మన్నన వచింప భద్రగిరి పుణ్య నిలయ శ్రీరామ ! 30

చత్రమ్ములో బిగించితివి యటుసిటు సాగనీకుండ
కుత్రచేసితి లేదు వీలు కాళ్ళీసికోఁ బులిమీఁది
పుత్రనా నిత్య మృత్యువు భయమిదేమి ముక్తి వ్రతంబు
నిత్రుపవాసముల్ భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 31

ఏడువలేక నవ్వుటయ యొంచిన నీ సృష్టియెల్ల
కాఁడువాలగు నేటి కడుపులో నిల్లుకట్టినయట్లు
వేడి నిట్టూర్పులగాదె యిదిదని వెలయని బ్రదుకు
నేడె తెలియరాదు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 32

చివరి యీ దినములలోన నొకరీతి జీవనధార
సవదరింపఁగ సాయపడెడు పెంచి యాస జగదాధార
తవిలి నాలో సాయపడవె ననునేను దహియించుకొంచు
నివురు కప్పికొనంగ భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 33

వేతప్పుచేయును మరి క్షమింపఁగావేడుఁ గన్నీళ్ళ
నీతిబాహిరుఁడైన వాఁడు నేను నా నీతిగాఁగలన
చేతో నియమ సర్వధర్మ పాలకా ! శ్రీరామ ! నాకు
నీతోలగించునా! భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 34

(9)

కొడుకు కాంతారమ్మ చనిన నసువుల గ్రుంకె నీ తండ్రి
కొడుకు తా నసువులఁ గ్రుంక నేనింత గ్రుంక నీ పేరు
కొడుకుకుఁ బెట్టితి వాని బ్రదికించికొనను నిన్ గాద
నెడు తీవ్రతయు లేను భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 43

వసుధ నాకంటెను బుద్ధిమాలిన వాఁడు లేడనుము
పసివాడు వానిపైఁ బ్రాణములు పెట్టి బ్రదికితి వాడు
నుసియయ్యె మేనితో నేనుమాత్రము నుసికాను దుఃఖ
నిశవేఁగ నీయను భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 44

ఏడుపులో నట్టయడుగు నందున నెక్కడో నీదు
జాడ కన్పించు నా యేడుపైన నిచ్చట నేడ్వలేను
వ్రీడామనోహరమూర్తి నిన్ను దర్శింతునంచనగ
నీడజ హరివాహా ! భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 45

నమ్మకమ్మనఁ గొంత యప్పువెట్టి పంటలమీఁదఁ దీర్చి
కొమ్మన్నటున్నది జగతి నీవు నాకును గానిపించి
నెమ్మదిగా నఘప్రతతిఁ దూల్చికో నీ, వనుమాత్ర
నెమ్మ నీ యెదలేదు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 46

తోరపుటెద బాధ కంప నాగళ్ళతో దమ్ముచేసి
నారుకట్టలు దగ్గరలుగ విసరినన్నను పైన చేని
యోరిమిఁగా నుంటి స్వామి! వెసవచ్చి యూడ్చుకోవయ్య
నీరిమెండకయమున్ భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 47

అది కాని దానియందున నకట! అదియదియను బుద్ధి
పొదలదు నాకైన దానియందు నా బుద్ధి యున్నటులఁ
బొదలుచుందును నేనుగాని మెలఁకువ పూర్తిగారాదు
నిదురయందున నుండి భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 48

చేవ వెల్గు వెలుంగె, మరియు చీఁకటి చీఁకటే, రెండు
నా వెల్గు చీఁకటుల్ కలిసి యుండుట యన్నది లేద
యో వేధ! గ్రుడ్డివెల్తురని లోకాన నున్నది స్వామి!
నీ వొప్పుకోవంటె భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 49

నిను నింతగా దలంచియు ప్రమాణమ్ము నేరను, జీవి
యనుభూతికిం బ్రమాణమ్ము లేదు నీదగు దయ కాక
యనువుగాఁ గొలువవే వేసి యెన్ని నీ యడుగులు కలదో
నెనరొప్ప నా భక్తి భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 50

నాలోతు తెలియును నాకు, నేడ్చుట నాయెద ప్రస్ని
లోలపై యుబికెడు గ్రుడ్లనీర్గ్రుడ్లలో గ్రుక్కుకొనుట
ప్రాలు సంజలఁ బొద్దుపొడుపువేళల రాపుపొందుటయు
నీలోఁతు తెలియక భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 51

ఒనరగా నల్వురు నన్నుఁజూచి యయ్యో పాపమంచు
ననిపించుకోలేన బయటి నా వ్యవహార నిష్ఠతయు
ననుఁగట్టు పొగరుబోతనియ యనిపించు నా గుండెప్రయ్యు
నినునెంచుచునుగూడ భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 52

నీటికొలంది తామర జగత్తేమి నీవేమి? భేద
మో టోఁకుబేరమునీది చిల్లర యుర్విది యెంత
టాటోటు బ్రదుకయ్యె నిమ్మనియడుగుటయె చాలు నెంత
నీటు చూపింతురు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 53

నిలచినవాడను నిలచినట్లుగ నీవెల్గు గ్రమ్మ
శిలను గానాయె బూడిదయుఁగా నాయె జెందించవంత
వెలుఁగునాపై రాతి నెలఁతఁ జేసితివి మనుష్యు శిలగ
నిలుపంగఁజాలవో భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 54

ఓయి బాబోయి ! తావెలికి వచ్చుటయును నెంత తేలి
కో యల్లి లోనికిఁ బోవుటంత కాదోయి నా స్వామి
శ్రీ యేచ ద్వారబంధాల్బిగించి రాసీరు దేవతలు
నీ యాజ్ఞ లేకుండ భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 55

నీదయ నీదయ నీదయ మరొండునేరను త్రోవ
కాదని జన్మలెత్తింపు చంపెదు కాంతా సుతులను
వే దరిద్రుని రోగిఁజేతు చేసికోవే రమా రమణ
నీదయ కానిమ్ము భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 56

నా జీఱ యెఱుఁగుదు వీవు రామచంద్రా ! మొండివాఁడు
రాజుకన్నను బలవంతుఁడు బిగింపు రవ్వంత ఫలము
తేఁజాలదెందుకు గాని దిగవయ్య దిగు సంచరన్మ
ణీజాల రుచిహాస ! భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 57

నాది యేమున్నది ప్రతి నిమేషమ్మున నన్నెను సిద్ధ
మే దాని వ్యవహారమేమొ చూచికొమ్మీవు చూచుటకు
లేదందువా దానికైన సిద్ధమే లేకపోనిమ్ము
నీదేది కాదందు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 58

నిరపాయ ! నేనేర్చి నన్నిమాటలు నేర్వరెవ్వరును
అరయ నీమాటలు వేనికవి నీక యప్పఁ జెప్పెదను
మరియు దీనికి దొరవోలెఁ గోపము మన్నింతు పేని
'నిరవాక' మైనట్టి భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 59

అరులును మిత్రముల్ జరుగవలసిన యపకారమునకుఁ
బూరసెడు నుపకారమునకు సాధనములు దైవమునకు
మరియు నీ దయలేమి మరియు దయకల్మి నా సాధనములు
నెఱికల్గుఁ గల్గవు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 60

ఆఁకలి లేకుండ నోటి వాపిరి యున్నది కలదు
ఈ కామ మంతకుమించి చెడ్డది యుందిరాహృదయ !
వేకట్టి పాతిపెట్టుము చిగుర్చును వేళ్ళును బారు
నీకంటె మొదటిదో భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 61

యోగీశ్వరుల కథల్ విన్నచో నాకు నుల్లాన దిగులు
కాఁగల నా ! యట్టివాడనంచు నీ కామమ్ము గోసి
యూగి యేపాప మేజన్మ మెత్తించునో ఆఁగ వే ! ధు
నీగంధి కరుణాక ! భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 62

చివరకు వెనుకటి జన్మకూడఁ దెలియని జీవుఁడై పోతి
నవుర నే నీ జన్మదాఁక నఘహీనమైనట్టి జన్మ
మవునె త్త లేదన్నమాట యెత్తింపుమయ్యా యింకైన
నివిడిన జాలితో భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 63

నవ్వుచుఁ బాపపు మాటలాడెద, నా జీవునందుఁ
బవ్వళించిన యట్టి కామ భావనోల్బణములు కావో
నవ్వలై పరిసిపోయెడిని కవనంపు నాయంకరమున
నెవ్వగ యెదపొంది భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 64

ఈ లోకపుం దెల్వి పొంగులై నట్టు లిచ్చితి స్వామి !
నాలుక తుద జమత్కృత సరస్వతీ నాట్యరేఖగను
మేలుకావచ్చును కవికి, జన్మయు మృతియు మాకేమి
నీలాంబుధర దేహ భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 65

చదువవేసిన యంత నున్నమతికూడ నమసిపోయెనన
మొదలిడి నీమర్వుచొరఁగ మున్నున్న పోడిమి కూడఁ
జెదరిపోఁ జిత్తంబు చెదరిపో నాశ చెదిరిపో స్పృహాలు
నిదురపోనీవాయె భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 66

సంచిత పాపమ్ము లెట్టివో స్వామి ! సంసార బుద్ధి
మంచినీటికి నెక్కనట్టిదగు చేపమూదిరి గాఁగ
బంచుచున్నది యూహా నీదు మృదుపాద పారిజాతమ్ము
నించునా చిఱుతావి భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 67

పోరియు బోరి యీ మనసు వంకర, పురుష యత్నమునఁ
దీరకయున్నది దైవయత్నానఁ దీరగావలయు
తోరముగాఁగ మీ కాళ్ళ వ్రేళ్ళయందునఁ బడుచుంటి
నేరకయేకదా భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 68

నన్నేమి చావుమంచనిదో యెంత యత్నము చేసి మనసు
నిన్నంటుకొని నిమేషమ్మయినగాని నిల్చుటలేదు
నన్నొక్క వేయి జన్మలను గత్తుల నరకుము విడక
నిన్నంటుకొని యుండ భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 69

ఇంతగా మనసు నీపైని నిల్వని యీ జన్మకంటె
వింతయౌ పశుజన్మ చాల మేలనుపించునో స్వామి
కొంతయఘ మనుభవించు నంతియ క్రొత్తపాపము గు
ణింతముల్ నేరదు భద్రగిరి పుణ్య నిలయ శ్రీరామ ! 70

అల కామరోగమ్ము దొంగదియు మానినట్లుగా మాని
సెలవేయు రెట్టింపు తీపు నెత్తురు చీము పట్టేలు
తొలిగూడు నీ కృపారసము పూఁతల దీరును గాక
నిలువనీయదు జీవి భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 71

జ్యోతివోలిక నీవు కనుబొమల మధ్య నుదయించువేళ
నీ తనూయష్టిలో గాలి యాగిపోయెడు రమారమణ
చేతమ్ము స్తంభించుచుండెఁ బ్రాణమ్ము చేతమ్ము జంట
నీతమ్ము లోకసారి భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 72

కాటించుచుంటివి మనసు దినదిన గండంబు మరియు
నూరేండ్లు లాయుస్సుగాఁగ బ్రదుకిడెందుకు బిట్టు భార
మారీతి నేటికీ సుఖములు సుఖంబులని రమించుటయు
నేరని కాడికి భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 73

లేరు మాదృశు లుర్వి సుఖము లక్కఱలేదు దుఃఖంబు
లోరువజాలను బ్రదికియుండుట యుర్విపై బరువు
నౌర నీ కృపలేదు తెలియరాదు జన్మాంతర ఫలము
నీరీతి తెలియదు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 74

చేసినవానికిఁ దప్పకున్న చోఁ జేయుము నరక
వాసమ్ము ప్రత్యానుభూతి యేమియు వలదు లే నరక
వాసాన వైరాగ్య మతియు నీదైన భక్తియు సాగ
నీ సర్వ రక్షకా ! భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 75

పోరిది నీ యున్నగోడు చెడకుండఁగఁ జూచినఁ జాలు
పెరుగ నక్కఱలేదు లేదయాశ నిన్ బీడించుటయును
మరణమ్ము ప్రభు ! నిరాయాసముగఁ జేత మన్నించుచాలు
నెఱసుల నెన్నక భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 76

ఇటనెదో విధముగా సాగుచున్నదింకేమి వైరాగ్య
పటువచోగత విడంబనము చేయఁగా వచ్చునంచీవు
వెటకారముం జేసెదేని కాదన్న విధమాను కాదు
నిటలాక్ష! హితతమా ! భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ! 77

ఒక మాటమాత్రము నికరమా మాట యుర్వీజానాథ !
త్రికరణ శుద్ధిగా ననెడు మాట యే తెచ్చినదైన
సుకమింక నొక జన్మతోడఁ గోరను సువ్వో నీదగు వ
నికి పోఁకపై నొట్టు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 78

ఉన్నచో మొదటినుండియును నీ తెల్వి యుండగావలయు
సన్నగా నడుమను గల్గనేనియుఁ జచ్చిన చావె
పన్నిన బ్రదుకు గోచికిని బెద్ద గావంచాకు చిన్న
నిన్నెంచు చెన్నక భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ !   79

ఉండియుండి యితండు గొడవ పెంచుచు నున్నాడటంచుఁ
బండ బారని కాయకోఱకు నిరుకునఁబడకు నా స్వామి !
పండఁబారిన నాటిమాట చూచుకోవచ్చు నాయెడఁద
నిండియుండుము చాలు భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ ! 80

ముడిదినుసు నిజంబు నాయెడద యంబుజ పరిమళము
వడఁబోయు నీ కాలి దుమ్ముతో నూరిభావన చేసి
వడి దీనజన రక్షణంబనెడి యనుపానంబుతోఁ ది
నెడి యోర్పు చూపవే భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ !. 81

అన్ని వ్యాధులు మశూచికముతోఁ బోవు నని స్మృతితోడ
నన్నియు నింకన్నిపోవు మృత్యువు నాడెదరేలా
ఉన్న మృత్యువుకంటె మిత్రమున్నదే యున్నన్నిచాళ్ళ
నిన్నెంచుచున్నచో భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ !   82

ఏమియులేనిదానిని గుఱించి యిదెల్ల నున్నదని
యీ మానవులచేత నిత్యమనిపింతు వెంతటి మాయ
స్వామి ! నీవే యెన్నోసార్లు ధాత్రిపై జన్మించితి వల
నీమేను లేమయ్యె ! భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ ! 83

కావలమైనట్టి జనముచేత లోకంబున సజ్జ
నావళి యిడీయుట లోకవృత్తంబు నందిది సగము
నీ వోడుట సగంబు సజ్జనావళి నీ వౌటచేత
నీ వాడుట సగంబు భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ ! 84

ప్రభువును నమ్మినందులకుఁ దెఱపిని బడవేసినావు
సభయుని నభయునిఁ జేసినా వింక జన్మలమాట
యుభయుల మున్నామ యెత్తుమన్నచో 'ఊఁ' నీలమేఘ
నిభమోహన శరీర ! భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ ! 85

మండిపోవుచునుంటిఁ గోపమూని కామమ్ముచేఁ బెరిగి
గండివడుచునుంటి సిగ్గుబడు లహంకారమ్ము పూని
యుండియుండి యిదేమొ బోర్లపడిపోవుచున్నాను నేను
నిండుకుండవు నీవు భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ ! 86

స్వామి ! యీ కామగుణంబహో జన్మజన్మాంతరాల
నే మొట్టమొదటనో ప్రథమ చైతన్య ప్రపంచమున
వ్యామిశ్రమైనదో వదలరాకుండె అది కరగింప
నీవె లిమ్మ యరుదేర భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 87

ఖగవాహ ! మాటలు నేర్చినట్టి కుక్కను వెంటఁగొంచు
నాగి వేటకేగ నుజ్జోయనగ నుజ్జోయన్నదంట
నిగమాంత వాక్యముల్ నేర్చి యనుభూతినేరని వాక్య
నిగళంబు లిట్లుండు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 88

అచ్ఛమైన సుఖంబు మొదటిదిను సేది యర్థించి సృష్టి
తెచ్చితో బాధలర్థించి దుఃఖమర్థించి తెచ్చితివో
క్రొచ్చిన మతితోడఁ దద్దినమె వందుకొని తెచ్చుకొనును
నిచ్చలుడుగ నిది భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 89

చేసెడునట్టి పాపములె వదలక చేయుచు నిన్నుఁ
జేసెడునట్టి ప్రార్థనయు వదలక చేయుచు నున్న
యీ సంధిలో నున్నయట్టి మానవు:డేమౌనో సురధు
నీ సంగి చరణాబ్జ ! భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 90

పంతంబుగొని నేను కష్టపెట్టుకోవలెఁగాని దాని
యంతట నది కష్టపడదు నాయెడ హరి ! నిన్నుఁదలచి
అంతటిదగు బలవంతపున్ బ్రాహ్మణార్థంబు పరిగ
ణింతువో నీయెద భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 91

నిన్నుదలంచుటయన్న భావముల్ నెగడుటకాదె
పన్నిన మధ్యాక్కఱలుగ భావముల్ వచ్చెడు స్వామి !
యెన్న నీ కవనంబు లేకయున్న నే నేమయి యుందు
నిన్నెన్నఁజాలక భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 92

మఱుజన్మ మాట యెందులకు తెలియదు మఱునిమేషమ్మ
జరిగెడు నీ సృష్టియేలొ తెలియదు స్వామి ! నీ రూప
మెఱుగను భావముల్ వచ్చుటాడుట యెఱుఁగుదు నెంత
నిరుపాయమౌస్థితి భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 93

కూడి పూర్వ మహర్షులన్నదానిపై గ్రుడ్డి నమ్మకము
వాడి తదుక్తు లర్థమ్మునందు లవం బనుభూతి
యాడని గుండెతో నేనుగాని గ్రీష్మకృతి నైతి
నీడ చోటెఱుఁగక భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 94

చెవులు చిల్లులు పడిపోవు గుండియ చిట్లెను కట్టు
నవని నన్యాయముల్ వినుచు స్వాయముగా ననుభవించుచును
నవుర యీ యొక జన్మచాలు మరియు నేలయ్య జన్మములు
నివసద్రమా వత్స ! భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ ! 95

ఇఁక జన్మయని వద్దు స్వామి ! యన్నట్టు లెత్తించినావు
ఇఁక జన్మవద్దు నా స్వామి ! యెత్తించి తేని యెత్తించు
మొకరి ! సంచిత మున్నదందువా ! సరే ! మొద్దుపై వర్ష
నికరంబు కురిపించు భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ ! 96

ఒక నిప్పుకణము నీ నుండి చెదరించి యొప్పించి నివురు
సెకమాలి కప్పించి మరియు దీనిని జీవుఁడన్ పేరు
నకు బాల్వరచి నన్ను నన్నుఁగాకుండ నా తెల్విలే కు
నికి చేసిరెవ్వరు భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ ! 97

అట్టి మాటాడినఁ గర్మ కర్మయంచాడెదు నీవు
పుట్టించవచ్చును లేదయేని నే ముట్టించఁగలను
వట్టి నన్నాదిపట్టును రవంత కప్పదు నిన్ను నివురు
నిట్ట జాలింజూడు భద్రగిరి పుణ్యానిలయ శ్రీరామ ! 98

నీ మంత్రము మహర్షులకును లో నుండి నిర్గమించినది
స్వామి ! నాకో వెలినుండి యాత్మ లోపలికెక్కవలయు
స్వామి ! యీ మంత్రము నీది, కాదన్నవాఁడెవ్వఁడు నను
నీ మంత్రమున నిల్పు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 99

నిన్నార్తి చేత నిట్లడుగుచుంటిఁ గానీ లేకయున్న
వన్నెలు చిన్నెలుగాఁగ వర్ణింప వలఁతిని నేను
నన్నెఱుంగుదుగాదె మరల రామాయణమ్మంత చేతు
నిన్నుఁ గష్టముకాదు భద్రగిరి పుణ్యనిలయ శ్రీరామ ! 100

శ్రీరామచంద్ర ! యస్మద్ధృదుదర వియత్ప్రియతమ చంద్ర!
సారోపనిషదర్థ భూత ! ముక్తియోషామణీక్రీత !
నీరధి భంగ ! భూమీసుతా మనో నీరజభృంగ !
నీరధర శ్యామ ! భద్రగిరి పుణ్యనిలయ ! శ్రీరామ 101

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు

కులస్వామి శతకము

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు
కులస్వామి శతకము

ఇంతటి వ్యర్థమైనట్టి దేహమ్ము నిచ్చి నానోగ్ర
సంతాపములతోడ నేను బ్రదికి నీ సన్నిధిచేర
నంత తపంబు చేయంగనైన నీ యాజ్ఞ నా యాత్మ
ప్రాంతమా నందమూర్నిలయ విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 1

నేయియంచును ద్రావ నూనెయంచును నెత్తిన పోయ
మాయురే కావైతి వింటి వేల్పవై మన్నింపవైతి
ఆయే వెలుంగవో యైన మన్నించు నవసరమేమి
రా! యయ్యా నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 2

ఇదియెల్ల నాలోన నేను నాకోస మేడ్చెడి యేడ్పు
పదములుగాఁ గట్టి యేల యీరీతిఁ బాడుటో తెలియ
వదలని నీ పట్టుదలకు గుండియ బ్రద్దలైపోవు
సదయుడ! నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 3

ఒక దిగుల్‌లోనుండి పుట్టి వదలక యుండగావలయు
నొక తగుల్ నీవన్నఁ గలిగి వెఱ్ఱిగా నూగాడవలయు
నకట తానది కోటిజన్మముల చారితార్థ్యమ్ము సంవి
దకలంక నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 4

తగవీని పిత తెచ్చి నన్ బ్రతిష్ఠించెఁ దాపీడు నన్ను
మొగమోట పెట్టు నంచింత యనుకొనఁ బోకువే! నాది
వగఁబూంచి యిరుకునఁబెట్టి కొంత లాభము గుంజుకొనెడి
రగడయా నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 5

స్వగృహే యటంచు సంకల్పమందు, భాస్వన్మూర్తి ! యేమి
స్వగృహంబటన్న వైరాగ్యమూనెడు ప్రకృతి నాయదియు
నిగమాంతవేద్యుగా నెంతు నెచ్చటి నీవైనఁ బెట్ట
నగచాట్లు నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 6

పరశివా ! యీ మేనితోడి నాయునిక్క పట్టించుకోకె
పరమహా నా గుండెలోని రాయిడి పాటింపుమయ్యా
పరుస నా నింద్రియ పటలియొక్క త్రిప్పులు వానివయ్యో
నరసినన్ నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి! 7

ఆ యింద్రియములు జీర్ణించు నప్పటి కా యింద్రియములు
చేయున దేమియు లేద యవ్వాని చింతయు లేద
రోయుదు వవిలేక వాని సంస్కృతిరూపమై యున్న
రాయిడి నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 8

అవనిజ మున్నచో దాని పుష్ప ఫలాపేక్ష మొకటె
యవని జనానికి ముండ్లె సర్వ లక్ష్యము సేతువీవు
యవ్వుర నీ భావన నవసుమ ఫలాభమహా మమ్ము
నవియింతు నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 9

క్షితిపైనఁ బ్రతికినన్నాళ్లె పుణ్యంబు సేఁత ముఖ్యముగ
మతికి దీపించెడు పూర్వకృత పుణ్య మహిమచే నిన్ను
స్తుతిచేయు మతి గల్గుఁగాన నీ వచ్చ సుకృతాకృతివిగ
నతికెదు నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 10

నిదురయు మేల్కొంట సూర్య చంద్రుల నియతిచేఁ గలుగు
బ్రదుకులోపలి సూక్ష్మములును శుక్రాది గ్రహములవలన
నదియ కాలము కాలమీవ విడఁదీయ నలవికానట్టి
బ్రదుకిది నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 11

అనుభవించెదు భాగమేను చూచెదు నా భాగమీవు
అనుభవించుట మాని పట్టిచూచెదు నట్లు చేయఁగదె
యనుభవమేల యో యభవ నీచమ్ము ననుభవమేల
యభవమై నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి ! 12

దండితానేకపదైత్య! తమరి చింతన లేకయుండ
కుండలలోన గుఱ్ఱాలు తోలుచు కూర్చుంటి నేను
గుండియలో దిగులొకటి కొండయై కూరుచున్నయది
యండగా నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి ! 13

వేళకుఁ జేయుచు జపము నిన్ను భావించుచు నితర
వేళల నింతకు మించి సేయగా వేరేమి నేర
నోలిమైఁ గృచ్ఛ్రమ్ములు నుపవాసములొకయింత నాకుఁ
గ్రాలవు నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 14

చీఁకటి యడుగున నెక్కడో వెల్గు చిన్న మొక్కవయి
కాక యెట్లుండువాఁకోఁ యగాధాంధకారాంధువునను
వీఁక మై వెదుకగా మునిగి యుక్కిరి బిక్కిరయ్యెద, ర
సాకార, నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 15

లౌకికంబగు నొక్క చిన్ని తృప్తికల్గగఁ జేసి క్రోసు
దాఁక వెన్కకు జారెదవును గనుచూపు దాటిపోవంగ
నీకోసమై యాగి యాగి ప్రాణముల్ నిలచిపోయెదు, ము
దాకార! నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 16

ఇతర విషయ సన్నికర్ష మెప్పుడీ యెదకుఁ గల్గెడినో
మతి చలించుచునుండె నప్పుడందునే మమత యక్కటయు
జతపడకుండనే మదికి సహజంబు చాంచల్య మిట్టు
లతికితి నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 17

ఎదలోనఁ బ్రేమంపుటూహ యుదయించు నంతలో నీవు
నదవదల్ సేసిన ప్రేమ, స్మృతిపథంబున నంటి యీ ప్రేమ
పదములో నైనట్టి తీపి పాడవు, వ్యర్థతా బుద్ధి
నదయుడ నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 18

మిక్కిలి నల్పమౌ సుఖము లోక గడ్డిమేటిగాఁ గూర్చి
యొక్క యగ్గికణంబు తుదకు నంటింతు వున్నన్నినాళ్ళ
లోకొక్క సమిధగా వేయు దారిపోకుండ నేమందు
నక్కటా ! నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 19

తెలివి యనంగ నీయదియ తెల్వి, యంతికమునఁ జేరు
పొలపముల్ పచరింతు నందలున్ వేలు మోహమ్ము పెంచి
మొలక నవ్వులతోడ దులపరించుక పోయెదు తుదకు
నలయించి నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 20

క్రిందినుంచియును బైదాక శ్వాస దీర్ఘీకరించి తరు
కెందు చూడామణీ! పాము తోఁకపై నిల్చు చందమునఁ
బొందు వెన్నముక వెంబడిఁ బినాకంబు పూనియుంటివని
యందునా నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 21

చందిరురేక సెన్నొసట వారగా సొరాంబు వీచి
యొందిన మెదడులోఁ జలువ చెమ్మలు నురళింపఁ దలకుఁ
జెందించిన తలగ, నిన్ను నిరతంబు చింతించుచుండ
నందువా! నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి ! 22

ఒందిన నైదుభూతములతోనున్న యునికి మేనౌచు
కందును దిందుననంగ గమలాప్త కమలారులౌచు
నిందు నేనయి యజమాను డీవౌచు నేను వేఱొకడ
నందునా! నంగమూర్తిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 23

కందనకాయ యాడునన నూపిరి కదలుచున్నదన
చిందిపోయెడునట్టి యూహాలోక చోటఁజేరుచున్నవన
మందమై చలువలుక్రమ్మవన రుద్రమసల విచ్చోట
నందునా! నందమూర్తిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 24

బొందిలోఁ బ్రాణమ్ములనుచునుంట నీపొలుపు, ప్రాణమ్మ
లందాడుచుంట నా పొలుపు, ననియతమై ప్రాణచయము
లందాడుచుంట నాపొలుపు నియతమ్ములగుట నీపొలుపు
నందునా! నందమూర్తిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 25

శ్రీయుతనేత్ర! చిత్రములురయ్య నీ చిద్విలాసములు
వేయిరకాల యొయ్యారములుగ నర్పితహస్తకోటి
నై యున్నదగు పినాకముగ నిల్తు మాత్రాపాత్తకుంభ
కాయుతి నందమూర్తిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 26

కన్నులకును వేడిలేని యెండయుఁగడలేనిమిన్ను
చిన్నారిమణియును దోడుగనీయవు చేతలోఁగలవు
సొన్నారివౌదువు నావి యన్నట్లుచూపించుచుండు
వన్నియు నందమూర్నిలయ ! వ్విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి! 27

మున్ను కాళియ ఫణి యడుగులందున మోసిన మాఱు
చిన్నారి యడుగులపైన గల మోజు చెడలేదు నీకు
వెన్నవెంబడిఁ జిత్రముగను ద్రొక్కెదు విరిసి పోయెదన
యన్నలా! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి ! 28

ఇవియెల్ల ప్రాతిభాసికములే యంచు నీసడించకు వె
శివ ! భాసమైయున్న నీవ యావెన్క సేవింతుకాదె
యవుర ప్రతిధ్వని యధిక రమణీయ మది దిక్కుహారగ
ప్రవణత నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 29

చచ్చినవారేమొ వారు చావగాఁ జావనివారు
పచ్చని యీ చెట్టుమీఁదఁబడి తెగ బాపుకొందురకొ
యిచ్చట మిగిలిన వారికోస మీ యేడ్చుటయంచు
నచ్చుగా నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 30

పానవట్టమ్మును పైని శేషాహి పడగ నిత్యములు
గా నీకుఁ దోఁచెడు స్వామి! వానితోఁ గలిపి ధ్యానింపఁ
గానంగ నయ్యెడు సన్నజ్యోతిగాఁ గన్బొమల్ నడుమ
సానంద! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 31

నీ విరహము దుస్సహమ్ము నాకుఁ గంఠేకాల! యభవ!
నీ విరహమ్మునఁ బూర్వ సంగమ నిర్ణయంబనను
భావంబుతో నీవు నిల్చుటయును నిల్వమి యిద్ది నాదు
హావళి నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 32

ప్రాచీ సతీగర్భముక్తి సుంతయుఁ బడయని యినుని
శౌచమ్ము నౌష్ణ్యమ్ము పగిది నుదయమ్ము సంతరింపకయు
రాచి ఉంపానఁ బెట్టెదవు చిత్తధారాచిత్ర బాధ
నాచెదు నందమూర్నిలయ! విశ్వేరా! కులస్వామి! 33

నాదు చిత్తమున నేదో దిగుల్ విడనాడక యుండు
నాదిగుల్ నీవుగానైతి భావసంధ్యావార్షుకాబ్ద!
నీదు చిత్తము నాదు భాగ్య మాసర్జనీభూతమతిధు
రాదీప్త! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 34

ఒక్క చైతన్య మన్వస్తువుంగొంచు నుర్విని మింటఁ
బెక్కులు జీవకోట్లను సృజించుట ప్రియమైన నీకు
ఒక్క రక్షించుమనాశ్మటకు శతోక్తులొప్పనుగాదె
యక్కఱ నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 35

నీవు నాయెదనుండి వెడలిపోయితి నిజమిద్ది శూన్య
దేవాలయంబుగాఁ దోచు ఘంటారుతియు ధూప దీప
నైవేద్యములు మంత్ర పుష్పమాది విన్పడక దివాంధ
రావమై నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 36

ఒక వేయి విధముల నెడ తెఱిపిలేక యుండగ నిన్నుఁ
జికిలి వెల్లుగఁ గోలవెల్గులేర్పడ్డ చిన్నారిలింగ
సుకృతాకృతిగ రూక్షబుద్ధి నూహింతుఁ జూపునకంద
వకలంక నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 37

నామీఁద నీకింత కోపమొప్ప నున్నది హేతు శతము
స్వామి! నీయందుఁ జూపించినాడ నశ్రద్ధ యింతయుగ
నేమో ప్రసన్నతలేని సుజన ధీహృత్సైజ మృదుత
రా మింతు నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 38

నీ యీ శరీరముల్ నడుమ మనసు వంతెన కట్టియుండె
నా యీ మనస్సుతో రాకపోకలు నడచుచునుండె
నాయయ్యా నన్ను నీకడకు లాగుక నడిచు వంతెనను
రాయించు నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 39

సంసారమును వీడకుండ నెట్లైన సాధింతునా! రి
రంసా మతింగాక యుండ నిన్ను నారాధింతునా! ప్ర
శంసా పథంబైన జనకరాజ లక్షణమందు నట వె
హాంస శ్రీ నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 40

అసమాధిగతుడైన యోగియైనను వ్యవహృతి లోక
సుసమాహితుండేమొ యనయట్లుగాఁ జూపట్టునట్లు
కుసుమింప నీవె యీ దేహ యష్టిని కుంభిహా! సంవి
దసమాన! నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 41

అడవిలో నున్నట్టులున్నదియ కాని యాకలిదప్పు
లుడుగక యున్నవి నడుమనడుమ దుష్టోగ్ర సంపర్క
మడుసు త్రొక్కినయట్లు లున్నదియు దీని యాలోచనమున
నడలెత్తు నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 42

మరణ మేవేళనో తెలియదాయె నుమా ప్రాణనాథ
మరణ మే తేరకమున్న యొక దారి మరలించుమయ్య
పరమ! యింకొక జన్మమైన సంస్కృతి బలమున సాగు
టరుదాని నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి! 43

ఇది నాకు నాకె చిత్రమ్ము తెలిసిన యీ వృథామైన
బ్రదుకును బ్రదుకుచు నుంటి బ్రదుకఁ దప్పదు ప్రాణనాథ !
పదివేల్ దివాకరుల్ నీవు పదివేల్ విభావరుల్ నేను
నదయుడ! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 44

కాని కామక్రోధములయి గాటంబుగా నెంత బ్రతికి
నానో తానంతగాఁ దెలిసి లోకంబు నామనస్సూపు
తో నీటమొసలిగాఁ దిరుగు నింతియ తొల్లిటి లోఁతు
రానిది నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 45

కంపనపడ్డ కాకివలె లోకమ్ము కామమ్ము కొఱకు
వెంపరలాడెడు నిన్నుఁబొందెడు విధమెట్లో యంచుఁ
గంపరమెత్తదు దానికటుగాక కలదయ్య విడుపు
ఱంపిల్లి నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కుల॰॰స్వామి ! 46

నీకృప యొక్కొక్క యప్పు డొక్కొక్క నీతిగావచ్చు
తేఁకువఁగను మూసినంతలోన జ్యోతిర్లింగ మట్టు
లై కానిపించుఁ జూడఁ బ్రదేశమ్ము నహి ఫణాచ్ఛత్రి
తాకృతి నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 47

అలుపంపు విషయముల్ తెలియు నధికంబు లర్థమ్ము కావు
తలపులోఁ గదలిక కలుగుఁ గలుగదు తన గుండెకదల
దల గుండెలో నెంతలోతు నందుండి హర ! నన్ను నింత
యలయింతు నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 48

సర్వజ్ఞతా ముద్ర నభినయించెడి జనుడు నాకంటె
నుర్విలేడెట్లు రక్షింతో నాయంది దొక్కడే గుణము
శర్వుడా! నీవు లేవంచు దిక్కుల సాహసమొప్ప
నార్వను నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 49

నాయందు నీ కింతయైన దయ లేని నాళ్ళలో నభవ !
వాయి నొవ్వగఁ బిల్చుచుంటి నా స్వామి పరశివా ! హరహ
రా! యో మహాదేవ ! గిరిశ ! శంభో ! శివా ! శంకరా ! ధు
రాయాజ్య! నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 50

నన్ను గాదనుటకు వీలులేదు రన్నా లోకమందు
నెన్ని దుర్గుణముల వుండవలయుఁ దండ్రీ యన్నియుండి
అన్నిటికిందల కట్టుగా నున్నదయ్య పట్టుదల
యన్నలా! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 51

పదికాదు మరి పది జన్మలను నేలఁబడవేసి యీదుష్ట
మది నీదు పదముల పట్టు వదలుట యన్నదిలేదు
వదరుట యొక్కటి యీపైన సంకెళ్ళవలెఁ గాళ్ళయందు
నదవద నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 52

సరియెదో సామెత చెప్పుదురు సుమీ శనిపట్టెనేని
పరగంగ నేడేండ్లు తాను పట్టినఁ బలునాలుగేండ్లు
పరమేశ ! నను స్వీకరించి యీ పీడ వదలించుకొమ్ము
హరహరా! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి! 53

కడు బాధ తప్పదు నొక యుపాయము కలదు చెప్పెదను
వడి నీనికిని ముక్తి యిత్తమన్నట్టి వగపులేదేని
మృడ! జీవగతభవదూహ సంస్కారమిది తొలగింపు
మడలకు నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 54

సడలును దానితోపాటె మత్సర్వ సంస్కారములును
వడి నీకు నేమి నష్టమ్ము చెడు నీకు బాధ నావలన
పెడచేను పండునంచుఁ దనదిసురగఁ బెట్టుకొందురటె
యడుగంట నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి! 55

అవ్వారి గాగనై తనది దమ్మిడీ వ్యయము లేకుండ
నవ్వారికో చెప్పిపెట్టుమన్నట్టు లిది సేగి కాదు
క్రువ్విన యింద్రియపటలి సడలించుకో సాయపడుము
రవ్వంత నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 55

నా భాగధేయమ్ము నాదు ప్రకృతియు నా తనూస్థితియు
ధీభారమై గ్రహచార వశమని తెలిసికొన్నాను
ఈ భూమి యీ మిన్ను నాకోస మేకమైతిరో ! హ
రా! భవ! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 57

చచ్చిపోయినవారిఁ గూర్చియేమి యోజన చేసినాను
ఇచ్చట వార్లేక యేమి? యిచ్చట నేనుండి యేమి ?
యిచ్చట నిదియంచుఁదెలియుఁ దెలియరాదిచట నదేమొ
యచ్చట నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 58

అదియెంత యూహ సేసినను చనిపోవు నా ప్రియులెంను
మొదలుదురో యేమియౌదురొ యెఱుగమియు బిట్టు దుఃఖ
పదమయ్యె నవి రెండుకాక యజ్ఞానపథ మేడ్పు పథము
నది యొండు నందమూర్ధ్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 59

వారి యీ దేహముఃతోడి యిచ్చటి భావి మా యందు
నేరీతి నారీతి లేదటంచు మా యీ దుఃఖ మభవ
వారి తదూర్ధ్వతము గూర్చి మాకు సంబంధమ్ము లేద
యారౌర నందమూర్ధ్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 60

మరియెల్ల యిచటిదా బ్రదుకు మాకు సంబంధించి నంత
వరకును వృద్ధులై యపుడు చనిపోవవచ్చును, వలయుఁ
అరయ మా కభిమతమద్ది వట్టి దుఃఖాభాస మసలు
హారుసంబు నందమూర్ధ్నిలయ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 61

వగవేని దొక్కఁడేమాట పుట్టిన ప్రతిజీవి ముసలి
యగుదాక నెట్టులో యటుల బ్రతికి తానపుడుచా నిమ్ము
ఒగిని బల్లెత్తుమాట నిను ననము నీ యూసెత్తుకోము
హర! నాథ! నందమూర్ధ్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి !62

ఎవ్వఁడో జనియించు బ్రదుకు నెవ్వఁడో యెవ్వఁడో చచ్చు
నెవ్వఁడో యనుమాట తర్క నిర్ణయమిది ఋషిప్రోక్త
మవ్వల నివ్వల దాని కనుబంధమగు పొడిగింపు
లవ్వారి నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 63

మానసంబున నూహ చేసినకొలంది మరి యేమిలేద
కాని యోజించుట మానివేసినఁ గ్రమ్ము దుఃఖమ్ము
తానిది పశులక్షణమ్ము పశుపతీ! దమియించు చిద్ఘ
నానంద నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 64

ఇంకొకఁడు కలదు శైలపతి చమత్కృతి సృష్టిలోన
జంకి నిరంత యోజన పొనర్పంగ సాధ్యంబుకాదు
వంకరటింకరల్ తెరువునంజను బండి యీ మేన
హంకేళి నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 65

సర్వ మీలోకమే యయినవారికి, జగమున సగము
పర్విన వైరాగ్య మైనవారికిఁ, బడ దూహలందు
బర్వు తేలిక ధాత్రి పీరలకు, సమపాళమ్ము వారి
శార్వగా నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 66

ఏవానికో భవత్పాద జలజ సాహిత్య రమ్యంబు
భావంబు, పాపము! దేహ మింద్రియ ప్రణయమై యుండు
ఈవు కృపాదృష్టిఁ జూడకున్నచోఁ గృచ్ఛ్రంబు వాని
కావల నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 67

ఇదియేమొ తపమని నేను మరియు నీ వేమనుకొనెదో
కొదువ నేఁ గాదని నీవ యవుననుకొన్నచో మేలె
కొదుకక నేనవుకొనియుఁ గాదనుకొన్నచో నీవు
నది వృథా నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 68

ఎన్నివిధాలుగా జగము లోక సంస్కృతి బద్ధమగునో
అన్నివిధాలు నింకన్ని విధములు నమరించినావు
నిన్నుఁ బొందగ నెంచు వానికింకన్ని, నీ ప్రయోగమ్ము
లన్నలా! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 69

నన్ను నీ వడిగిన, వాని వాని జన్మనుబట్టి యేరు
కొన్నట్టి దైవముల్ గాగ జనమేచి కొందురు నేను
చిన్నిక్రొన్నెల తల చీరచుంగైన శివు నేరికొంటి
నన్నాను నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 70

ఎవఁడేరుకొన్న దైవమ్ము వానికి నీ విశ్వనాథుఁ
డవుర! నీపేరె విశ్వేశ్వరుండు నేనది పెట్టలేదు
ఎవఁడో మహాభిమాని యిడెనందునా! యే మహోఘంబు
రవులునో నందమూర్నిలయ ? విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి ! 71

పంచభూతమ్ములు సూర్య చంద్రులు పరమ చైతన్య
మంచన నీ విశ్వమన్నదెల్ల నీ యాకార మిద్ది
పంచాస్త్రవైరి! విశ్వేశ్వరుఁడని యాపై నెవండు మన
నాంచిత! నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 72

ఆ లక్షణంబు లెవ్వానికో కల వనుటది వేఱు
ఆ లక్షణంబులే యైన నీ వస్మ దారాధ్యమైతి
హాలాహల నిపాన సమయ వృత్త నాట్యారంభదోర్వ్యా
త్తా లింగ్య! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 73

రసవృత్తులము మేము నీవువచ్చి మా ప్రాంగణమ్మందు
వసియింప నడుగము విప్రలంభంబె పరమ వాంఛితము
ముసరెడు శోకంబె మాకు నిద్ర, నీమూర్తి భావనయె
గ్రసనంబు నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 74

చిక్కిన తనుయష్టి పాలిపోయిన చెక్కిళ్ళు దవ్వ
నెక్కొన్న చూపులు గలిగిన విరహిణీ జనులంద
మెక్కడో చూచితి నుండవలయునదెల్ల నాయందు
నక్కాతె నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 75

తెలిసికోలేనిది నేను, తండ్రి నీదివ్యమౌ తేజు
కెలసంబుగాద, యీ మనసు పెట్టెడు గిరిగింతలివ్వి
తెలిసికోలేకుండనుంటి గొంతులోఁ దెమడగాఁ జుట్టి
యలయించు నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 76

నాతపంబుననుండి లేవవగ్నులు నలినాక్షమిత్ర!
శీతలంబులు లేచు మందమృదు మందశీకర వితతి
ప్రీతిరసారామ సంస్థితున్ నిన్ను స్పృశియించు శార
దాతిథి! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 77

దిరిసెన చెట్టాకువోలెఁ బ్రతిరోజు తీక్ష్ణాంశు డస్త
గిరిమీఁద వ్రాలు నప్పటికి శిథిలతాకృతిఁ బొందుచుంటేఁ
బరమేశ! యీగాలులెల్ల నీ ముద్ర పట్టునో సంజ
లరుదేర! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కుల.స్వామి! 78

ప్రభు ! లోకమందు మోహమ్ము లేనట్టి వారిచే నేల
ప్రభవంబు నందింతు మరల లోకాన వడి మేలిమూడు
ప్రభు వైన సౌన్నారివోలె, మేలిమివలదు లోకాని
కభవుడా ! నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 79

కోసఫలమెల్లనీ చేతిలోఁ బెట్టికొంటి వ్యాపార
మసమర్థుడగు నన్నుఁ జేయుమంటి నాకది చేతకాదు
కుసు లేది యేటికి లాగ నే నది కోటికి లాగు
నసిశూల! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 80

నీవెదో నెత్తికిఁ దెచ్చినప్పుడు నిండైన దుఃఖ
భావంబు పొందుదుఁ గాని తరువాతఁ బరిసిపోయెడిని
జీవునకీ జగదల్ప సుఖబుద్ధి చెడదు మా స్వామి!
రావేమి నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 81

ఎంతయూ క్షణిక జీవితము చేసితి వీ మేలు కీళ్ళు
నంతలో సుఖములు నంతలోన దుఃఖావిలంబులును
అంతకంటె సుఖంబులేద నెదులు లే దంతకంటెను స్మ
రాంతక నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి! 82

మొదలును తుదలేని యట్టి దుఃఖంపు ముసుగు లౌకికము
కదియింప నగుట, నీ సృష్టిచేయు లోకంబున లేదు
అది పిల్లిపిసరంత లౌకిక సుఖంబె యంత తీపి యిక
నదియెట్లు నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 83

తొక్కిళ్ళుగా మారి మసఁగి యా యూరు తుడుచుకపోయెఁ
దక్కిన యూళ్ళవారలకుఁ బెద్ద హార్తగ నయ్యె నద్ది
యెక్కడి బ్రిదుకన్న యూహ ఘటియిల్లనే ఘటియిల్ల
దక్కటా! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 84

ఒకబిడ్డ చనిపోయి యేడ్చుచుండె నింకొకబిడ్డ కింత
యొక యేదో గీరుకపోయి చీఱునెత్తు రుబుకగా, నెంత
వికలత, యారాటమెంత, యిది యెప్డు విడపోవరాని
ప్రకటమై నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 85

పిల్లిపై నెలుకను నెలుక పైనను బిల్లిని బెట్టి
యెల్లకాలమ్మును బ్రిదికి పిల్లిపై నెలుక నెక్కింపఁ
జెల్లమి నెక్కించిపెట్టుమంచు నీ సేవ చేయుటయు
నల్లరై నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 86

ప్రసవబాణుని నీవు చంపఁగలవ్రను బ్రిదికింపగలవు
విసమును మెక్కఁగాఁగలవు తలమీఁద విధుఁ దాల్చగలవు
కిసరుగా, దానికి దీనికిని దేనికింగాక యుకక
రసియింతు నంగమూర్ఛిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 87

తనకైన నెందుకుం బనికిరా నొక్కదానికిఁ దప్ప
కనకనలాడు నిప్పులను ద్రోయుము కాలెడు కట్టె
నినుస్మరియించుట మాత్రముడుగదు నీ యిష్టమేమి
యనఁబోను నందనమూర్ఛిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 88

నన్ను నీవు గ్రహింప నేను చనిపోయి నా జీవముచట
మిన్నులో హరహరా! శివ! మహాదేవ! మృడ! శంభు! కటక
పున్నాగ! శంకరా! యంచుఁదిరుగుళ్ళు పొందుచునుండుఁ
బ్రిన్నన నందమూర్ఛిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 89

అకట! సదా కోటి జీవులందున నభవ నేననుచు
నొకడ నున్నానని యేమి యజ! నీకు నురగకేయూర!
కొకిబికి నడకలై యెన్ని చొచ్చును గోళ్ళబ్ధిలోన
నకృతులు నందమూర్ఛిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 90

కవ్వడి యంతవానికిని బోయలు క్రిమ్మినవేళ
నవ్వారి నొక్క యస్త్రముస్ఫురించలే దటుగాక మృత్యు
వొవ్వమిరా నీదు స్ఫురణ ఘటియించకుండఁజేయకు వె
యువ్వల నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 91

మనసులో పలఁ బాలు తొరివునప్పుడు మరి వెండిగిన్న
పనియేమి పైడి గిన్నెయె ఘటింతును బ్రహ్మ భావనయె
నినుగూర్చి చేసెద మాళి జాబిల్లి నెమిలి పించియము
లనిమేల నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి 92

అయయొ తేలికగఁ జంపుటకు నున్న వెన్నైన మార్గములు
దయలేక యొక్కొక్క ముక్కగా బ్రతిరోజు తరుగుటయేల
వియదగ్రి కోటికోటీర! ప్రాణాలు విరియవు విరియు
నయమూల నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 93

బొట్టు కాటుకపెట్టి నీవు పిలిచిన పోలుపేమిలేదు
వట్టి నాయంతనే నిన్నుఁబట్టుక ప్రాకులాడెదన
యిట్టె నన్ సరిగ పొమ్మన్నఁ జేసెడి దేమియు లేద
రట్టును నందమూర్ని లయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 94

ఒడలెల్ల నములుచునుండెఁ గములుచునుండెఁ బ్రాణములు
గడితప్పి కుములుచు నుండె జీవంబు కాలకూట గళ!
వడదెబ్బ తగిలినట్లుగను నా యున్కి వాడిపోయెడిని
యడుగడ్డు నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 95

ఒదిగియుండి యెటేని మనుచు వద్దుమొఱ్ఱోయన్న నీవు
నిది తీసికొనక తప్పదని బలవంత మేలరా యన్న!
వదలించుమీ జన్మబాధ హర! నీకుఁ బదివేలు జోత
లదనున నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 96

మాట దురుసుచేసినావు చేసితి మనసు మెత్తనగ
బాట తప్పించితి బ్రదుకు, పుట్టెడు ప్రతిభ నిచ్చితివి
కోటి శత్రుల గూర్చినావు కూర్చుంటి గుండియలోన
నాటగా నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 97

గుండిగ సిద్ధముగాగ నున్నది కూర్చుండ రమ్మ
వండి వార్చితిమి నీకోసమే దొరా వడ్డించినాము
మెుండి! పోరా! యనఁబోకు వే! నీదు పుణ్యమాయెను. ప్రి
యాండారి! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 98

చిన్నతంగెడు చెట్టువోలిక సమూలసేవ్యుడ వీవు
చెన్నగు మూలంబు వదలి యాకులు సేవించు నేని
పొన్నకాయ విధాన జనుడు నునుపెక్కుఁబో దాదిరోగ
మన్నది నందమూర్నిలయ ! విశ్వేశ్వరా ! కులస్వామి ! 99

గుండెలో లింగమై నీవు స్వామివై కూర్చుండినావు
దండిగాఁ గనుమూయ నెదుట హరివయి తారాడినావు
పండి మీ తత్త్వము నాకు ఫలియించెఁ బాటిత పద్మ
జాండ శ్రీనందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 100

ఇంతటి వ్యర్థమైనట్టి దేహమ్మునిచ్చి, నానోగ్ర
సంతాపములతోడ నేను బ్రదికి నీ సన్నిధిఁ జేర
నంత తపంబు సేయంగనైన నీ యాజ్ఞ నా యాత్మ
ప్రాంతమా! నందమూర్నిలయ! విశ్వేశ్వరా! కులస్వామి! 101

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు
శేషాద్రి శతకము

వి శ్వ నా థ మ ధ్యా క్క ఱ లు

శే షా ద్రి శ త క ము

శ్రీపయోధర సమాశ్లేష రేఖా పరీమళామృతధు
నీ పోషితాశ్రితక్షేత్రభూత, మనీషార్ద్రివలయ
ప్రాపితస్వీయభూధరశిఖాక సద్భక్తభావ కల
శీ పూర మలయజా వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రినిలయ ! 1

పదియేడులును రాకమున్నె నన్ను నీ పర్వతంబులకు
కదలించుకొని వచ్చినాడు మాతండ్రి కన్నాను నాడె
అది మొదల్ నీవు నాగుండె పూ మొక్క కధికారివాచు
చిదుముచుంటివి పూలు వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రినిలయ ! 2

కున్నలై జనము శక్తిమతిలోపల గులకరాళ్ళైరు
కొన్నట్లు వ్యాధులు పాపికోను నీ కొండకు వత్తు
రన్నలా! జని మృతి యాధి వ పికో నరుదేర రెంత
చిన్నారి బుద్ధులు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రినిలయ! 3

వేనికింబుట్టిన బిడ్డరా వెక్కివెక్కి యేడ్చెడిని
నానొప్పు లోకమ్ము కోర్కులను ఆమ్మునం గట్టికొని, ర
మానాథ! యీదుచున్నావు గాన సంబరము సాగు, నత
సీ నటత్వమమాంగ! వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రినిలయ! 4

నీకన్న మాయాసనాథు వేఱొక్కనిం జూపుమయ్య
లోకంబులోని మానవుల కోరికలు ఘటించుటకు నె
యాకృతినూనిన యట్టులుంటి మోహాశ రానీక
నేకొనిపనిగాగ వేంకటేశ్వరా శేషాద్రినిలయ! 5

శివునకు నీకును నేను భేదంబు చేసితి నేని
తవులు నా పాపాన నాదు నాయువు తగ్గునుగాక
శివుఁడు శివుఁడటంచు నీవు నీవంచుఁ జిత్తాన నాకు
సివమొత్తఁబోదయ్య! వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రినిలయ! 6

నా హృదంతరమందు మాయ కప్పియున్నది యది దాని
బాహిరింపింపగా మిమ్ము నిద్దఱిఁ బ్రార్థించుచుంటి
శ్రీహరీ ! వేఱెక్కడంచు ననునంత చేవయే లేదు
సేవకునకు న్నాకు వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 7

కొన్ని వాక్యంబుల నిన్ను, నాయనఁ గొన్ని వాక్యములఁ
గొన్నింట నన్నును విడిచివిడిచి యెక్కడఁగాఁగఁ జెప్పి
యున్న వేదముల తాత్పర్యమో స్వామి ! యొగి మీరునన్నుఁ
జిన్నపుచ్చగరామి వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రినిలయ ! 8

ఏది కవ్వడికినిఁ జెప్పినావో మున్నె ప్పుడో మనువు
నాది చెప్పితి నంటిగాదె యప్పుడెట్లున్నావు, మూర్తి
వాదంబు లేదిందు నీదైన పరమాత్మ వాదంబు గాక
శ్రీ దీప్తి జలరాశి వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రినిలయ 9

పరమ వైష్ణవ మూర్తులగుచు వైకుంఠ పురమున నున్న
నిరత జీవులను గాదనుట కాదిది నేను నా త్రోవ
సరణి నీకును విన్నవించు కొనుచుంటి జాలి క్రొంజడుల
సిరి పరగింపవే వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 10

మీరు జగంబుపైన నధికారులు మిమ్ముఁ గాదనుట
యేరీతి నాకధికార మక్కఱయే లేదు నేను
కోరిన నది రాద కోట్లు వత్సరాల్ కూర్చుండి తపము
చేరి చేయఁను లేద వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రినిలయ ! 11

ఫల దాతలను మిమ్ముఁ గాదనంగ వ్యాపారమ్ము వదల
వలఁతినో దానికే గోల మీరు కృపాదృష్టిఁ జూడ
వలయున యిట్టి వ్యాపార భావ మావలఁ బెట్టి నాకు
సిలుగులు పాపవే ! వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ! 12

ఏపేరు పెట్టిననేమి యది యదియేకదా ! నామ
రూపాలు తమ కనురూపమైనట్లు రూపించుకొంద్రు
ఆపేరు మొదలైనవి వ్యవహార సమాసన్నములవి
శ్రీపతీ కరుణింపు వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 13

మృతికల్గు నన్న దానికి భయంపడ నేనింతయైన
మృతివేళలో భయంపడుదునో యన్నదే భయంబయ్యె
మృతియెన్ని పూర్వజన్మముల యందున య్యెనో యలవాటు
శ్రితరక్ష ! కాలేదో! వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రినిలయ ! 14

బ్రతుకు టెట్లాయున్న యట్టిదే సర్వ భయము లోకమున
నది మృతి గల్గునో యన్న భీతికే యన్యమా పేరు
ఇది భీతియొక్క తత్వంబు లేదు నాకిది యనరాదె
శ్రితరక్ష ! యేమందు వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 15

ఒక పెద్దపులియు నోర్తెఱచి వచ్చినదొక పెద్ద సొమ్ము
ప్రకటితంబుగ నష్టమైన దేమియా భయము జీవనము
నకు భంగమైనదన్నదియ మృత్యువన్నదియ నాకిట్టి
సెకలు తూలించవే వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 16

ఏదియెట్లైన దానద్ది యట్లు కానిమ్మన్న ధైర్య
మాది యుంటిన మృతిఁ గూర్చి యట్టులే యుంటిన కాని
లోదిగుల్ కలద యావేళకున్ మదిలోలమై చనునొ
శ్రీదార ! యంచును వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 17

ఆవేళకున్ నీదు కరుణ లేక యిట్లైన నిశ్చయము
భావంబునన్ నిల్వ త్రొక్కికొనలేకఁ బ్రమసితి నేని
తావృథా యిదియెల్ల వట్టి సంస్కారతకుఁ గూడఁగాదొ
శ్రీ వేంకటేశ్వరా ! వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 18

జీవుడీ మేనిలో గర్భమునఁ బ్రవేశించెడు వేళ
నో విభూ యంతటిదో సుఖము నందెనో యిందునుండి
పోవువేళకు నంతయైన దుఃఖము పొందగా నిన్ను
సేవించు టెఱుఁగక వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 19

ఈ భీతిని గురించి యింత బిట్టుగా నెందుకు భావ
నాభరంబుగ నూహ సేయుచుంటి వనన్ లోకమంద
హో భీతి చనిపోవు వారి కన్నుల నొప్పునవధిగ
శ్రీ భోగసంవాస వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 20

లక్ష చెప్పుము వేయిచెప్పు మొక్కవేళకు లోన బరమ
భిక్షుక భావంబు నిముసమైనఁ గన్పించదు నాకు
దక్షత నాల్కకుఁ గలదు వేయిపద్యంబులు వ్రాతు
శిక్షింపు నన్నును వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 21

పుట్టిన నాడెట్లో యివ్వి యిపుడట్లె మోహ భావములు
త్రుట్టెలు కట్టెను పిచ్చి కుదిరెను రోకలి తలకుఁ
జుట్టు మన్నట్లున్న దన్ని వదలితి సుంత పాలింపు
చిట్ట చివరి నాళ్ళు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ ! 22

తెరవాటుకాఁడుగా నింద్రియంబుల తెరువుల నన్నుఁ
దిరిగించి కుత్తుకపైన గండ కత్తెర తెచ్చి పెట్టి
యిరుకునఁబెట్టెదు నేను కోరినట్టిది జీవనంబు
సిరి జతగాఁ జేసి వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 23

ఈ నట్టయడవిలో నిల్లు కట్టించి హింస్ర మృగాళి
ప్రాణముల్ తీసినఁదీయనిమ్మన్న పాళమైనట్టి
జ్ఞానముండినను గుండేటినైనను జంపనేవలయు
జేసెదు పొట్టకై వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 24

పైకిని దీయఁగా బ్రహ్మహత్యయుఁబరగ గోహత్య
చేకొని క్రిందికిఁ దీయఁగా నట్లు చేసితి బ్రదుకు
మూాక భావము తాల్ప నాత్మహత్య యిమ్మగనద్ది నీవు
సేకొందు ముక్తిగా వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 25

ఇది గుండె వింధ్యాద్రి వోలె గగనాని కెగసి గ్రహాళి
కదలనీయక సూర్యకాంతి చిఱుతలో కాల్వల చినుకు
మెదలనీయద కుంభసంభవత, దీని మెట్టి పాటీవు
చిదుమగానే వలె వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 26

పుట్టెను పుట్టిన బుద్ధి పోవును బుడకల నంద్రు
కట్టివేల్పా ! జన్మ జన్మకుం బుడకలదాక నల్లె
తొట్టితొట్టిగ న యుండెడిని నీ దయతోఁ జెడుదాక
చిట్టిముట్టాడకు వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రినిలయ ! 27

ప్రవహించు కాలువయైనచో నెండవచ్చును స్వామి !
తవిలి గుండముపడి నీళ్ళు నిలచెను తాడిలోఁతునను
యవుర సహస్రార్క తేజ ! జాలి నీవార్పనే వలయుఁ
జివరి పంకముతోడ వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 28

నొచ్చుదు విచ్చుదు తలతిరిగి ముద్దనోటి లోనికిని
వచ్చుచు నున్నది యే పనింజేయవలసి వచ్చినను
కచ్చ పూనిన యట్లుగాఁగ స్వామి నిఁక గాదనియేమి
చిచ్చుద్రింగుచునుంటి వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రినిలయ! 29

నీ పరమ కృపచే నాల్గువ్రేళ్లు లోనికిఁ బోవుచున్న
వీ పది పదునేను వత్సరాలుగా నిప్పటి కరువ
దై పైన గడచె న్యాసంబు గననో సన్యాసంబు గననో
శ్రీపతీ ! నీదయ వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 30

ఇన్ని యుగాలుగా నిన్ని దేశాల నిన్ని గ్రామముల
నున్నట్టి మానవుల్ పుట్టుచుం జచ్చుచున్నార మెందు
కన్నచో నెందుకో తెలియదాయె నీదైన యీగుట్టు
చిన్నమెత్తైఱుఁగను వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 31

తాను పరమ మోహి, పరులకన్నట్లు తాపత్రయంబు
పూని యిచ్చుటె యున్కి నిత్యమంచొల్కఁ బోసుక త్రావ
గానైన పేరాసయేఁచగా నైహికము నిత్యమంచుఁ
జీని తగవులేపు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 32

కానరానట్టి రోగంబు త్రిప్పుకోఁ గలిగిన యట్టు
లేను లేదిది బుద్ధి నిల్వమిని మందు లిముడవు కరుణ
మైన యట్టి'చటకా'గాఁగ మాన్పిన నది నీవు మాన్పు
చేను పండించు కో వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 33

ఒగినీ తనువున కొకొక్క యప్పుడొకొక్క భోగమ్ము
తగిలించుచుంటి నా మేను శిలవోలెఁ దనరారుచుండె
తగులదు మిగులదు సుంత సుఖము నా తనువున యందు
సెగలే దిగములేదు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 34

ఒక్క విద్యలయందు సుఖము పొందుట యుడుగదు నాకు
తక్కిన వన్నియు సుంతయును నన్నుఁ దాఁకుటలేదు
అక్కటా ! యీ విద్యలెల్ల నీ దరహాసముల్ కానఁ
జిక్కితి వీనికి వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 35

చచ్చిన వెల్లఁదొల్లింటి కోర్కులు చావ వా రెండు
చచ్చి యేమీ మరి చావకేమి యీ చచ్చు కోరికలు
మచ్చు చల్లుటకేమొ నన్ను లరిపించి మరపించుటేమొ
చిచ్చు చూపించవే వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 36

రెక్కని సాగించుచున్న యట్టి యీ సృష్టి సంకల్ప
మొక్కటి కారణహీనమై తోచుచున్నది స్వామి !
ప్రక్క వాటెగదు కార్యకారణ భావమ్ము నను
చిక్కనిమార్గాన వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 37

ఇన్నాళ్ళు వెక్కిరింపులుగఁ జూచితి విప్పుడుజాలి
కొన్నట్లు చూచుచునుంటి నావంక గురవవై స్వామి !
పన్నుగాఁదుదకు రక్షింతువని యాశపడుచుంటి నన్నుఁ
జిన్నబుచ్చకువె శ్రీ వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 38

వేదధర్మమ్ములు దొంగిలించిన విధముగా నుంటి
నీదుచున్నాను మోహాబ్ధిలోపల నెపె పెడగాఁగ
నాది మత్స్యాకృతి వహించు నో స్వామి యరుదెంచినన్ను
ఛేదింపవలయున వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 39

దిగఁబడి పోవుచున్నాను మోహవార్ధి యధఃప్రదేశ
మున మట్టమున నుండి యుబుకు బుడగలై బుసబుసలగుచు
బిగువైన నీవీపు డిప్ప కీలించి పెకలింపఁ జూడు
చిగురుమెత్తని కృప వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ! 40

మంటి భావంబులు మింటి భావముల్ మథియింపఁబడుచుఁ
గంటి హాలలంబు కష్ట దుఃఖ నికాయంబుహానఁదెఱ
గంటిచానలు కృతుల్ కల్పవృక్షంబు జ్ఞానామృతంపు
ఝంటి పూరింపవే వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 41

నేల సర్వంబును జాపఁగాఁజుట్టి నెత్తిన బెట్టు
కోలేక కాని యా ఆస మెదతెచ్చికోలేక కాదు
ప్రేలని చీఁకటి మబ్బు కోర్కుల పెక్కుసంబైన
నీల వదల్చవే వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 42

ఇమ్మెయి నీ సృష్టి సూర్యచంద్రులు నీ కాలమును న
ఘమ్ము పుణ్యంబును వేదధర్మముల్ కానట్టి యిరులు
క్రమ్మిన ప్రళయాబ్ధిలోనఁ జొచ్చితిఁ గొఱవాటుగను
జిమ్మవే నన్ను వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 43

దాహమ్ము తుదలేని గుండె చెఱ్వులో దరిదిబ్బలందు
నా హృదయంబు నం గానిపించు చున్నాడు పిక్కటిలి
మోహభావంబులన్ తుంగముస్తెల ముట్టెఁ ద్రోచుచును
శ్రీహరి కిటిరాజు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 44

గుండెలోఁ బ్రేవులుతీయు మాట నిక్కువము నీయందు
మెండుగా సార్థక్యమైనమాట స్వామీ! నారసింహా!
గుండెలోఁ బ్రోవులుపడ్డ మోహంబు గూళ్ళనుగూడఁ
జెండవే దయపేర్మి వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 45

నీవు లేవన లేవటంచు వాదించు నిర్భయ దైత్య
భావంబె మేలనిపించు నీవు కన్పడుట నిశ్చయము
భావించి యున్నావటంచు మేమేమి బావుకొన్నాము
సేవోరుమతి దక్క వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 46

ఎంచి నీ విట్టులుందువని యంచును నిచ్చోటనుందు
వంచును నియమంబు లేనియపుడు లేవనినఁ దప్పేమి
వంచన యెవరికి ? కొలువులోని కంబము చీల్చి గుండె
చించిరా నీ పని వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 47

ఐదేండ్ల పసివాని వెన్కవేసుక యసుర లోకేశు
పాదులు పెల్లగించితివి మరియు నిన్ బట్టి పుత్రకులు
వాదనే వాదన తండ్రి నెదిరింపవచ్చును పాడి
చేదుకో వచ్చును వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 48

మొట్టమొదట బలిదైత్యు యాచింపఁబోయినవేళ
బొట్టనఁ బేలంతలేవు తెగ నుబ్బిపోయితి మిన్ను
పట్టక దాత యనంగ నొక్కడే బలి, పీలమొక్కఁ-
జెట్టుచేసెను నిన్ను వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 49

ఔను దానమ్మది నీవు చెప్పినయట్టి వేదముల
లోనిదేగద, ధర్మమద్ది చేయుట లోపమైపోయెఁ
బూని నీ కిటు కేమొ సుంత తెలియఁగఁ బోవదు మాకి
నీ ! నీకుఁ దెలియదో వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 50

జన్నముల్ ధ్వంసము సేయలేదు తా జన్నముల్ సేసె
నిన్నుఁగాదన్నది లేదు బలిదైత్యు, నీవేల మిన్ను
మన్ను కాకుండఁ జేసితివి ధర్మపు మతిలేదు సురల
చెన్ను పాలింతువో వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 51

నిన్నుఁ బొమ్మనలేదు బలియుఁ బ్రహ్లాదుని మనుమడతడు
నిన్నును దన తాతముల్లియ యనుకొనెన్ మొగమాట
మన్నది నీకు లేదని యెఱుంగడ యన్నాడు నిన్నుఁ
జిన్నపుచ్చగనేల వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 52

ముల్లోకములలోన నిండియుండి యెప్పుడు తృప్తిలేక
ముల్లోకముల బైటగూడ మరి నిండిపోవు పేరాస
చెల్లించుకొనఁగాక యేమి బలిచేసెఁ జేసినదీవు
చిల్లర యూహను వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 53

బ్రాహ్మణజాతి సత్త్వంబుమాని దుర్జన వృత్తులగుచు
బ్రహ్మ బంధువులౌట కీవ యంకురార్పణ చేసినావు
బ్రాహ్మపథేతర వృత్తముంబూని భార్గవరామ!
జిహ్మచరణధామ! వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 54

వాఁడెవఁడో తప్పుచేసె నది వాని వర్ణమందఱను
గాడినపెట్టి నరుకను నిజముగాఁ గారణమగున
తోడు తల్లియుఁగాని నీకుఁ బెఱలైనఁ ద్రుంచివేయుదువు
చీడ పట్టినచోట వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 55

అండజపతివాహ ! మధ్యమధ్య నీ కావేశమెత్తు
చుండున యప్పుడు, సుంత తరువాత, నున్నవారికిని
పండిన పంట, యీ నడుమ మనియెడివారి దుర్జనులు
ఔండుచున్నారయ్య ! వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 56

అవుర ! నీ భార్గవ రాముడైనట్టి యవతారమొక్క-
డు విశిష్టతందాల్చి యుండె నొక్కొ-క్క-డు కుజనుడైన
రివరివ కేమి ? యొక్కొ-క్క- వర్ణమారీతి పేటెత్తి
సివమెత్తుట భరంబు వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 57

జపహోమ మంత్రాది నియమ సమితి నిన్ సాధింపనైన
విపులతలేని నీ కొన్ని యవతార విభవముల్ కలవ
యెపుడుఁ జెప్పక తప్పదాయె నిన్ జెప్పుచీ వీనిగూడఁ
జెపుమ యీ మర్మంబు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 58

గొడ్డలిపూని తిరుగరు సమిధలకోస మెవ్వరును
గొడ్డలియెందు కెవ్వరినో నరుకుటకోసమే కాదె
దొడ్డబుద్ధి యనాదిది కృతవీర్యుడు దొరికెఁ జెడ్డకును
జెడ్డ యేమున్నది వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 59

ఎన్న నిన్ నీవయెఱుఁగని యవతారమెత్త నెంచితివి
నిన్ను నీ వెఱిఁగిన దానికన్నఁ బండితి రామచంద్ర
సన్నుతమూర్తిగా నింకఁ బదియెత్తు స్వామి! శ్రీరాము
చిన్నెలు తేలేవు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 60

అచ్చమైనట్టి సాత్త్వికపు మర్యాదయై నట్టివాడు
అచ్చపుగా గుండెకు మిక్కిలిగ దగ్గరైనట్టివాడు
పచ్చని మైడాలువాడు శ్రీరామ భద్రుడై నీవు
వచ్చెర రావయ్య వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 61

సకల వేదమ్ములు నుపనిషత్తులు సకలాగమములు
నొకయెత్తు, నాస్వామి! రామ యనునామ మొకయెత్తు, రత్న
శకలమ్ము రఘుపతి, చీఁకటి నెఱుక చాలమియును ని
శికిఁ జందమామ శ్రీ వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 62

బుజమున విల్లున్న యందమును గొల్చిపోసెడు స్వామి
నిజమున కపీంద్రయఁ గలుగు తత్త్వాంబునిధి రఘుపతియు
రజనిపతి మనోజ్ఞ వదనుడు, వసంత రమ్యాకృతి, మన
సిజ రమ్యతరమూర్తి వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 63

ఎన్ని మహాయుగంబుల తపస్సు వ్యయించితో రాము
డన్నట్టి యవతారము పడయ నఖండమైన కాలమ్ము
జన్నియాహ్వై పిండు పాఁజున్నై నన చక్కని రాము
చెన్ను వహించితి వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 64

మనుజులీరీతిగా నడువలయు నన్మాటలు చెప్ప
మనుజులు లక్షలు కోట్లు నడిచిన మనిసి నడిపించు
మనిసి లేడొక్క శ్రీరాఘవుడు తక్క మహితమా సృష్టిఁ
జిననాటినుండియు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ ! 65

మానవజాతి కంతకును నవ దీపమణియైన రాము
డైనావు రాముడుఁ బరమనాగరు డచ్చమా మనిసి
వాని మేలిమిచూపి సరకు విడుదల పరతువీ సృష్టి
శ్రీ నీరజాతాక్ష వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ ! 66

నూఱు తప్పులు సైచవచ్చును నూటిపై నొకటి
యోరువరాదేమి? యోర్చుకొన్నచో నోర్వనువచ్చు
నూరేమి పదివేలు, నందులోన, ననుఁగు మేనమఱఁది
శ్రీ రమాపతి కృష్ణ వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ ! 67

పళ్ళెమ్ము విసరిన గొంతు నరుకగాఁ బడుట చిత్రమ్ము
పళ్ళెమ్ముఁ జేయించితట్లు దీనికై ప్రత్యేకముగను
త్రుళ్ళి భారత యుద్ధమునకు నాంది నెత్తురు చేసినావు
చిళ్ళలా మతితోడ వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 68

మొదట నిద్దఱికయి రెండు నవతారములు, పైననొకటి
తుదకును శిశుపాల దంతవక్త్రులఁ దునుమనేకాద
యుదయించినది దైత్యశక్తి పలుచనై యుడిగి నీవల్లె
చిదుముచున్న కొలంది వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 69

ఒక్క దాసికి మై కొకిబికి సరిచేయుటొక గొప్పగాదు
తక్కసించిన సుయోధనుని మనసు వంకర తీర్చలేదె
ఒక్కడా! నాయెద వేయిమంది దుర్యోధనుల్ కలరు
చిక్కించుకోరాదె వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి విలయ! 70

వేరికిజూపి ప్రయోజనము లేదో విశ్వరూపంబు
వారికిఁ జూపితి కౌరవ సభలో భయపడినట్లు
ఔర! పరమ నిష్ప్రయోజనమ్ముగ నాచరించుటను
జేరి క్రొత్తయె లేద వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 71

కాయ మొదలో విత్తు మొదలో యను ప్రశ్నగానైన సృష్టి
కే యాదిలేదు నీకువలె, భేదమో యిది ఖండఖండ
మాయె నఖండమా జ్యోతివీవు నీవా సంతఁజేసి
శ్రీయుతుడైనావు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 72

ఎత్తక తప్పక చేసి జన్మరాహిత్యంబు గీత
లొత్తి చెప్పితి తొల్త జన్మలే మెత్తకుండగఁ జేయ
వొత్తి యేడ్పించి లాలించు లక్షణమో నాగ నీదు
చిత్తమ్ము సాగించు వేంకటేశ్వరా శేషాద్రి నిలయ! 73

ఆయన కొంపయు గోడి నాగలి యాయన గోల
యాయన పడుచుండ మోసికొంచు నేలంతయు నీవు
రాయిడి లేకుండ లోక మెన్నికల్ రాజ్యాలు బిట్టు
చేయుచునుంటివి వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 74

మానసమును సృష్టిచేయు నజు తెల్విమాట చెప్పవలెఁ
గాని నీ దేమున్నది అజకృత మనః కల్పనమంది
పూని త్రిపురవైరి యొక్క పనిఁమీద బుద్ధుండవైతి
శ్రీ నీరధి శయాన! వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 75

ఈ సృష్టియంతయుఁ జూడ నొకయెత్తు నీ మనో వికృతి
భాసంబును వివేకమంచు వెలయించు పని యొక యెత్తు
తాసాత్వికమ్ము లన్యములు బుద్ధావతారమ్ము మనసు
చేసిన కల్పన వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 76

నీవు లేవని చెప్ప నెన్ని వాదనల్ నేర్వంగవలయు
నీవె నేర్పితి వన్నివెదకికొన్నైన నీతియే లేక
ఆ వేదము ప్రమాణమంటి మరలఁగాదంటి బుద్ధుఁడయి
సేవానభిముఖుడ శ్రీ వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 77

యుగములుగఁ దపస్సుచేయు వారలకే దిక్కులేదు
పగలులు పది కన్నుమూసి నీవు కన్పడవంచు లేచి
తెగఁబడి నీవు లేవన్నఁదన వెంట దిగినారు జనము
సిగలు కత్తెరవెట్టి వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 78

తెలివిమాలినవారి సంఖ్య యెంత వృద్ధిపొన ర్తు వంత
పలుకక కూర్చుండవచ్చు సుంతయు బనిలేకయుండ
సులభ సౌఖ్యము చూచికొంటి నా స్తిక శూరుఁడై జనుల
సిలుగుల కేమిలే వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ ! 79

సామాన్య మనుజ ధర్మములు మాలిన జనసంఘమునకు
సామాన్య మనుజ ధర్మములు చెప్పిన జనుఁడె దైవమ్మ
సామాన్య ధర్మముల్ వార లాచరించరు కాని గొప్ప
శ్రీ మహిత్తో నుండె వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ ! 80

ఎ త్తక యె త్తక నేటికీ జన్మ యె త్తితి మాయెఁ
గ త్తిరింపులుగ ధర్మమ్మ పేర సుఖంబులు సాగు
నె త్తకము న్నెట్లొ అట్లె కారాదొ యె త్తి యేమిటికిఁ
జిత్తొట యందురో వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 81

ఎన్ని మతాలైనగాని మింటిలో నేమానటన్న
దెన్నగా నిప్పుడే అక్కడెక్కడో యేమియు లేద!
మన్నులో నెంత మొగ్గయినఁ దానంత మతముల గొప్ప
చిన్నారి బుద్ధుడా! వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 82

పరమును నిహమును గలిపిచేసిన భావన వేఱు
పరమును వదలి యిహమ్ముఁగూర్చిన భావన వేఱు
పరుడవు నీవయి పట్టి యిహమును భావనసేతు
చెఱుపయ్యెనో స్వామి! వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 83

మరియు నాల్గున్నర లక్షలైన సంవత్సరములకు
ధరఁ గల్కివై పుట్టుదటవె యప్పటి ధాత్రి యెట్లుండు
నరయ నిప్పటి స్థితి బట్టి లేదూహాకందుట మరియుఁ
జిరుగులు చిరుగులా! వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 84

అప్పుడెవ్వడో బ్రాహ్మణునకు జన్మింతువని వ్రాసినారు
అప్పటి కైనను బ్రాహ్మణులటంచు నవని నుందురటె
యిప్పటి స్థితిఁబట్టి నమ్మకములేద యీ దశమంబు
చెప్పి ఫలములేదు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 85

అప్పటి కెందుకు పుట్టుటో తెలియదు వేదము లివి
అప్పటికెప్పుడో పూర్వమే లుప్తమైయుండు, వట్టి
గొప్పకు నేఁ గల్కినంచుఁ దెల్లని గుఱ్ఱమ్మ నెక్కి
చెప్పికోరావలె వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 86

సాక్షివి నీవు నీకు యుగధర్మముల్ సాగించు నంత
దీక్షయున్నట్లుగాఁ బాపపుణ్యముల్ దిద్దెడు నంత
దీక్ష తోఁచదు, యుగాను సరణమ్ముగాఁ దిరుగనిచ్చెదవు
శిక్షించవే మమ్ము వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 87

నన్నడిగినయెడ ధాత్రియంతయు నాటికి ఛిన్న
భిన్నమైపోవును వచ్చి యదుకులు పెట్టెదో యేమొ
ఖన్నన నీ చేతి కత్తి యది యయస్కాంతమైధాత్రి
చి న్నిన్నముక్కలై వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 88

యుగములు సాగించుచుందుఁ బెదిగించుచుందు పాపమ్ము
తెగ సాగనిచ్చి యొక్క యవతారమై దిగెదవు నీవు
తెగరాని యీ సృష్టి యెందుకెందుకీ త్రిప్పలు వట్టి
సిగపట్ల గోత్రమ్ము వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 89

దున్నకోనగ నెక్కి తిరుగను నెదేని తోలికొనగను
నెన్నగ యంత్రాల మీఁదనే గుట్టమే యుండదపుడు
అన్నాడు గుఱ్ఱమ్మునెక్కి వచ్చెద వనగ మా తెల్వి
చిన్నపుచ్చుటకేమి వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 90

మరియును నొకమాట శతవిధాల శ్రమంబంత నీకుఁ
బొరయకుండెడు నట్టి తెల్విమార్గానఁ బోవుచున్నాము
పరమాణు మారణాయుధములన్ నీవువచ్చి పాపముఁ
జెరగ నక్కరలేదు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 91

లేదేని నొక్క యూహ పొనరింపవలెన్ గృతయుగ
మాదిలో నిన్ని దేశాలులే వంతమందుఁ గలితుది
నీ దేశములు నుండ నొక్క భారతమే యుండునపుడు
ఛేదింతు వఘమును వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 92

అంతయల్పఁపు సంఖ్యగలుగు సృష్టి యాద్యంతంబులందు
పంతమ్ము మీఱగాఁబెద్ద చేపరూపంబును గల్కి
వింత రాతును నాటకేమి! నడిపట్టు విడిలించ వెపుడు
చింతిత ఫలదుఁడై వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 93

యుద్ధాలు భూకంపములు సముద్రమ్ము లుబుకుట యొకట
వృద్ధి మరొక్కచో క్షయము చూడ నిదెల్లను కాల
పద్ధతి కాలమ్ము గ్రహాగతిం జను భావింప నీ ప్ర
సిద్ధి కాలమయమ్ము వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 94

క్రన్నన నిచట బ్రదుకుటకే యహంకారమ్ము చంపు
కొన్నఁగానీ తేలదాయె నిన్నుఁ గన్గొనగను జెప్పు
మన్నావటే యింక నేనటన్న మోహంబు సర్వంవు
చిన్నపోవలెఁగాక వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 95

మ్రొక్కుబళ్ళకును బ్రసన్నత న్నీవు పొందినయట్లు
చిక్కని భావనా వితతికిన్ మరి చిక్కవో యేమొ
అక్కటా ! అప్పుల మున్గియున్న నీ యాశ్రయమేమి
చిక్కులు తీర్చునో వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 96

వాఁడెటువంటివాడైనను సరే జవంబున వచ్చి
యేడుకొండలు నీవి చేదుకొమ్మంచు నెక్కి, కొట్టించి
బోడి, నిన్ మ్రొక్కిన వాన దృష్టమ్ము పుచ్చిపోయినదె
జీడి నిన్ వదలడు వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 97

మరి 'కలౌ వేంకట నాయకో' యన్నమాట కర్థమ్ము
పరమేశ తెలిసెను పుణ్య పాపముల్ పట్టించుకోవు
గిరికివచ్చుట, నిల్వుదోపు, తలబోడి, కేల్మోది కట్టు,
చిఱుమేళ్ళు కలిగింతు వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ ! 98

మది దైవమంచును నిన్ను నమ్మినవమాదిరి యిదియె
యెద నిన్ను నిల్పుటలేద, నమ్మని యెవరినో పట్టి
పదరుచు నుంటిన యిద్ది నాదైన భక్తియో పట్టి
చిదురుబోతు తనంబొ ! వేంకటేశ్వరా! శేషాద్రి నిలయ! 99

సొద సుదర్శన మది చేత వాసుకి చుట్టుకొన్నట్లై
విదిత శంఖము వినాయకుని నెమ్మోము విరిసినయట్లు
పదనూర్ధ్వ పుండ్రమ్ము లవి త్రిశూలంబు పగిది రెండుగను
చెదరక రావయ్య వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 100

శ్రీపయోధర సమాశ్లేష రేఖా పరిమళామృతధు
నీ పోషితా శ్రితక్షేత్రభూత మనీషార్ద్రవలయ
ప్రాపిత స్వీయ భూధర శిఖాక సద్భక్తభావ కల
శీ పూరమలయజా! వేంకటేశ్వరా ! శేషాద్రి నిలయ ! 101

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు
ద్రాక్షారామ శతకము

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు

ద్రాక్షారామ శతకము

శ్రీ సప్త గోదావరాంబు నిత్యాభిషిక్త రమ్యాంగ
వ్యాస సన్నుతి రంగ సప్త ఋషి మండలార్చిత లింగ
ప్రాసాద శేఖరోన్నత వృషభరాజ రాజత్తురంగ
శాసితానంగ భీమేశలింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 1

కూడిన నీ సృష్టికంటె గిజగాని గూడైన మేలు
మోడిగా నొక్కొక్క దారమూదారముగఁ దీయవచ్చు
నాడిక నెచటచ్చటికిఁ దునాతున్కలై సాగనీయ
కాడింతు మనసు భీమేశలింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 2

కోరి కోరి యొకింతయైనను బెగుల్చుకోరాక యుంటి
సారమ్ము లేదని యెఱిగికూడ సంసారమ్ము నుండి
ఆర రాని కృపావిశేష మొప్ప నీవరుదేవ యేని
కారాకు నగుదు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 3

మాడు పట్టునఁ బెద్ద బరువుగా నుండి మన్నించు చుండ
వేడి కన్నుల యందుఁ జంద్రశేఖర బిక్షువై యుండి
యాడికలయ్యె నా బ్రదు కిహ పరంబులందునఁ జెడిన
జాడగా నయ్యె భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 4

ఏ యూహ విభవంబు నన్ను నీ దృక్కవీంద్రుఁగా జేసె
ఆ యూహ లక్షణంబింత నిలువక యభవ ! చంచలత
పాయని మనసుతో నీపయిన్ నిలం బడ్డట్టి మనసు
చాయకుఁ దేదు భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 5

బాదరబందీ లివి తలమునక్కలై బాధించు చున్నఁ
బాదముల్ నీయవి నేను త్యజియింపఁ బాల్పడ నన్ను
నీ దెస భక్తియో యుద్ది వ్యాధియో నిగిడి పద్యములు
గ్రాదెలు త్రవ్వ భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 6

పరములై నీ స్థితింగన్న నీ యాత్మ భక్తుల యొక్క
చరితముల్ విన్న నా గుండియను దిగఁ జారిపోయెదను
మరచి పోవలె వారి నీవు నావంటి మానిసిఁ బ్రోవఁ
గరుణ దెచ్చికొని భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ లింగ ! 7

బూదిలోఁ బోసిన యట్టి పన్నీరు పోలిక నయ్యె
నో దేవ! నా జపమెల్ల మనసిది యొక యింత నిల్వ
కాదిలో నీ తనూయష్టి నిర్మితి యందేమి కలదో
చాదిన కిసరు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 8

పది మాటలకు నొక్క మాట బదులుగాఁబలుకంగ వచ్చు
నదియెంత బిగిసిన నైన వ్రతము గా నాడవో యేమొ
పది పదుల్ వందలు గాగ వ్రాసిన పద్యాలకైన
నది దిక్కు లేద భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 9

పట్టిన దిశి లింగమట్లు నీవు రావచ్చును మాళిఁ
గట్ట నక్కఱలేదు సన్న నెల వంకఁ గమ్మని చెవులఁ
బెట్ట నక్కఱ లేదు పాపపోగులు బిచ్చగాడీవు
నట్టులే నేనును భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 10

పాపమా దక్షుని దైన పీడు పాడ్వొరచితి వంత
కోపాన వారసుఁడైతి వచ్చుటఁ గూర్చుంటి పోయి
ఆ పని సత్పర్షులైన మెచ్చిరీ వాడిన దాట
మైపోవుచుండు భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ లింగ ! 11

నున్నని రాతివ యదుగఁ దీసి పొందుగఁ బూసి కొంద
మన్నను నూఱుక విసముగా విసువై త్రావి కొంద
మన్నను రావ నీనునుపు ప్రాణంబు లాఁ కట్టు మెలచి
కన్నుల వెలుగు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 12

ఆదికాలము నుండి భక్తజనుల హస్తామలకమవు
సాదు బోనపుఁ బ్రొంతయుసిరి కాయ పచ్చడివలెఁ బధ్య
మాదను కొంచుండఁజంతపులు పెక్కఁకభవ ! నా యిది, యు
నాదిదా వ్యాధి భీమేశలింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 13

నీ పునాది కనంగ నేరమే గాని నీ శిరస్సది ! యు
మాపతీ ! పూజా సుమములతో ఫణామండిత శేషు
డై పట్టి గొడుగును చూచు చుంటివి, యబ్జభువు, భృత
శాపి సోమరియు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 14

భక్తుల పలువ దనంబు నీ కంటెఁ బాలించు నెవఁడు
ముక్తి యెందుకు ? నీవు వచ్చి తన ద్వారమున నిల్వుమనిన
తిక్త వాక్యము నీకుఁ దీపి, నేను సాత్త్విక భక్తియందు
శక్తుఁడఁ గా స్వామి ! భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 15

పొంచితి పెరిగిన బిడ్డ మ్రింగి నా పొంత చేరితివి
త్రుంచి యుద్యోగమ్మునకును మఱి సిళ్ళు తోడి యెడంద
నెంచి కొంటివి, ప్రాణములును గొనిపో, యిటువ్వాడు వలద
టంచు నన్నాడు భీమేశలింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 16

ఏది యెట్లైన నాకేమి నీకేమి యీ మేను గలుగఁ
గాదని యుపవాస ఘటన కలుగఁగా గలుగును గాని
నీ దయ కోసమై యెదురు చూతు నా నిముస మెప్పుడని
గాదిలి స్వామి ! భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 17

క్రమ్మిన. నీ వెల్గు దూర దూరమై కౌపీన రక్ష
ణమ్మున నీ పటాటోపమన్నట్లు నా స్వామి జీవి
తమ్ము సాగు కొలంది బ్రదుకు కృషి విడుదల లేదు మొగిలు
క్రమ్ముచునుండు భీమేశలింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 18

నీ వెఱుంగుదువు తండ్రీ భవద్ధ్యాన నిభృత వేళలను
పూవుటోవరి కట్టి గుండెలోన నిన్ బూజింతు నంచు
పూవుటంచుల మంచు నేత్ర యుగమునఁ బోకార్తు నంచు
హావళి పడుచు భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 19

మన యిద్దఱకు సిగ్గు లేదు తలచి నంతనవచ్చి మన్నింతు వీవు
నను వ్రాత్యుడంచు నెంచకయ, స్వామి నా నా దుష్ట భావ
సునిశిత బుద్ధినై కూడ నీ మర్వ్య చొచ్చెద, తేజు
గని! సరిపోయె భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 20

నేననుకొందును దేహ బలమున నెగడు ని దంచు
తాను నీవనుకొంను విద్ది తప్పని తద్దిన మంచు
పూని మెత్తని వానిఁ బట్టికొని మొత్త బుద్ధియు నగున
కాన యొత్తెదను భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 21

పైకి శిలా కఠినుండ వయ్యును భావమ్ము లోన
నాక నివాసుల యన్నముం బోని నాజూకు కలవు
పైకి వేషాడంబరములు పెఱలు, లో బట్టుదలల్ చి
కాకు దైవములు భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 22

నా స్థితి యిది యెట్టిదో మహేశ్వర ! నాకే తెలియదు
ఆస్థయేమియు లేద యనుము మరిదేని యందునఁ, జాల
వ్యాస్థ తత్త్వద్వేష యాభిషంగంబు నందునఁ బొలుచు
స్వస్థత మాలి, భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 23

ఈ విలక్షణమైన దేహము నాకు నిచ్చితి నేను
నీ వెంటఁ బడి వచ్చు వేళ నన్ను క్షణింపఁగా నేమొ
దైవమా ! దూఁకి రావచ్చు మరి యడ్డదారులుఁ గలవు
కావవె నన్ను భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 24

ఫణిరాజు నీ తలపైన నెప్పుడు పడగ విప్పికొన
గణనాథపిత ! నీవు మూర్తి కట్టిన గానంబవేమొ
అణిమాదులకు పైన నీవు ప్రభు ! హా శి ఉహా శి ఉ మంచుందు
కణిశ ముఁగ్ధాంగ భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 25

నాలోఁ బ్రభూ ! నీవు మెల్లనాడుచున్నావని తెలియు
నా లీల మెలికలు తిరుగు పామో ! సుధార్ద్ర మా వెలుగో
కాలాకృతిం బూనివట్టి క్షణములు గడపుటో తెలియ
ఛాలి కల్పించి భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 26

దారియు డొంకయు లేవు స్వప్న పథంబున యూహా
లారుట యెన్నడు లేద మేల్కొన్న యప్పుడే నిన్ను
నోరగాఁ దలచిన దానికే ఫలమొసగ వే నిద్ది
యూరుట లేద భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 27

త్రుంచినచోఁ దోన త్రుంచి కొని పొమ్ము తోరంపు బత్తి
పెంచినచోఁ దోన, పట్టరానంత పెంచుము కాని
కొంచెమ్ము కాదు కాదెక్కువయుఁ ద్రిదశంకు స్వర్గముగ, హి
మాంచదపాంగ, భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ! 28

ఎంచవే యేకాంత మందు నన్ను మహేశ్వర ! పరిగ
ణించవే నా దీనమైన చరితంబు నీ తేజు నవద
రించవే నాయందుఁ బాపము పరిహరించవే హృద్ర
సాంచిత రూప, భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 29

నా నెత్తిపై కెక్కి పిండి కొట్టుచున్నావు నా గుండె
లో నుండి గగ్గోలు చేయుచున్నావు లుంగమై పోతిఁ
గానిమ్ము విశ్రాంతి సుంత లేకుండగా నేను నేను
కానంత దాఁక భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 30

ఇంతకంటెను గూడ చెట్టదినముల నెట్టులో గడపి
తంతరయో యింతరయో యిప్పుడున్నది యా బాధ లేద
చింత యేమియు లేద నన్ను నీలోనఁ జేర్చుకో వచ్చు
శాంతమహస్క ! భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 31

ఊహాలో నుంటివా లేక ప్రాణమందుంటివా లేక
మోహమ్ము లేనట్టి చోట నుంటివా మూసిన కనులు
బాహిరింపించిన దోర వెలుగుల పరిణాహ సీమ
నాహరించితివ భీమేశలింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 32

సికరమ్ముగాలోన నెంత త్రవ్వుచుండినఁ జెమ్మరావ
నుకొని యేమయ్యె నీకంటెఁ బలనాటి నూతులు మేలు
ఒకతాతి పెనుచట్టు పగిలి నల్లనీళ్ళుబుకగా వచ్చుఁ
గకవికలాడు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 33

అచ్చెరువయ్యెడు నాకు నీవు వేళావేళలుగను
వచ్చెదు వచ్చిన యపుడు చిత్రికపట్టెదు గుండె
నిచ్చోటు నెఱుగనే యెఱుగవన్నట్టు లెసగెదొక్కపుడు
తచ్చనలాడి భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 34

పరమకృపామూర్తి వంచు నిను నవ్యవహితముగ హర
హర మహాదేవ! శంభో యటంచు నే నాడుచుంట హర
హర మహాదేవ! శంభో వృథాయాట యవునటయ్య! పుర
హర మహాదేవ! భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామసంగ! 35

అంత పట్టని యట్లు దూరదూరాని కరిగెడువాడ
వంతగా నొక్కనా డరుగుదెంచి యేలాశ పెట్టితివి
చెంతకుఁ జేరలాగి చివరకు మొండిచేయి చూపించు
నంతకు కాదు భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 36

నీ కిష్టమైనప్డు నా ప్రయత్నమ్ము నెగడకుండగనె
నా కనుమూఁత త్రోవల విచిత్ర చంద్రజ్యోత్స్న వగుదు
నీ కిష్టమింతైన లేనియప్పుడు నే మన్నతిందుఁ
గాక నిష్ఫలము భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 27

నీ లింగమునకు నుంచిన విభూతి పుండ్రక మూతలయిన
నా లోచనద్వయీ మధ్యభాగాన నవగు త్రిపోతె
నీ లోకమునఁ జూచి యెఱుగని వెలుంగు లింత మెర్పించి
యాలోనఁ దోలగు భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 38

అంత కోపంబేల యింత హాస్యమేలా ! జగద్గురువ
వింతగాఁ జూతు నావంక నాశ్రితు వెక్కిరించెదవు
నింతటి సృష్టిలో నందరు వివేకులే యుందురటవె
యంత కాంతకుడ భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 39

అయ్యయ్యో నా స్వామి ! విమథ యోగ్యుడనని చెప్పలేదె
కొయ్యతనంబులు చేసినాడ నెక్కువగానె యనుము
తియ్యవిల్కాని దహించినాడ వా తిగకంటి సెగలె
కయ్యాలువార్చు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 40

క్రుమ్మి ప్రవాహంబు చొరగ నిమిడించుకొని యాగియాగి
గుమ్మ నీళ్ళలు క్రక్కు తూమువలె నాదు గుండియ నిన్ను
చిమ్ముచున్నది యక్కఱయుగ నో దయాసింధు! నింపి హృద
యమ్ము చీల్చఁగదె భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 41

అది యేమిటో యుండియుండి నామీద నధికమా ప్రేమ
పొదలు నీ కనిపించుచుండు గుండె విప్పుదల ఘటించి
కుదుపపై నవ్వు నా పెదవిపై వచ్చి కూర్చుండి యనకు
మది కాదటంచు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 42

అమ్మో ! మహాదేవ ! మీకు నా బ్రతుకంతయు నంకి
తమ్ముగాఁ జేసితి హారతిచ్చితి దాశరథికిని
క్రమ్మిన మీకును వచ్చి బానిసకంటె సైతమ్ము
హామ్ము దించికొని భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ లింగ ! 43

ఈయొక్క చీఁకటిముద్ద నానుండి యే యుపాయమునఁ
బాయునో తెలియకయుండి నీ దివ్య పాద యుగ్మమున
దోయిలించుచునుంటి పోకువే నన్ను దులపరించికొని
కైయండ యీక భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 44

నీ యనుగ్రహామది కల్గలేదని నే నేడ్చుచుండ
నా యక్షులందునఁ గట్టుచున్న మంథరము కన్నీరు
నీ మొదలో నిప్పుఁదాకి చుంయి చుంయి మనుచున్నదన
యూ, మొదబిముడ, భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ లింగ ! 45

శనిలోన రాహువు నాలుగేండ్లపైఁ జనుదెంచు నతఁడు
ఘన భుజంగము నీవు వో మహా భుజంగ విభూషణుడవు
కనుకని నా వెన్నుపాము గాఁగను గదలించి కరువు
మనుము మాడునను, భీమేశలింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ! 46

మరణంబు, తీవ్రంబులైన రుజలును, మనుజుల దుఃఖ
భరమును, జూచిన యపుడు వేదాంత భావంబు, నిలుచు
టరిదిగా నున్నది స్వామి యీ తెల్వియున్నది కాని
సరణి యన్నంత భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 47

ఎవఁడైనఁదా నోచును దనబాధ యెంతేని సహించు
నవ్వర యాప్తుల బాధ కని సహించుట యధిక కష్టంబు
అవనిలో నున్న కిటుకిది మోహమన్నట్టిది దీని
నవియించి పెట్టు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 48

ఏ దినమ్మైన కాదినమ్మె తెలవారు నిదె ప్రొద్దుక్రుంకు
లోదిగుల్ వాయద యెందుకీ పనులో యెందుకీ య
నాది సంసార బాధానుభూతియో నాకే తెలియద
యూదుకోవయ్య భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 49

నన్ను వేధింపగా వందమంది యున్నారు నాకేల
యన్నన్న యీ గోల యంచు నే నేడ్వనా వందమంది
నన్నుఁబట్టికొని యేడ్చెదర సర్వమైనవియు నీ యేడ్పు
లన్న ! నాకేల ! భీమేశలింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 50

విక్షతమా నింట మొయిలు గుమ్మల వెనుకటి కృష్ణ
పక్షపు పూర్ణిమా చంద్రువోలిక భాసిల్లెదీవు
మక్షికంబునుబోలె నేల నెగురుచు మసలుచుంటిన, య
నక్షరాత్ముఁడను భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 51

పట్టి యుదర పోషణకు జగత్తు, గొప్పగ సూదిదెచ్చి
కట్టిన దూలాన గ్రుచ్చి మోసిన కరణి వర్తించు
ఇట్టి యాగడమేల నాకు శివ ! విసువెత్తును నిన్ను
గట్టిగఁ బిలుతు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 52

గవమెక్కి యంబతోఁ గలిసిరావు నూకల కేడ్చి యేడ్చి
తవుటి కేడ్చినయట్లు స్వామి ! మీ దివ్య దర్శనాశ చెడి
యవుర ! గుండ్రనికోల రాతివే యయ్యు నగుపడవంచు
నవిసి పోయెదన భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 53

చిన్నారి జాబిల్లి యెడఁద జాలికి చిన్నగా, మౌళి
నున్నంత, తొలినాళ్ళ భక్తజనముల నురక ప్రోచినది
విన్నంత, తలచిన కొలఁది వివృతమా విభవంబు నీది
కన్నంత నిజము భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 54

పట్టుచిక్కని యట్టి నున్న సుంద్రాయివలె నున్న నిన్నుఁ
బట్టుక వ్రేలాడు చెట్లు తొల్లిటి భక్త జనమ్ము
లిట్టి నీలో నెట్టి పట్టు చూచిరో యెఱుగన నీవు
పట్టు నందించు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 55

నీరోగమగువేళ నవిరతంబుగ నిన్నెంచుచుంట
భారమ్ముగా లేదుగాని యొడలనే వ్యాధియో పుట్టి
యూరక తెగపోట్లు పొడుచుచుండ నయ్యో యగునో శి
వా! రావె యగునో భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ! 56

ఇది యిల్లె వచ్చెను దీని దారిన యిది యిల్లె పోవు
ముదుకంద్ర లెక్కయేమి పసిబాలురే పోవుచుండంగ
నదనున నే తెల్వి యాడుచున్నదో యా తెల్వి నిన్ను
గదియించుకోవె భీమేశలింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 57

ఈ జగద్దైవ యర్థ్య మల్లతొలినాటి ఋషులకు భక్త
రాజికి నెంతగాఁ దెలియునో నాకుఁ బ్రభు ! అంత తెలియు
యోజనయున్నది లేనిదేమన్న నుల్లంపు లోతు
గాజరల్ క్రమ్మ భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 58

గాదిలి స్వామి ! దైవము వెకాని కలికాలమగుట
మాది మాకిచ్చుట యెంతో యిచ్చుట మడిమాన్యములను
ఆది నే నేమాదునో యది ఘటింపుమయ్య ! యెక్కువగ
నాదుకొమ్మనని భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 59

ఇది సజ్జనాళికిఁ బిలచి వినిపింతు నీ యార్తి వారి
యెదలలో నీవుండు వెచట నచ్చునో యెఱుగనుగాని
యది పదివేలు నా కభవ ! నీదు మహాకారమున వి
శదమయియుండు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 60

ఇంటిలో నాల్గు మూలలను దిరిగెడ నెచటఁ గన్పడవు
కంటికిఁ, గంటిలో నుండి కంటికిఁ గన్పించువాడ
వంట నిక్కమ్మ యున్నింటివలె వెలినాడి కన్పడవు
కంటిలో రావె భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 61

అరయ వాసుకి చుట్టికొన్న చుట్టలు నందులో లింగ
మునుమాళిపయి పిప్పిపట్టు పడగయునోయి స్వామి హర
హర ! మహాదేవ ! శంభో యనగనైన యక్షరాకృతిగ
నెరణించు నాకు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 62

ఏమియు మక్కువలేక యున్నట్టి యీ మేనొకండు
స్వామి నిన్ భావనచేయు కొఱకుఁ బోషణ చేయుచున్న
నోముగాఁ గన్పించు నితర కార్యముల్ కొసరు బేరములు
సామదమన ! భీమేశ లింగ ద్రాక్షారామ సంగ ! 63

ఈ మేను కలదన్న యూహయే లేక యెన్నకొంచుండ
నామది నిన్నుఁ దానిద్ది దేహమున్నా ననుచుండె
ఈ మై గురుతులేని యట్లుగాఁ జేయు మేర్పాటు మనకు
నామెజయిఁ బొసగు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 64

నీ చుట్టు మెలికలు తిరిగి కడుపులో నిన్నుఁ బెట్టుకొని
వే చందిరుని బలెన్ మణిగల పడగ విప్పక మాలిఁ
ద్రాఁచెంత పున్నెంపు జీవిరొయా చారితార్థ్యంబు తెచ్చు
క్రాఁచిన యెడఁద భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 65

పాపంపు వేళయో పుణ్యవేళయో భావనాపరత
నీ పేరె యనుచుందు నెడద నిన్నె ధ్యానించుచుండెదన
నా పాలి దైవమా ! యిదొక గుదిబండ నానెంచుకొనుమ
య్యా! పాండులింగ ! భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 66

భావనా రూపమై నట్టి దగు భక్తి పచరింతు నేను
భావనా రూపమైనట్టి దోషంబు పచరింతునేని
భావనా రూపమైనట్టి దగు శిక్ష పచరింతు నాకు
హావళి తెచ్చి భీమేశలింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 67

మనసులో నొకసారి వచ్చు భావంబు మఱచిపోనైన
మనసులోనే తోచు సర్వ భావముల్ మఱచిపోవచ్చు
నను సర్వ సంస్మృతి విషయమగు భావనా విస్మరణము
గను నేలికోవె భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ! 68

వసుధ మానవుఁడయి జన్మమెత్తినవానికి నెన్ని
వ్యసనముల్ సిలుగులు దుఃఖములు చేయవలయునో అన్ని
పొసగించితివి నా కిదొక్కటే మేలు పొగడగా నిన్ను
పసినాల్క కలిమి భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షామ సంగ ! 69

ఇది యొండెయాశగా నున్నయది జన్మలెత్తుట యింకఁ
దుదకు వచ్చినదేమొ ప్రాంతకర్మల దుష్ఫలితాలు
గుది గ్రుచ్చి యొక్కసారిగను నా మీఁళి గ్రుమ్మరించితివో
యుదయత మీఁట భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామసంగ ! 70

పిచ్చి కుదిరి గాని పెండ్లికాదది పెండ్లైనగాని
పిచ్చియుఁ గుదురదు నీవుగాని కన్పించిన, మనసు
చొచ్చి చూచును, నీవు కన్పడవు చొచ్చిచూడదు హృద్వి
యచ్చర మూర్తి భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 71

ఏజన్మ మెత్తిన యప్పుడా జన్మయే సుఖమొప్పఁ
గా జరుగను వలె నయ్యో జీవుడెక్కడి కక్కడికి వృ
ధా జాల్మ బుద్ధియై నాకు నీ పరితపన మాన్పవె గ
జాజిన ధారి ! భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 72

ధృతి నన్ని కోర్కులు నీ శరీరాపతితములు గాగ
మతి నిశ్చయంబు చేసిన ననున్ నీవు మన్నించవేని
గతిలేదు మతిలేదు వట్టి జడమైన కాలంబు యొక్క
గతి యనవలయు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 73

దినములు మాసముల్ సమలు యుగములు తెగి మహాయుగము
లనుగతి మన్వంతరములు ప్రళయమ్ము లంతట సృష్టి
కవనంతు పంతు లేనట్టి యీ వింత కథ యెందుకు విశ
సనము పోషణము భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామసంగ ! 74

క్రొత్త యన్పించుట యొక్కఁడే గాని కొసరు, నిక్కముగ
క్రొత్త యేమియులేని జగతి నెవఁడో మూర్ఖుండు రమించు
మొత్తము చైతన్యమందు కొంత యీ మూర్ఖత దెసకు
సత్త మిల్లుటయు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ! 75

ఒగిఁ బూలలోఁ బెట్టి నీది నీకిచ్చుచున్నాను నన్ను
నగుబాట్ల పాల్సేసి నీవు నా యది నాకిచ్చు చుంటి
జగముల కధికారి వౌట నీకిట్లు సాగుదల మరి
యగచాట్లు నాకు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 76

కలలోనఁ జెప్పినదానికిన్ మేలు కనినప్పు డిట్టు
లులికించుదానికి నేమి సంబంధ మున్నది స్వామి
నిలువరించుద మన్న మెఱసి నంతలోని బిడాంధకార
మలవరించెదవు భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 77

నిజమా ! మనోజాత దమన ! మనసులో నెఱి పీనికింత
హాజమా యటంచు నెంచెదవో హర హర హర మహాదేవ
యజ వంద్య ! నేనింక బ్రదికి బయటఁ బడ్డట్లె నిన్ గొల్చి
యజ పజ లేక భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 78

కాలికి ద్రేసినన్ ద్రేలికి మహేశ! కాలికి మరియు
ద్రేలికి వేసిన లాగు చున్నావు వెస లెక్కకు జప
మాలాగత మతియొ ప్రాణ నియతిఁ బద్మాసన మతియొ
కాలుట యయ్యో భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 79

ఇన్ని మన్వంతరమ్ములును నాపైని నింతటి ప్రళయ
మన్ననన్న నన్నిట్లే యుంచ నెంతువో యట్లు చేయకువె
మన్నద్దు కొందు నీకాలిది నొసంట వ్రాళ్ళిదిక న్నముప
సన్నహిమాంశు! భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 80

తొలుత నాంతాకాశ మందు గోళాకృతులుగను సృష్టి
ఫలియింపఁ జేయుచే వెలఁగు దానిని బట్టి యెంతైన
నలుపంపు సృష్టి చేయంగ వచ్చున యూడించ వచ్చు
నలసట లేక భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 81

అన్నింటి కన్న నాశ్చర్యమేమన నాకస మందు
నిన్ను నీవే తారకలుగఁ జూడిచి కొంటివి మనుజులయు
తెన్నున నేలపై దిగితివి యిదింత తికమక లగుచుఁ
జన్నట్టి మెలిక భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 82

లోకమ్మిదీ రీతి గాగ జరుగుటలోఁ గొంత నియమ
మాకట్టి కొంచును జరుగుచున్నది యిది పౌరుషముగ
లేకి మూక జమ కట్టి కొనుచున్నది లీలా విచిత్రి
తాకార ! శర్వ ! భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ !   83

తన యింటఁ దాఁ జావవలయుఁ గొలువగా దగ్గరివారు
తన చావు సైతము భోగ మన్నట్లు తలచును జనుడు
జనుల యీ భోగాశ యెంత దవ్వుగా జనినది స్వామి
యనిభృత బుద్ధి భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ !   84

మఱులిప్త నిష్కారణముగఁ జావచ్చు మఱి పాదముంచి
మగణించ వచ్చును దేశ కాలముల్ మరి మరిఁ గ్రమ్మ
తెరపి యిచ్చుచు నుంటి గాక యాయువు తీరు దాఁక హార
హార మహా దేవ ! భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ !   85

నీవు నాలో నున్న యపుడు దేహంబు నిస్సార మగుట
భావింపఁ జిత్ర మయ్యెడి జగత్సార పరమార్థ రూప !
నీవున్న చోట నిస్సారమైనది నిస్సార మగునా
యావులు దేరి భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ !   86

సీ కిటుకంతయు నాకుఁ దెలిసెను నిండి దేహాన
నీ కాష్ఠమున నను సూక్ష్మతమముగా నెనఁగించి నీకుఁ
గాకుండఁ జేసెదు, స్వామి! యనుటిందుకా! కుండ ప్రస్ని
చాకుండఁ జేతో భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 87

చాకుండఁ జేతువో దానికీవును జాల వాపదలు
రాకుండఁ జేతువో నిన్నుఁ దలచను రానిచో, జన్మ
లేకుండఁ జేయుము దాని కీవు చాలెదవును గరుణ
సాకుకోవయ్య భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 88

ఇది భార్య, బిడ్డలు వీరు బంధువులీ యెల్ల వారు
కదలెడు మేను లియ్యవియు నెందాకఁ గలుగు నందాక
కదలని కాష్ఠముల్ పెంచి వింతగాఁ గదలించు చేమి
యదయత కలవు భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 89

వారు వారెవ్వరో నాకుఁ దెలియదు వారు పూనిన శ
రీరాలతోఁ జుట్టఱికము నా యీ శరీరంబునకు, శ
రీరమ్ము నేనా! యిదేల ననుఁ బ్రతారింతు మాయా వి
శారదత్వమున భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 90

నే నెవ్వరో కూడ నాకుఁ దెలియదు, నెఱి శరీరాభి
మానంబు పూనుట లోనఁ దప్పేమి? మనసాశ్రయింపఁ
గా నేదో వలయున యాశ్రయింతును గన్పడు మీవు
కానిది వదలి భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 91

నిన్ను సేవించిన యట్టి వారికి నిధు లిచ్చినావు
మున్ను విద్యాధరాధిపులఁ జేసితి భోగి రాడ్భూష!
నిన్నొక రాగి దమ్మిడియు నడుగను నీ నా కగపడు
టన్నది చాలు భీమేశలింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 92

కడు వారి వారి కర్మాను రూపంబుగా వారు బ్రదుక
జడుఁడనై నా భార్య యంచు నాదైన సంతాన మంచు
విడువని యూహాగా బ్రతుకు చుంటి విశ్వేశ్వర! తోడి
జడుపుగా సతము భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 93

ఎంత చూచిన నైన స్త్రీలఁ బొందుట, పృథ్వి నేలుటయు
వింతలౌ భోగాలవేవియొ యనుభవించుట అయ్యో
కొంతకుఁ గొంతైన విసుగు కల్గుటకును నీ మహస్సు
సంతన పడక భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 94

మరియు నిజంబుగాఁ బ్రభువ! పోయిన మమత నీ మేను
బరువయి పోవుచున్నదియు నట్లయ్యుఁ బ్రాత వాసనలు
తిరుగుచు నున్నవి వీని నెట్లైనఁ దెగఁ గోయుటకును
హర! సాయపడవె భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 95

పుట్టుట పెరుగుట చావు భేదమీ మూటితో మనకు
పుట్టించకయ యున్న రెండు నవి మాసి పోయిన యట్లె
నట్టేట ముంచకు నన్ను నిన్నిన్ని నాళ్ళు సేవించి
గట్టు నెక్కించు భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 96

కడచిన, రాఁబోవు వేల జన్మలఁ గలిగెడు బాధ
పడుచుంటి శివ! యణిమాది సిద్ధులు వలదు విద్యా ధ
రుఁడు కాను వలదు, భోగములు వలదు, తరుణులంతకంటె,
నడగింపు మాయ భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 97

వట్టిన కూర్చుండి నిన్ను ధ్యానించు పరతఁ గన్నీరు
పుట్టించి నంతలో నెఁడదలో దిగుల్ పొడిపించి నంత
నట్టి ల్లలుక గానె పండుగైనదా! నా స్వామి యాట
కట్టించు మిచట భీమేశ లింగ! ద్రాక్షారామ సంగ! 98

నీ పెఱ రూపైన రామచంద్రుని నిండైన కథ ను
మా పతీ ! వ్రాయించి కొంచు నాదు జన్మకు సార్థకతను
ప్రాపింపఁ జేసి తంచనక నింత కృపా బుద్ధి గుండె
కాపుంటి వచ్చి భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 99

పాపి ననాచారు డను దురాశాతి పాతకుడనుఁ బ్ర
పా పరిణతుఁడను సజ్జనుల్ లేని పగిదిని వెదకి
యీ పల్లమునయందు గొంతు కూర్చుండ నేతెంచు టబ్ర
మై పొల్చు నభవ ! భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ ! 100

శ్రీ సప్త గోదావరాంబు నిత్యాభిషిక్త సర్వాంగ !
వ్యాస సన్నుతి రంగ సప్త ఋషి మండలార్చిత లింగ !
ప్రాసాద శేఖరోన్నత వృషభ రాజ రాజత్తురంగ !
శాసితానంగ ! భీమేశ లింగ ! ద్రాక్షారామ సంగ !

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు
నందమూరు శతకము

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు

నందమూరు శతకము

శ్రీ పరిణామ రేఖా మనోహర స్మేరకపోల!
గోపీసిత కపోల కలిత నఖర సంకుమద జంబాల!
కాపట్యరహిత ధీకృత సుధాగీతి కాలోల! నవగ
పీ పాల నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 1

సౌందర్యమనునట్టి నాకు తెలిసిన సరకు, నీ నుండి
యైందవ మృదు కలాహాసన! సరఫరా యైనది స్వామి!
ముందటి జన్మలో నేను నీ వేణు ముగ్ధనాదమ్ము
బిందువై నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 2

ఆలోచనము చేయ నునుపు తేరిన దవు ముడి సరకు
గా లోన నను నేన తెలిసికొంటిని కాళియ దమన !
లోలముల్ పదములఁ ద్రొక్కు నాల్క వెళ్ళుకొనియ వచ్చు
వేళగా నందమూర్ధ్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 3

నిజ మేమిజన్మ యెత్తించి నావా కానీ ! ముకుంద ! గజి
బిజియైన జన్మ, నాచేత నుక్కిరిబిక్కిరయ్యెదన
యజనాభ ! యిన్నాళ్ళు సరియ వృద్ధుఁడ నైతినే యేమి
వృజినంబు నందమూర్ధ్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 4

వడిగ నిజంబుగా నేను నీవు నన్ బాలింపుమనుచు
నడుగుట న్యాయమో కాదో తెలియన, యస్మాదృశు లిటు
లడుగుట యున్నది, నీకు నాకు నీ యా యెల్ల బాధ
విడనిది నందమూర్ధ్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 5

ఇక్షువై పట్టరానంతగా విసు వెత్తించు నట్టి
లక్షణమున్నది దీనిలోఁ బండ్లు లాగుట, సమలు
టక్షులు బెదర, గీరుకొని పోవుట యఖిలంబు పెద్ద
వికృతి నందమూర్ధ్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 6

ఇంతగా పీట వెట్టికొని కూర్చున్న యీ గడ్డు కాము
సంతాన మల్ప ప్రయత్నవశమున సమసిపోయెమనో
క్రంతలో ప్రీలిపోవలయు నీ వేణుగాన ధారలకు
వింతలై నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 7

మనసులోఁ గట్టిన మూర్తిగా నీవు మన్నింతు వెపుడు
కనులకుఁ గట్టిన మూర్తిగా నీవు కన్పింపవెపుడు
మనసునుండి కనుల వరకు వ్యాపించి మన్నింపవయ్య
వినవయ్య ! నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 8

మున్నంగిలోనున్న వేణుగోపాల మూర్తి సన్నుతులు
నిన్ను మనస్సులోఁ బెట్టికొని, యవి నిర్గమించినవి
మున్ను స్వప్నమునందుఁ జేయు వాగ్దానమును జేసిపెట్టు
విన్నది నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 9

ఈ తనూనిర్మితి తలచిన కొలంది నేవమ్ము కలుగు
చేతమ్మునందుఁ దాత్కాలికము వాంఛచేత నిద్దానఁ
బ్రీతి ఘటిల్లెడు మరియు నంతలో భీతి ఘటిల్లు
వీతార్తి ! నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 10

విషయమ్ములం గూర్చి సృష్టిఁగరణ ప్రవృత్తి ఘటిల్లు
విషయమ్ము లేకుండ నాకుఁ గరణ ప్రవృత్తి ఘటిల్లు
విషమమ్ముగా నున్న దిద్ది సంతాన వేణుగోపాల !
విషయినై నందమూర్ధ్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 11

తెలివినాఁజను వస్తువునకు రూపమే తీరునఁ గలుగు
తెలివికిఁ దన్నుఁ దాఁ దెలిసికొనియెడి తీరును గలదె
తెలివికిఁ ద్వైలంబులేని కాగడా తీరగు కాంతి
వెలయునే నందమూర్ధ్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 12

ఇది యింక నాకు నున్నదట గ్రహాబలమిట్లు చేయించు
వదలవచ్చును నేను దీని నేటికి వదలగా వలయు
వదలుదు వదలి పై నేమి చేయగావలె నిను గుండె
వెదనాటి నందమూర్ధ్నిలయ ! సంతాన వేణుగేపాల ! 13

నను నేన రక్షించు కోనుజాలను నా తనూజులను
వనితను రక్షింప నెంచెదను భాగ్యవంతుఁడ వీవు
నినుఁగూడ రక్షింప నెంచఁ జేతకాని తనంబు నెపుడు
వినినావొ నందమూర్ధ్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 14

మును వశిష్ఠ మహర్షి సూర్యమండలమున కేగినాడు
తనర నే డెవ్వాడో చంద్రమండలాంతము పోవగలడు
కనుకని నా కబ్బురమ్ము లేదు నిన్ గాంచెడు కోర్కి
ఘనవడి నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 15

సర్వథా చచ్చెడివారు సర్వదా చచ్చుచున్నారు
ఉర్వియు మిగిలిన వారి దన్న యట్లున్నది స్వామి !
గర్వాది ముఖ్యమ్ముగాని మృత్యువుకాదు గర్వములు
వేర్వేఱు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 16

ఈ పేరుతో నున్న ఈ శరీరము నిది యొక వ్యక్తి
ఆపదయో సౌఖ్యమో ప్రతిష్ఠయో యప్రతిష్ఠయొ దు
రాపవమా భోగమో శత్రువులో నా కివన్ని యేలా గ
పీ పాల ! నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 17

ఒగి నా శరీరమ్ము కట్టెవలె పోవుచున్నది గాని
సెగలేని యూహాలు మాత్రమెప్పుడు చేయుచున్నదియ
సెగ చంపితిని దీనియందు నితరమా సెగ తాకకుండ
బిగియింపు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 18

ఈ మనసూన్నకో దూరకోక పోనిమ్ము నాకేమి
ఈ మేను చరియించుచుండెఁ జలియింపనిమ్ము నాకేమి
యీ మనో దేహముల్ జంటగాఁబోవు నివి శుకబుషిగ
వీ మేయ! నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 19

నన్నిందుకా స్వామి! యిందులో దించినావు పెన్ దవ్వ
చన్నంత మాత్రాన నిన్ను విడిచెడు జాడ్యంబు లేదు
మున్నెట్లొ అట్టులే నొసఁటి ముంగిటి ముగ్గువై నిలుము
ఘన్నుఁడా! నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 20

ఓయి నా స్వామి! మున్ను జనకాదుల కొప్పినుగాని
మా యీ దృశులకును రెంటిదగు పొత్తు మసలింప నగునె
నీ యొక్కనిపయి నాధారపడి యుంటి నిజము నీ కృప ద
వీయసి నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 21

శ్రీశాతమైన నీ వేణుగానంబు రేకగా జ్ఞాన
కోశంబు లోపల వచ్చి చొరనీవె గోపాల బాల!
హ్రీశీర్ణమైన నాగుండె సందుల కెక్కి ప్రజ్ఞాని
వేశన! నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 22

ఎలుక తా నెంతసేపటికిఁ దన దెసకే త్రవ్వుకొనును
తలచి దానిని దీని నీ కృపయని యర్థము చెప్పికొందు
నిలుపవే యర్థమ్ము దీనజనుల మన్నించు పనికిది
వెలికాదు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 23

తిరిపమ్ము నకుఁగాని నా ప్రభూ ! మూఁడు దివ్వెటీలేల
భరముగా జరిగించుచుంటి నాదైన బ్రదుకు నీలాంబు
ధర చిక్కణాప ఘనా ! దృశాంశు సౌదామనీ శాంతి
బెరయక నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 24

గోపాల ! యెప్పుడో ప్రాణతతి చెప్పకుండగా లేచి
వే పోవు నెందుకో యెచటికో లేచి వెళ్ళు టెచ్చటికో
చాపుదేరి శతవిధాల వెళ్ళెడి స్థలము కావలయు
వ్రేపల్లె నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 25

నిను వేయి మార్గాల మనసులోపల నిలుప యత్నింతు
ననువు కాకుండెదు నిను బలవంతమని చేయరాదో
దానవోలె నెప్పుడో దిగు హాఠాత్తుగా దూఁకి వచ్చెనన
వినువాక నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 26

చిత్తంబు కలలోనఁ గ్రొత్తగా నూహచేయను గలదొ
వృత్తంబు పూర్వంబు నూరక ప్రతిబింబించుచుండెడినొ
క్రొత్తగా భావి సూచనయు, జేసినఁ గొంత విజ్ఞాన
విత్తగు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 27

తరి బావి లోఁతుగాఁ ద్రవ్వి జలపడ్డ తరువాత నొడ్డు
విరిగి పడ్డట్టుగా నున్నదయ్యా నా విధము గోపాల !
మరల నంతటి లోఁతు త్రవ్వగాఁ గనంబడు జల యింత
వెరవేది నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 26

నీ పేరె యది స్వతస్సిద్ధముగఁ దియ్యని పదార్థమగున
వాపోపు బిడ్డల యేడ్పుడుపు జోల పాట గదయ్య
నీ పాలి వాడను బాలముంతువో నీట ముంతువో గ
వీ పాల ! నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల ! 29

అనుభవింపగ గల శక్తియుండి తా ననుభవింపనగు
దినుసు లేకుండిన నున్నఁ గోరిక తీరైన మాట
అనుభవించెడి శక్తిలేదు కోరిక యన్నదెందులకు
పెనగొను నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 30

తెలిసిన మూర్ఖులంచున్న యెడల ధాత్రిని నన్ను మీఱఁ
గలుగరు మనసు నీపై నను నిలుపఁగా క్షణంబేని
గలుగను మూర్ఖత దీనికంటెను గలుగునా వేణు
విలసన! నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల 31

వెలఁదిపై బిడ్డపై కోర్కెవలదు జీవికి నంచు నాకుఁ
దెలిపితి వొక భార్యఁ జంపి యొకఁ బిడ్డఁ దీసుకపోయి
తెలిసికోలేక పోయినను నీ వెట్లు తెలిపెదు వట్టి
వెలుఁగవై నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 32

తెలియని నాళ్ళలోఁ గొన్నిఁటిని జేసితిని వాని బాధ
తెలిసిన నాళ్ళలో ననుభవానికిఁ దెచ్చెదు నన్నుఁ
దెలివి తక్కువవానిఁజేసి యాడించితివి యింతగాఁగ
వెలిపెట్టి నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 33

బొచ్చెదు మోహంబు వేయి యూహాలు పుట్టించు దాని
పుచ్చిన వ్యర్థత యొక్కసారిగా మొగమునఁ గొట్టు
విచ్చిపోయిన యట్టి మోహ వారిధి వీచిలో నీవు
విచ్చెదు నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 34

ఉట్టికి నాలుగుచేర్లు తెగి కూరుచున్నాను నేను
ఉట్టికెక్కను పనిలేదు వెన్న నీ వ్రాదుకో స్వామి !
ఉట్టిచేర్లున్నచో నుండ నీవే! ప్రభూ! పనియిద్ది
పెట్టుకో నందమూర్ని లయ! సంతాన వేణుగోపాల! 35

అల్పదుఃఖములకు నల్పసుఖముల కది యేడ్చి నవ్వ
నల్పపుఁ బనిలేదు జన్మ మెత్తిన యందు కేడ్చెదను
నిల్పోపరాకుండఁ జేయుచుంటివి నిముస నిముసము
వేల్పవై నందమూర్ని లయ! సంతాన వేణుగోపాల! 36

నా స్వామి! మనసులో మరచిపోవుచున్నానయ్య నిన్ను
మోసగించెదు నీవు నన్ను నీ పెద్ద బొందలో దింపి
మాసరమ్మైన యీ మాయ మెడఁదలో మరలించుకొంచు
వేసార, నందమూర్ని లయ! సంతాన వేణుగోపాల! 37

చచ్చును మానిసి యెప్పుడైనను జచ్చెడి దాఁకఁ
బచ్చియారదు జీవి నీ విశేష కృపాస్పర్శ లేక
అచ్చపు జీవి, తా, లోనఁ బరిపక్వమగు నీదు వెలుఁగు
వెచ్చన నందమూర్ని లయ! సంతాన వేణుగోపాల! 38

అలుపంబులందున మరియు నలుపంపు టధికారమునకుఁ
దల తిరిగించిన నేమి యన, నీదు దయ యనవలెనె
అలయించి కిసురించి తటపటాయించి యలమాయ తుదకు
వెలయింతు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 39

కలలోన నేదియో పెద్దయాపద కలిగి, నీ స్మరణఁ
దలఁగి పోవునయేని నద్దికూడ నీ దయయన్న, దయయె
కలలోనఁగూడ నీస్మరణ భయముతోఁ గలసియుండెడిని
వెలకట్టి నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 40

పున్నెంబులని వేఱకలవె నీధ్యానమునఁ గూడి యున్కి
నన్నియుఁ బున్నెంబులగున యటుగాక నన్నిపాపములె
నిన్నాశ్రయించి యున్నది యఖిల కర్మ నిచయంబు నన్ను
వెన్నంటి. నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 41

వానికి నెందుకో అంతమైన కోపమ్ము నామీఁద
నేను నిన్నాశ్రయించితి ననుచు నాశ్రయించుట పూర్వ
లైన ఋషుల్ చెప్పినట్టి మార్గాన నని, ధిషణా న
వీనుడు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 42

దేశమ్ము కాలమ్ము కలసి బుద్ధికిఁ దెచ్చు నజ్ఞాన
లేశముల్ కొండంత లేసి చేసి తూలెదఁ దూలనీకు
దేశకాలాన వచ్చినతయును నాదెసకొగ్గఁ గరుణ
వేశంత ! నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 43

సంపూర్ణముగ నీయనుగ్రహము నాకు సమకూడుటున్నె
వెంపరలాడి లాభమ్ము లేమిచే వెక్కసంబయ్యె
తంపట వేసినయట్లుగా నయ్యెఁ దమకు నావిన్న
వింపులు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 44

ప్రొద్దు క్రుంకుచునుండె మరలఁ దూర్పునఁ బొడుచుచునుండె
నిద్దుర పోవుచునుంటిఁ బవలు తిండి తినుచునుంటి
కొద్దిగానైన నీ కరుణ కలదనుకొనరాద యేమి
విద్దియ నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 45

ఇందు రమించుచు నుంటినో లేదో యెఱుఁగను బిట్టు
క్రందైన యలవాటు కొలఁది బ్రతుకుదుఁగాని నిత్యముగఁ
గందన కాయలో నీవు మసలుట కలదన్న తృప్తి
విందవై నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 46

మొదలు తుదల్ లేక సాగుచుండిన భూమి జంతువుల
పొదలికయును మృత్యుధారకును గట్టిపోయఁగాఁజాలు
సదయుఁడు లేనె లేడవధి లేకుండఁ జను జీవకోటి
బెదరుగా నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 47

ఏచీమ కాచీమ బ్రతుకుచుండుట యింకొక్కఁడైన
యేచీమ తన ముక్కు చివరఁగల నూక కెగఁబడి పోరు
నో చెట్టు బెదరుగా నిముసమూ బ్రతుకఁగాడ నూర్మి
వీచిగా నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 48

ఎన్నఁగా వ్యర్థమైనట్టి దీనికై యెన్ని వేదములు
నెన్ని శాస్త్రంబులు నెన్ని విద్యలు నేర్పాటు జరిగె
మున్నుందినెడు జీవి యెడఁదలోపల మత్సరంబెంతో
విన్నావా నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 49

నన్నుగాని పరిత్యజించి పోవుచున్నావీవు స్వామి
కన్నాకుగా నిల్పఁబెట్టి నినుసేన గదలింపనెంతు
కన్ను ప్రాలగ నీకు నిలుము మారాకుగా లంచమొడఁద
వెన్నగా నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 50

నా యేడ్పు నాయేడ్పుగానె యుండగా నను వీడిపోకు
మోయయ్య! యిదియొక క్రొత్తయేడ్పుగా నోయి గోపాల!
యీ యూరసనకుఁ దెచ్చినదియు నను వీడి యేగుటకా న
పేయాంశు! నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 51

పిల్లల కాటవస్తువు లొసఁగి బులిపించిన యట్లు
మొల్లమ్ము వచ్చెడు త్రోవ చూపి నన్ మోసగించెదవు
చిల్లర బేరమ్ముగాని నాచేతఁ జేయించఁబోకు
పెల్లుగా నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 52

ఈ మేను కలిగినన్నాళ్ళు తప్పద యీ పాడు సంత
ఏ మేను కలిగిన నైన యీ సంత యెప్పుడు తప్పదును
ఏ మేను లేకుండఁ జేయవే మరి యేమఱకుండ
వేమాఱు నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 53

ఒక యాతనా శరీరమ్ము కలదేని ఉండనీ! లేని
సుకములు సుకములు గాఁగఁ గల్లగాఁ జూపించుదీని
నకట గోరముగాక నీకు గుండెలో నంతగాఁ గరుణ
వికటింప నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 54

మనిసిపై నాయెత్తు క్రిమ్మరించి నన్ మన్ను, లోలోన
మనిసి తా నటునిటు కొట్టుకొనరాద, మసలను రాద
తనువున నేదారిఁ బ్రాణములు పోవు, దారి యరంధ్ర
వినతమ్ము నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 55

ఈ శరీరమ్మిది జీవునకు నహంకృతి పూను పీఠ
దేశమ్ము దేహము వీడి యెచ్చటఁ దిరుగు నేమాను
లేశమ్ము గూడ నా జీవుని స్థితి తెలియద, యెట్లో ప్ర
వేశమ్ము నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 56

పర్వతం బొక్కండు పైనఁ బడి చావఁ బ్రాణముల్ పోవఁ
బర్వత భేదంబు చేసి జీవుఁడు పయనింపఁగలఁడొ
పర్వతాణువులందున నతనికి నభివ్యాప్తి కల్గెనో
వేర్వేర నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 57

జీవుడన్నది గాలియా ! ప్రకాశమా ! చిల్లేశమా ! సు
ధీ వేదమైనట్టి బ్రహ్మ యందేక దేశమా ! యెందు
కో వాఁడు నేకాకియై చరించెడు నురక యొందులకొ
పేవిళ్ళు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 58

ప్రకట తైజస శరీరములు పయనించుఁ బాంచభౌతికము
నకె గాని యుబ్బంది, గాలిలో గగనంబు నందునను
నకట ! జీవున కచ్ఛమైన వానికి నాకృతి కలదె
వికృతమై నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 59

ఆకాశముంగూడఁ బంచభూతమ్ములందున గలద
ఆకాశ మాకార మగుచు నుండునా యతఁడు జీవుండు
ఆకాశమం దేక దేశమై యుండునా వాడు వట్టి
పీకాశి నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 60

కడలియుఁ బొంగుగా వచ్చినదియు వెనుకకుఁ దగ్గినదియు
పడియుగా నొకచోట నిల్చెఁ బల్లానఁబడియ తానయ్యెఁ
గడు తెల్వి నేనంచుఁ బొంగె జీవుండుగా నిల్చిపోయె
వెడఁగయి నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 61

పల్లమ్ములో వచ్చి పడిన యంతలోఁ బడియ కానేల
నల్లనై నీరమ్ము, పుట్టి వాసన, నాచును, నత్త
గుల్ల లేర్పడనేల, కడలి యెపుడు పొంగుగవచ్చు మరలఁ
బెల్లుగా నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 62

ఉన్నది యెచ్చటఁబడిన నచటనే యుంటి నంచు నను
గొన్నది. యనుకొన్న యంతలో నొక్క కోణ మేర్పఱచు
కొన్నది, యింకఁ జెప్పితివా వట్టిన గుబ్బసలాట
వెన్నుఁడా! నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 63

ఆనతమయి భావమైన యట్టిది యాత్మయు ద్రవ్య
మైనట్టిది శరీరమగుట పరికింప న్యాయము మాయ
యైనది భావమే యది శరీర మెట్లయ్యె జీవునకు
వీన గ ! నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాలా ! 64

నిన్ను నాలోచించిన కొలఁదిగ నవనీతమ్ము లూహ
లిన్నిన్ని వచ్చెడు దీని హేతువు నెఱిఁగితి నేను
మున్ను వే జన్మలందునను నీభావమున మన్కి, వచ్చు
వెన్నంటి ! నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 65

నా జాతకంబులోఁ బ్రబలమౌచు నున్నది యెవ్వరు ? గ్రహ
రాజియో! హరిహరాఖ్యంబు వెలుఁగు సారమ్మో ముకుంద!
నే జెల్ల నా మానసంబౌ బృందావనీ ప్రపాలిత గ
పీజాల ! నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 66

నా మనోవృత్తిఁ జూచినను వేయి జన్మలకైనఁగాని
యీ మోహము తొలంగి పోవునను నాశ యింతయు లేద
యే మూలనో నీవ యంటికొంచు దహింపనోఁ జెప్ప
వే మరి! నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 67

మనసు భ్రమించుచు నున్కి మంచికి మరలించుచున్కి
చన న్యర్బుదంబులు శంఖముల సార్లు జరిగియుఁ బాయు
టను జెప్పఁగా రాద యిట్టి వట్టి టూతాలకుఁ గాదు
వినతము నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 68

మొదలు తుదయు లేని కష్టములు దుఃఖములు పూర్వ భక్త
లెదఁగోరి రనుమాట యర్థ మిప్పటి కెఱుఁగ వచ్చెడిని
పది పిచ్చికలు చేతిలోన నాడ నీ పై మరుల్ సన్న
ప్రిదిలెదు నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 69

నీ మంచితనమును నిజముగా సాగనీయను నేను
స్వామి నా చెట్టతనమును మరి నీవు సాగనీవలయు
నామముల్ మొలిచెనా నాకు మొలిచె నిన్నమ్మితిఁగానఁ
ప్రేమించి నందమూర్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 70

కురియుచోఁ బైనుండి మన్ను పూడిపోకుండఁ గగ్గెడిన
యరయంగ నెంత గాలికిని ప్రాణము లాడగావచ్చు
నృరువులౌ భౌమముల్ దివ్యములు నైన యూహా లీరీతిఁ
బెరసెడు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 71

నినుఁగూర్చి చదివితిఁ దెలియవచ్చెను నీ స్వరూపంబు
ఘనులైన పెద్దలవలన విన్నాను గడగి యన్యులకు
వినిపింప వలఁతిని గూడ, ననుభూతి విభవంబు లేదు
వెనుకొని నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 72

శౌరి నా జపంబంతయును బటాటోపమునకుఁ జేయుకువె
యరయ నంతస్తాపమునకుఁ గాక నాయుక్తి మధ్యమున
శిరసునఁ బింఛమ్ములోని యొక యాక చిన్నారి కన్ను
విరియవే నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 73

వినుటయు నర్థవాటయును మరల జ్ఞప్తిని దవుల్కొనుట
మననంబు మనసు నిల్చుటయు గుండెలో మాగుట వదలి
మనలేక యుండుట యదియ యాటగా మన్నింపు నీదు
వినుకలి నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 74

నా కోపమునను దపించి పోవుచున్నావేమొ నా ప్ర
భూ! కామమున కిలకలచుకొని పోవుచుంటివో! రసధు
నీ కేళి నొకటి మండించు నొకటి యొండించున వల్ల
పీ కృష్ణ! నందమూర్ని లయ! సంతాన వేణుగోపాల! 75

పోయెడునది దాని దారిఁబడి నది పోవుచు నుండ
మాయురే కూర్చుండి దాని కొక్క నమస్కార మనుచుఁ
జేయను వలెఁగాక నే నొకింతయుఁ జేయను జాలఁ
బ్రేయమై నందమూర్ని లయ! సంతాన వేణుగోపాల! 76

అంతయు రెడ్డివచ్చె మొదలాడుమన్నట్లుగా నుండె
వింతమై నా కథ నీ యెడఁద జాలి పీసంబు లేక
యింతగా నాధ్యాన మెపుడు నా ధ్యానమే కోర్కులు విడి
పింతువా! నందమూర్ని లయ! సంతాన వేణుగోపాల! 77

వంద విధాలుగాఁ జూచినంగాని వ్యర్థతా వధిగ
సందీపితంబగు నీ జగంబెల్ల సౌందర్య మంచుఁ
దండానతాన పాడెదరు మోహ సంధానితాత్మాంశు
బృందంబు నందమూర్ని లయ! సంతాన వేణుగోపాల! 78

ఒక పెద్ద పొంగుగా వచ్చి నా గుండె నొక్క మట్టమ్ము
నకుఁదెచ్చి యాపెద వచట మరల నేనాటికో యింక
నొక పొంగు తెచ్చుట పొంగులారిన యున్నతాచ్ఛ పద
వికిఁ జేర్పు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 79

పొంగుగా నీ వచ్చినపుడు జీవితముగఁ జారితార్థ్య
సంగతి కనినట్టులుండుఁ బొంగఱు సమయంబునందుఁ
గొంగ జపంబన్న యట్టులుండుఁ గైకోక ముంగలయుఁ
బింగల నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల! 80

ఆచారము లతిక్రమించుటకును బ్రహ్మజ్ఞాన బుద్ధి,
యాచరింప ధనాదికమ్ము వ్యవహార, మధికమా శ్రద్ధ
నా చెట్టతనము మన్నింపుమని భక్తినటన, బృందా గ
వీ చార ! నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 81

లౌకికమ్ములయందు నా ప్రతీక్షా బలంబు సర్వమును
నీకోస మన్నట్లుగాఁగ నుండెడు నీవ స్ఫురించి
నీకుఁగానట్టి యీ కోర్కులేల మన్నింతునో యన్న
వేకియై నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 82

అలుపమ్ములైన నాదు సుఖ దుఃఖమ్ములా సమయములు
నొలయు భాగ్యాభాగ్యములును రోగాదులొక కొంత నీవు
కలిసి యాచిత్రమైనట్టి మేనుగాఁ గట్టినట్లుగను
వెలసెడి నందమూర్ధ్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 83

నీవుంటి వను నూహలేక బ్రతుకగా నే నేల రాళ్ళు
లేవా వృక్షంబులు లేవా జంతువుల్ లేవా యీ నేను
నీవుంటివని విశేషించి బ్రతుకుచుంటిని సుధాబోధ
వీవధా! నందమూర్ధ్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 84

బ్రదికి యుండియు నేనుదలఁచుచుంటిని బ్రదికి లేననుచు
బ్రదికియు బ్రదుకక కూడ నొక్కటే ఫలితమంచెంచి
నిదురలో సైతమ్ము సర్వవేళల నీ తత్త్వమునకు
వెదకుచు నందమూర్ధ్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 85

ఎప్పటి కప్పుడు చూచుచుండిన నెచ్చటి కచటఁ
గప్పిన యందంబు గాఁగఁ గనిపించుఁ గంటికి సృష్టి
చెప్పగా నంతయుఁ గలిపి యూహ సేసిన నిది వట్టి
పిప్పిరా నందమూర్ధ్నిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 86

సృష్టి యిదంతయు లక్ష్మీదేవి చేసిన విలాసంబు
పుష్టిగాఁ జూపించి బిట్టు మోహంబు పుట్టించుచుండు
నష్టాదశ పురాణములును శ్రీస్తోత్ర మధరీకృత త్రి
విష్టప ! నందమూర్నిలయ సంతాన వేణుగోపాల ! 87

సామాన్యముగ నేఁ బ్రయాణముం జేయు సమయంబునందు
నా ముఖంబునఁ గవితా సరస్వతి నాట్యమాడెడిని
స్వామి ! నాతుది యాత్ర నిన్నుఁ బాడుచు సాగనీవే ! గ
వీ మార్గ ! నందమూర్నిలయ ! సంతానవేణుగోపాల ! 88

ఈ సృష్టిలోఁగల నియతి సర్వదా యిది యథార్థమని
భాసింపఁ జేసెడుఁ బెద్ద మోసంబు పచరింతు వీవు
ఈ సృష్టికంటె మరేదో యున్నదంచెంచ నీవాయె
వీసంబు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 89

ఉన్నట్లు కనిపింపఁజేయు నొక శక్తియున్నది దాని
కన్నుల జవ్వాది పునుగు కస్తూరి కాటుక రేక
సన్నసన్న పగుళ్ళ వెలుఁగులోనిన్ను స్వామి ! కన్నాను
విన్నాను నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 90

నను నీవు వంద పుత్రాలు వేయుము నా దారి నాది
నినుఁ బూర్తిగా నమ్మియుండు నన్నది నే నమ్మఁజాల
మును, మిన్నుఁ బూయించు శశమునకును గొమ్ములు మొలిపించు
వినినావె నందమూర్ణిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 91

పరమ నాగరకముల్ వేదములు శాస్త్ర పటలియు వేద
శిరములు వదలి యాటవికు వోలిన శ్రీ రమారమణ!
యరయమి గొడ్డుగా నిన్నుఁ దలఁచెద నారిపోవుగద
బిరుసెక్కి నందమూర్ణిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 92

చివరకు నొక్కదానికిఁ గృతజ్ఞత చెందక తప్ప
దవురౌర! నీ యందు నే దురాచారమైనను నిన్ను
నవియింప మనసు కష్టపడు నీ పచ్చియారక కరుణ
వివరింతు నందమూర్ణిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 93

దిగులెప్పుడును విడరాక యుండ బాధించుచున్నావ
యుగమయి దినదిన గండ మిదియు నూరేండ్ల యాయుస్సు
సగము చచ్చినవాని నేల పట్టుక సాధింతు వెంత
వెగటైతి నందమూర్ణిలయ! సంతాన వేణుగోపాల! 94

ఇప్పుడు కాకున్న నన్ను రక్షించు టెప్పుడో నీకుఁ
దప్పదంచును జెప్పుచుండె దోషజ్ఞతతి నాకుఁ గన్న
కప్పుదు వానకు ముందుఁ జల్లని గాలి క్రొత్తరగ
విప్పదా నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 95

కొందఱు చేయునట్టి యుపకారము గుర్తుగా జరుగ
దందందు స్పృశియించుచుండి జీవితమంత పాలించు
నొండి నాయెడ నెప్డో యెందుకో చిల్కుచుండు వైరాగ్య
బిందువుల్ నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 96

సృష్టిలోపలఁ గల సర్వ మాధుర్య రేఖ సంగీత
యష్టిగాఁగ హిరణ్యగర్భు నాకారమైన వేణువును
ముష్టిఁగైకొని వచ్చినావు స్వామి ! నా ముంగిలిలోఁ బ్ర
విష్టుడై నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోగోల ! 97

ముక్కున నడ్డబొసయును నధరంబు ముంగలవేణు
వక్కట వేదశిఖా సరస్వతి యట వచ్చినావు
మ్రొక్కు నా జీవుని గడప ముంగిట మ్రుగ్గులు తీర్చి
పెక్కులు నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 98

నీయంతటన్ నీవు నా యెదుటవచ్చి నిలువవు బ్రహ్మ
మై యా నిరాకారమై మదుజ్జ్వల మగు నూహా కల్ప
నాయత్తమూర్తివై వచ్చి నిలువక యదియౌను నీకు
ప్రేయుడై నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 99

వచ్చిన నష్టమేమయ్య నీకు గోపాలయ్య నాదు
పుచ్చిన యూరుపు లగురు ధూపంబు పొందమ్మిపోతె
విచ్చిన యెడంద నైవేద్య మర్ఘ్యమ్ము వెలలు బాష్పములు
వెచ్చనై నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 100

శ్రీ పరీణాహ రేఖా మనోహరస్మేర కపోల !
గోపీసిత కపోల కలితనఖర సంకుమద జంబాల !
శాపట్య రహిత ధీకృత సుధాగీతికాలోల ! నవ గ
వీ పాల ! నందమూర్నిలయ ! సంతాన వేణుగోపాల ! 101

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు

నెకరుకల్లు శతకము

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు
నెకరుకల్లు శతకము

శ్రీతమాలశ్యామలింగ! సిద్ధసంసేవిత లింగ!
హేతుహీన సనాథ! అన్నపూర్ణా సహిత విశ్వనాథ
సీతామరధునీక జాటజూటా! మణి శశి కిరీట!
స్ఫీత వియన్మౌళి! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 1

స్వామి నీవు పరమ సూక్ష్మ సూక్ష్మ విషయములంగూడ
నామతించెదవు జాగ్రత్త, యిక మేమొ యధికంబులందె
యే మాయయో కాని సాగనిమ్ము పోనిమ్మందు మిదియ
సీమ నీకును మాకు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 2

బలువైన గుదిబండ మెడకుఁ దగిలించి వంగరా దనుచు
నిలువాన పెట్టిన పగిది నా మాట నీ మాట వినని
కలుచ దేహంబిచ్చి పాపముల నంటఁ గట్ట నెంచెదవు
సిలుగులు దొరవాడు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 3

నిదుర పట్టెడుదాఁక రాత్రులందున నిన్నే తలఁచుచు
నిదుర మెలంకువ వచ్చునంతలో నిన్నే తలఁచుచు
బ్రిదుకుభావనలందుఁ దెఱపిలో నిన్నె భావించుచుంటిఁ
జెదరనీకువె నన్ను నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 4

ఉదరంబులోనుండి పొంగులై యేడు పుబికి వచ్చెడిని
గదియించుకొనువేళ నిన్నుఁ దీవ్రంబుగా నెదలోన
నిది యోగి జనము నవ్వెదరో మరియు నీ వేమనుకొనెదో
చిద్రుపలు కానీకు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 5

ఒక మంచి జరుగును దాని వెంబడి నొక చెడ్డ జరుగు
నొక సమమ్ముగఁబోక యొగుడు దిగుడుగా నున్న దీ సృష్టి
యొకఁడవు సమముగా సాగువాడ వీ వొకడవే స్వామి
చికిలి క్రొవ్వాల్లవై నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 6

పలపల పుట్టుకల్ చావు లాసులోపలి కండెవోలె
సిలుగులై తిరిగితిఁ గాని సుంత నేసిన బట్ట లేదు
చలమొప్ప నేటికీమాత్ర నేఁతగా సాగెడు నిద్ది
జిలుగవో మన్నదో నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 7

రుసరుసలుగ నేమి బ్రదుకు బ్రదికింతు రూఁకు చింతనకు
వెసులుబాటింతయుఁ గలుగనీయవు వెక్కసంబడుచుఁ
గసరుటో ముక్తిపైని సగమాఁకలి గల జనంబును శ
శి సహిత కైశికా ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 8

సుకముగాఁ జనిపోవుటన్న భయ మొకించుకయు లేదనుము
అకట యే ఘోరమైనట్టి చావో యటన్న భయంబె
నికరంబుగా నీవు గుండె లోపల నిల్చిన, వెలుపు
సెకలివ్వ నిల్వవు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 9

ఒనరఁ దానొక వందయిచ్చి కర్ణున కుద్ది యౌదాత
ననిపించుకొన నెంచు జనుని వోల్కి నూహాలు నీకు నిచ్చి
తనర నాత్మార్పణ చేయువాని చందానఁ గన వల
సినదని కోరెద నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 10

ఈ కోరికలు నీ భయంబులును మఱి యివి యొక్కటొకటి
వే కోయవలె ననఁ జాలవు వేయి జన్మములు
నీ కంటి నిప్పుసెగ నిగిడించి మండించుమీ యెల్ల
శీకరాసారంబు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 11

నిను బిట్టు వాంఛింతునాయె రక్షింపు! నెలతలు ధనము
తనువున రోగములేమి యధికారితయు సర్వమంచు
మనసున నెంచుచు బ్రతికినన్నాళ్ళు మనవచ్చు నట్టి
చెనఁటిని గాదాయె నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 12

ఏలాగు సాగింతో పరచఁబడ్డట్టి యీ యనంతమగు
కాలంబు, తలఁచిన గుండెలో భీతికల్గెడు, నంతు
మాలిన యట్టి జన్మలును మృతులును మాలించు, కొట్టి
సీలను నెత్తిపై నెకరుప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 13

నిన్నెంచుచు జపంబుమీఁద నున్నప్డు నిశ్చింతముగనె
యున్నది గాని జరుగుట యెట్టు లట్లున్నచో నెపుడు
అన్నలా! మేనునఁ దేళ్ళు ప్రాకుచున్నట్లుండు జగము
చిన్నెలు చూచిన నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 14

అంతయును నశించిపోవునని రూఢియైనట్టి దాని
వింతలుచూచి రమించు నంత యోపిక లేదు నాకు
వింతలోవింత బ్రదుకుట తప్పని విధియు నీ వలె గ్రీ
సింతు చేదును నేను నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 15

అలవాటుగా దేహమన్న యీ కట్టె యాడుచునుండె
మిలమిలై బందుగుల్ దీనియందు రమించుచున్నారు
తెలిసియు మృత్యువు గూర్చి తలచరు, తెలివి యశుభము
చిలుకపల్కుల జాతి నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జ హేళి! 16

చచ్చెడువారికిఁ దప్ప ముసలులై చచ్చెద రేని
క్రచ్చర మిగిలినవారి కభ్యంతరమ్ము లేదిచటఁ
జచ్చెడువాఁడు నీకోసమై దానఁ జావంగవలయు
చిచ్చుఱకను వేల్పు! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 17

కన్నులు మూసిన నెఱుపు కన్పించుఁ గన్పించు నలుపు
వెన్నెల కన్పించు దోరవెలుగు కన్పించుఁ గన్పించు
సన్నని బిందువు దూరదూరమ్ము చనును గన్పడవు
చిన్నారి లింగంబ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 18

నొసలుపైఁ జర్మంబు బొమికె లోపల నొక్కిన చోట
ముసరుచు నున్నట్టి చూపు పరమార్థముగ నైనచోట
మసలుట మానిన యూహ సర్వము మన్నించుచో, వ
శి! సవదరింతువో నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 19

అలమాయ తనదైనయంద మంతయు నమరించుకొంచు
నలయించలేక నిన్ జగతియందు రవ్వంత రవ్వంత
వెలఁదులందున నుంచి నీదు నంశల వెతపెట్టుఁ దేజు
ఛలము లెండించును నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 20

పనివడి యందంపుజిలుగు తెలివిచే వాడియా బుద్ధి
నినుదిస్న నొులవాని మనసులోపల నిలుపగాలేదు
కనికని నిలిపిన నైన నింగువ కట్టిన గుడ్డ
చినుగలై యేమాయె నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 21

సీలమండల లోఁతు వాగు నిన్నించు చిత్తము నాది
వాలు కామమ్ముగా నుండియుండి తాఁ బశబోసికొనెడు
తోలిన వరదలై యెచటి దచ్చుటఁ దుడిచి పెట్టెడిని
చేలు మట్టముచేసి నెకరుకల్ ప్రాంత సిజ్జాబ్జహేళి! 21

ఏ నెఱుంగుదుఁ గథ లెన్నియో కల వెందుకుం బనికి
రానట్టి వారల మునిఁగి చన్నట్లు రక్షించిన యవి
ప్రాణముల్ సుడిగొని నిన్ను బతిమాలి బామాలుకొలఁది
జేనెడై మూరెడై నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 23

తినుటకున్నది యింతెచాలు నెక్కువ తెచ్చిపెట్టనను
పనివడి తెచ్చెదు, దానికై కష్టపడునట్లు, నేమి
పనియిద్ది, నమ్మ్రగానిట్లు చేయగా వలయునె, యిద్ది
చినచూపా పెదచూపా నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 24

చచ్చెద నన్నచోఁగాదు బ్రదుకుము, సరియట్లె నీదు
నిచ్చయనం గాదు చావుమనెద వట్లే యన్నఁ గాదు
చచ్చుచు బ్రతుకుమంచనెదు దానికి సరియు, దూఁకె దన
చిచ్చు దూఁకుమనంగ నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 25

నిన్నన్నఁ బనియేమి స్వామి పనియందు నీ తోడఁ జేసి
కొన్నవారికి మహాదేవ! అది చేసికొన్నంత తెలియు
మున్నిట్లు చేసిన స్వామి దర్శనము ఘటిల్లు నన్న
చిన్నలే యెఱుగనో నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 26

పడి నా యొడల్ మరినాకుఁ దెలియని పనులు చేసితిని
చెడి, నా యొడల్ నాకుఁ దెలియకుండెడి స్థితికి, నుమేశ
ఒడలు నాయది నేటికైన నా దగ్గరుండని యట్టి
చెడుత్రోవ పోనీకు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 27

నిజముగా లేనిచో నాల్గు వ్రేళ్ళు లోనికిఁ బోవుటకును
ప్రజ వారివారివౌ కాళ్ళు కడుపులు పట్టుకోవచ్చు
అజ ! అప్పుడే లేద యిప్పుడేటికి నది నాకును మన
సిజ దహనా ! శివా ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 28

వైరాగ్య భావంబు కలిగి బ్రదికిన బ్రదుకు తేలికయు
వైరాగ్య లేశంబులేక బ్రదికెడు బ్రదుకు దుర్భరము
వైరాగ్య మననేమి నిన్నుఁ బండించు వ్యవసాయ మందు
జేరదీయు హాలీష ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 29

అది యట్లు జరుగుచునుండె సాగెడు నంతకాలమ్ము
నది నిత్యమన్నట్లు తలఁచు లోకంబు, నది యనిత్యమని
మదిలో నెచటనో యెఱుంగమియు లేదు, మనసు వంచించుఁ
జెదరిన తత్త్వమై నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 30

మనసిది యొక పాఱుబోతు గొడ్డు శ్రీ మహిత! సహజము
గనె, కదలక యుండెఱుఁగదు పట్టుకోఁగా నెంతువేని
మొనసి డొంకలు బీళ్ళు కోళ్ళు తోపులు మోరెత్తిపఱచు
చెనటి ముండ్లకు నీడ్చు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ! 31

నా కొడల్ వంగదు పట్టుకొని యిద్దినన్ను వేధించు
నాకంటె సోమరి యుండబోడు పినాకి! యిదెల్ల
నాకేల యొకచోటఁ గూరుచుండి ధ్యానము సేతు నిన్ను
చీకాకు పెట్టకు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ! 32

తక్కిన నాలుగన్న మయకోశ మాధారమై కలవు
నక్కఱ లేదన్న మాత్మ కున్ననా కన్నంబు విడదు
బక్కదేహమునకై భ్రాంతి యీ మహాభ్రాంతి మాన్పించు
చిక్కని దైవమై నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ! 33

ఇది నాది యని కూడఁగాదు నాస్వామి యిది నేన యనుట
ఇది యహంకృతికిని మొదటి రూపమ యిది మాయలోఁతు
కదలించి పెట్టు పునాది పడఁద్రోయుతుఁ గట్టిన మేడ
చెదరని నేనుగా నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ! 34

ఊహచే సిద్ధాంతపరచితిఁ దదాశయుఁ ద్యజించినాఁడ
యూహించు దానినిగూర్చి మరల నీ యూహించుటేలో
ఈహ వదలిపెట్టి, కూడ నూహించుటేటికో మరి యి
నీ! హారిద్వాసనా! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 35

కట్టెలలో నన్నుఁ బెట్టినప్పుడైనఁ గాని కామమ్ము
కట్టుబడుట యున్నదా యనేకముల్ కడగి కోసితిని
అట్టడుగున నున్నదేమొ యీ వాంఛ యా వేరు త్రుంపు
చెట్టిది చచ్చును నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 36

నాయందు దయలేదు నీకు ననఁ గృతఘ్నపు మాట యవున
నాయందు దయయుండె నీకు ననుచు ననన్ మనసొప్ప
దోయయ్య దయయున్నఁ గన్న గన మధ్య నూగాడు వచ్చి
చేయెత్తి మ్రొక్కెద నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 37

అరయ స్వప్న కథాళి చూడఁ గోపమే యధికమన్పించు
మరియు జాగ్రద్వేళ కామభావమే యధిక మన్పించు
వెరసి కామక్రోధములివి తక్కువై వెలయవ నతులఁ
జెరగిపోయెదు నిన్ను నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 38

నిక్కమ్ము నాయందు నీకు దయలేదని వచింపవలయు
నొక్కయెడో లౌకికంపు మేలు నా కొనగూర్చి నాదు
చిక్కని మనసును దాని నూహింపఁ జేసెదు నీకుఁ
జిక్కిన మనసును నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 39

కన్నది యనుభూతి సగము వచ్చి సగము దొరగాగ
నున్నది భోగవేళ సయితమ్ము నా యుల్లంబునందు
నున్నది నీవును, నురక కదలుచు నున్నది మేను
చెన్నుమాసిన మేను నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి 40

కీర్తి మర్యాదలయందు మనసు లగించి యున్నానొ
కీర్తిమర్యాదలయందు నీవు బిగించుచున్నావు
కీర్తి మర్యాదలు వలదులే స్వామి కృతములనెన్ని
చేర్తు నన్నింటను నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 41

యాదృశీ భావనాయత్ర సిద్ధిస్సమంజసా భవతి
తా దృశీ యన్నట్లు నన్ను వట్టి చైతన్యాకృతిఁ బ్రతి
పాదించుటకు నేమొ మీార లెవ్వరు పలుకరు లేవు
సీదరింపులు కూడ నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 42

నేనన్నదే లేని యప్పుడు పాపముల్ నేనేమి సేతు
నేనేమి సేతుఁ బాపములు చేసితి నీవనె దేని
నేనన్న భ్రాంతి మాయించు నీవును నేను నదొక్క
చేనిలో పంటగా నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 43

అంతయు శూన్యంబుగాఁ గనిపించినప్పుడు చాల
వింత, శూన్యము గాఁ జూచిన యతండు వీఁడుండెఁగాదె
భ్రాంతి నేదో చిత్రపటము చూడఁ గావలెనని రూప
చింతనాహత బుద్ధి నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 44

మన్నిత్య భావనాధార! నేను కుమ్మరి పుర్వువోలె
నున్నాను తాఁబేలువోలెఁ జేతగాకున్నది యునికి
యున్నయునిక్కి యితరులకు నసహ్యమై యొగి బావి నీటి
చిన్న తీపెక్కక నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 45

నిగుడు, లోకముపైకి మనసు నిన్ను ధ్యానించెడువేళ
నిగుడు, లోక వ్యవహారవేళల నీయందె నిలుచు
తగముందు కల్లెము వెనుక వైపునఁ దగిలించినట్లు
సిగపట్లు మారిది నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 46

ఈ మేనితోఁ గూడి యిచట నున్నవి యెన్ని రోయా కలవు
ఈ మేను ప్రారబ్ధ మొకఁడు బిట్టుగానేచి యేర్చుడిమె
సామి నీ వీ రెంటి నిచట నిచ్చుటే సమయింపు' సామి
సీమంతినీమూర్తి ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 47

ముఖ నిరర్థకమైన దాని సార్థకంబుగ నెంచుచుండి
కవి నిరర్థక మైనదానిని నిరర్థకంబుగ నేఁడు
తనర నెల్లించియును గ్రియ మాత్రము తప్పుటలే ద
సినిశిత సుమహాస్య ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 48

ప్రశమిత తీవ్ర భావముగ వేళల భార్యయు బిడ్డ
లశనంబు వీనినిగూర్చి యూహాలాహతములై పొల్చు
నిశితంబుగా సర్వవేళలందున నిన్నెంచు నట్టి
శిశిర దృష్టులఁజూడు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 49

ఇవి హిరణ్యాక్ష వరములు కావుగదే మదేభాజి
న వసన ! దానిచే దీనిచేఁ జావు నాకు వద్దనుచు
శివ ! చావు కానట్టి చావు నాశింతు శివ ! జగతికి న
శివకారి కాదిద్ది ! నెకరుకల్ ప్రాంత్ర సిద్ధాబ్జహేళి ! 50

నీముక్కు మొగము నేనెఱుఁగ శాస్త్రముల్ నినుఁగూర్చి చెప్పె
నీ మాదిరిగ నాశ్రయించి నన్ ఫలియింతు వీవనుచు
సోమ కిరీట ! నాదింతె మీర్మీరు చూచికోవలయు
సీమాంతములదాఁక నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 51

నను నమ్మ దేల యనంగ శాస్త్రముల్ ననుఁ గూర్చి చెప్పె
ననుగూర్చి చెప్పినదెల్ల నిజమయ్యె నా యనుభవము
నను నిను గూర్చియు నిజము గావలె నన్నిం దన వల
సిన దేమియును లేద ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 52

ఎవ్వఁడో వీని నిందించెనని విని యెచటనో గాని
రవ్వంతయగు బాధ కలుగు చున్నదో రజత గిరీశ !
యెవ్వఁడో యెవనినో నింద చేసిన నీ నాకు నేల
చివ్వ రేపకు శేళి నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 53

నట్టు గాఁ గవనంబునకును నా కవినాభావమైన
యట్టి సంబంధంబు పెట్టికొని చెడి నట్టివాఁడేను
పుట్టి మునింగి పోయినదా యెందఱు పుట్టరు కవులు
పొట్టనై తినిగాని నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 54

మనిసితోఁడి యహంక్రియానుగతి కాక మనుజులందెవఁడు
తనయందుఁగల విద్యకోసమై పుట్టి దా నొక్కరుండె
యునయము 'లచ్చోపలచ్చ' లున్నా రహంకార పడగఁ
జెనటులు ననుఁబోలె నెకరుకల్ ప్రాంతసిద్ధాబ్జహేళి! 55

ఇన్నాళ్ళకైనను గన్ను తెలిపించి తీ మాత్రపుఁ గృప
మన్ననై తుదమన్ను లోనఁగలియని మహితమా వేళఁ
బన్ని నిన్ గెల్చుట వేరు నీ పీడ వదలుట వేరు
చెన్ను మాలిన పీడ నెకరుల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 56

నిరుపాయుఁడై యదేపనిగ రాచుచుండిన రాయిదైన
నరుగుగా నన్నట్లు నరుగుచున్నానయా విశ్వనాథ!
అరిగియరిగి చిట్టచివరకీ లేని యట్లుగాఁ జేయు
సిరము గాలికిఁబోవ నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 57

వనరి యథార్థ వాక్యనకు వశుడనై వాక్చమత్కార
మునకును గొని తెచ్చికొంటిఁ గద దారిఁబోవు తద్దినము
లను వందలును వేలు నీదు కృప, నవే లాభించెడిని, వ
శిని జేయుటకు నన్ను నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 58

నా మనస్సే ప్రమాణమని యిన్నాళ్ళు నాకేలొ పోగరు
స్వామి యేనో కాదో యెల్ల బాలింపవలసినదేమి
తామ, మీకే లేదు నాకు నేలకందకు లేని దురద
చేమ కేటికి స్వామి! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధధ్వజహేళి! 59

తెరచిన యెడఁద వెన్క హరహర మహాదేవ యన్కొంచు
నిరతంబు గాదీ యెడంద, మాయవే, నీలకంఠ! శివ
పరమ మానులవోలె నీదు నెడదలోఁ బాలింపు నన్ను
శిరము వాల్చగఁ జేసి నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధధ్వజహేళి! 60

మిలనము తొలికర్మఫలము కలిగి మీ మీసన్నిధాన
ములకును వచ్చి కూర్చుండి మీ జపమ్ములు చేసిచేసి
తొలఁచగాఁబాపముల్ తలతు, నది యున్నదో లేదో నాకు
చిలువ నగల స్వామి! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధధ్వజహేళి! 61

నాకీ జగతి నధికారములనఁ దృణప్రాయము లగుఁ
గాక, పిల్లల కేమియైన మిగులునో కాదననేల
నీ కృపావశమున మనసు నీ పైన నిలుచుచునుండె
శ్రీకంఠ! దయచూడు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధధ్వజహేళి! 62

దినముల తరబడి నొక్కొ-కప్పుడు తీరనిబ్రదుకు
పనులపైనుండి నిన్ దలచుటకు వీలుపడకుండ నుండు
మనసులో దిగులగుచుండు నీ ధ్యాన మహిత వస్త్రమునఁ
జినుగుపట్టినయట్లు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 63

అవురౌర! యెదొ నాకుఁ బెద్ద యొరిగించినట్లుగాఁ జూపి
చివరకుఁ డెంకాయ పిచ్చికొండ చేసెద వుమానాథ
వివరించి నీ మీఁదఁబెట్టు కొన్నాశ విషయంబునందు
చెవులు పిండకు తండ్రి నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 64

ఒకటి మేలనుకొందు నేనుమరియు నీవొక డనుకొందు
వకట! మేలేదొ కాదేదొ యెఱిగిన యంత లేనాయె
ముకురంబులో నున్న నేను నేనో ప్రభూ! ద్రష్టనేనొ
సెకతూలి మఱచితి నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 65

నీవేమి చేయఁగా వలయునో యది నీవు చేసితివి
భావజహర! యింక నేను చేయగా వలయుట మిగిలె
జీవితమ్మునయందు నింక నెంత శేషించి యున్నదియొ
జీవిత పతి! చెప్పు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 66

లక్ష చెప్పుము వేయిచెప్పు మొక యింత లాభంబు లేదు
భిక్షు కుడంచు సన్న్యాసి యంచును బెట్టుకునాకు
దీక్షతో నిన్ను నాలోనఁ బరి నిబంధితునిఁ జేయునటు
శిక్షింపు నన్నును నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 67

పదునాల్గు భువనముల్ నీవు కుక్షిలోపలఁ బెట్టికొంటి
విది యెంతవాఁడవో నీవు, నిన్ను నా యెడఁద నిముడ్చు
నదియెంత వాడనో నేను, నద్ది నాకనుభూతి తెమ్ము
చిదతీత సంస్థితీ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 68

నన్ను నేనే మోసగించుకొంచుంటి నాటక మాడు
చున్నట్టులున్నది ప్రేమ యన్నది యొరులపైఁ జచ్చె
నున్నట్లు మాట్లాడుచుంటిఁ జరియించుచుంటి నీపైని
చెన్నారు కోర్కెగా నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 69

ప్రతి నిమేషమ్ము వాంఛయుఁ బ్రతి నిమేష పరిహారణమ్ము
మతిలేని బ్రదుకయ్యె నొక్క యత్నము మాలిన యూహ
శితికంఠ! నీమీఁదఁదక్కఁ దక్కిన చేతంబు లోక
శిత వృత్తమొగఁ బోకు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 70

బ్రతికి నన్నాళ్ళును తిండికేమొ లోపమ్ము రారాదు
మతిలోన నీవేమొ వచ్చి నిత్యంబు మన్నింపవలయు
వతనుగా, నవ్వకావలయు బువ్వ కావలయు నన్నట్లు
సిత మహాశిత లింగ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 71

ఇది మనుష్యున కాయువల్పముగ నిచ్చి యెప్పటప్పటికి
బ్రదుకుట యెట్లన్న ప్రశ్న యింకులోపల వచ్చి చచ్చె
డిదిలేదు పై సవాశేరులోన బోడి పరాచికముగ
చెదరిన బ్రదుకునై నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 72

నిన్ని బ్రదుకు తుదినాళ్ళఁ గైత పండింతుఁ బ్రాసంగు
పొన్ను ధాన్యపురాశి గాగ నా స్వామి పొడిపించి పెట్టు
నెన్నొసంటను నాకు, గంగ తోఁబుకు నీనెత్తి పైనున్న
చిన్ని చందిరురేక నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 73

భావమ్ము భావమ్ముగాగ నున్నచో భయమేమి కలదు
భావమ్ము వికృతిని బడసినంతనే భయమెల్లఁగలుగు
భావమ్ము తన స్థితిఁ బొందునట్లుగాఁ బాలింపు కరుణ
సేవధి! శ్రీకంఠ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 74

దంతురమగు నూహ సేయుకొలఁది బద్మవ్యూహమయిన
గొంత నయమ్ము మానవుల భావనా కుటిలత కంటె
వింతలై బందుగుల్ సఖుల యూహలే విప్ప లేమాయె
చింత జేసియుఁగూడ నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 75

ఎంతటి యిరుకటం బవుచున్నది యిందైన బ్రతుకు
సంతాప మొక్కటి విఱుగడైనను జాలును నాకు
ఎంత సాయంపడ నెంతు వంత నేనెందుకుఁ గాను
చింత యిదేటికో నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 76

అయ్యో యీ మేనున్న దెట్లు తప్పనియట్లుగా నుండె
ముయ్యేరు తలమీఁదగల్గు సామి! యీ మొండి దేహంబు
వ్రయ్యలై వ్యర్థ సంస్కృతిని మరి శరీరమ్ము కట్టకుము
చియ్యు పట్టను నేను నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 77

ఈ మేను నిజముగా నాదియైనచో నిది దాని యిష్ట
మేమొ దానిదిగాని, స్వామి, నా మాట యేమియు వినదే
కామమ్ము నాదియా యెవరిదేమి యీకశ్మల మెల్ల
శ్రీమద్వియన్మౌళి నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 78

ఒక వేళఁ గానిమ్ము దీని భావింతు నొకవేళ నేమి
ఒకవేయి వేళల నిన్ను భావించుచుంటిఁ గదయ్య
నికరమ్ము కట్టి చూడఁగదె లెక్కకు నీవాడ నగుదుఁ
జికురార్పితశశాంక! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ! 79

మనసుతో నిర్ణయించితిని గాని నెమ్మది నిల్వ నీవు
మనసునకును నిర్ణయంబునకును సంబంధంబు లేదో
మనసుతోనైన దోషంబు గెలుచుట మనసుతో నెట్లు
చినచూపు చూడకు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ! 80

మృతియనఁ బ్రాణముల్ నిలచి పోవుట, మృతివేళ జీవ
గతి యెట్టులుండునో తెలియఁ బ్రాణ సంఘమ్ము బిగించి
మతిఁజూడ నీవు నే నిద్దఱము చిత్సమాఖ్య నున్నాము
శితికంఠ! యిది నిల్పు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ! 81

నిన్ను మఱచిపోయి యొక్క గంట యుంటిన యేని, జగతి
నున్నట్టి మోహాన, మోహమది త్రవ్వనురగ లోకములు
పన్ని నిన్నందునో మరల నెగఁ బ్రాకవలయు నా యెత్తు
స్విన్న మానసుడనై నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ! 82

ఆనందమును విస్మృతిం గనుట జీవిదైన లక్షణము
ఆనందమూలమ్ము మఱవడెట్లు నల్పాల్ప భోగావ
సానంబులందలి తృప్తి మఱచును క్షణములో జనుడు
శ్రీనిరంతర తేజ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ! 83

విమల మహోదూరమగు ప్రతిక్షణ విస్మృతి నేను
శ్రమ యెఱుంగని యట్టిదగు ప్రతిక్షణ జాగ్రత్త నీవు
ఉమతో సగము వేఱు నీవు గాని మే మొకడె యిద్దఱము
చిమిడిన యాత్మలై నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ! 84

నాకు నీకు నభేదముగఁ దలంచుచున్నా నందుచేత
నా కంటి తుదలందు నీవు వచ్చి కన్పడవనుకొందు
నాకీ యభేదము నీవుచేయుచున్నది సుమీ నేను
శ్రీకంఠ నినుగొల్తు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ! 85

ననుఁ బైకిఁ గొంచురావలయు నంచు నున్నది నీకు, నేను
కనులు మూసి మరింతలోని లోనికి గమియింప నెంచ
నను వచ్చి వెన్నాను కొంచు నిల్చెదు నాకన్నులందు
సెవగబద్ధంతయై నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళీ ! 86

అవి యేమి వెల్గులో కంటియెదుట సమావిర్భవించు
శివములై పట్టరానంత యానంద సేవధులగుచు
శివ ! బాధపడుచున్న మేనొకండు విస్మృతికిని రాదు
శివ ! చంపు మిదికూడ నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 87

తన నొసంట నిషణ్ణుడై పినాకల స్తకమును వంచి
కొని సహస్రారమ్ము లక్ష్యముం జేసి కొట్టుచున్నావో
నినుఁ గూరుచున్నవానిని వృషాకపీ నే నెరుంగుదును
సృణికల్పనారాచ ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 88

నావంటి మానిసుల్ బ్రదుకుచుండుట నాతియు సుతులు
దైవంబు నెంచుచుండుటయుఁ జచ్చుట తక్క నేమాడు
రీవు కృపాదృష్టిఁ జూడ నెంచవ యేని యేమాడు
సేవాగత ప్రీతి ! నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 89

పొగడుచునుందురు మిత్రులొక్క వైపునుండి జనునిఁ
దెగడుచు నుందురు శత్రులింకొక దెసనుండి జనుని
జగతి వానికి నెంత నీవు వ్రాసితో సాగెడు నంతె
సిగమీఱి చనడెందు నెరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 90

ఒక్కప్పుడు నిజంబు నన్ను రక్షింతు వాఁడి జన్మ వితతి
చిక్కు తీరిన దనిపించు నొక్కప్డు చివరి కేమగునో
యక్కటా యనిపించు జీవితపుఁ బరమార్థమ్ము తెలియు
చిక్కు తీరదటంచు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 91

ఎప్పటికప్పుడు నధికమగా ధన మే మొ వచ్చునని
ఎప్పటికప్పుడు పెద్ద యుద్యోగమేదొ వచ్చునని
రొప్పుచున్నది యాస, సన్యసింపించు రోగమ్ము కుదురు
చిప్ప చేతికివచ్చు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 92

ఇది యేమియును లేదటంచుఁ దెలిసియు నీ తనూవశత
బ్రదుకుట తప్పక మరల నిందులోపలఁ బ్రవేశించి
యుదయించు జ్ఞానంబు మరుగుపడి పోవుచున్నది నన్ను
జెదలు పట్టగ నీకు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 93

భూయుగంబునకును నడుమగా నిన్నుఁ బ్రోవుచేయంగఁ
జేయు యత్నములెల్ల సన్న మెఱుమ్ములై చిదిసిపోయెడిని
నా యెడందను బందియైన నిన్ను నీ నాల్గు మొలైక్కఁ
జేయఁజాలక పోదు నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 94

బిడ్డను సరిదిద్ది మంచి త్రోవను బెట్టుకోవలయు
చెడ్డమానిసినైన యోగమార్గానఁ జేదుకోవలయు
సడ్డగాఁ గలిలోన స్మరణమాత్రము చాలునన్నారు
జిడ్డయ్యె నీస్మృతి నెకరుల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 95

భార్యపై బిడ్డలపైన మమత తప్పమరొక్కఁడగు న
మర్యాద లేదడ్డ మివ్వ చాలవా మరియన్నచో న
మర్యాద లీ ధాత్రి లక్షలున్నవి మదినిలఁ బెట్టు
జీర్యదాశాజ్యోతి నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి 96

వేతును వేతున యెవరికైనను విసువెత్తుఁ దుదకు
భ్రాంతిగ నేనేమొ యతినిగాక పోవచ్చు నైన జల
పాతమ్ము లున్నవి చిన్న వాగులే వలదు నీ మాళి
శీతాద్రిసుత లేదొ నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి 97

తన తీరెఱుఁగు మప్పు పుచ్చుకొందును తలఁచికొన్నంత
వనితా సుతుల మీఁద మమత చెప్పిన భ్రాంతి పొందకుము
క్షణము పట్టదుసుమీ నాశనము సేయుగా నెంత తూలి
చిన మోహమైనను నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి! 98

నా కేమి యభ్యంతరమ్ము లేదయ్య నాథ ! ప్రారబ్ధ
మీ కేళిగా సాగునేని నీవు నా యెదనుండి పోకు
తేకువ దొంగవేషమ్ములను వేసితివ యేని చాల
చీకాకు సేసెద నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 99

తల మధించుటయేల గుండెపై నెక్కి దంచుటయేల
యెలయక కడుపులో సుళ్ళు తిరుగుటయేల యెందుకివి
సులభమ్ముగా వచ్చి యాత్మ లోన కూర్చుండక యెట్లు
శిలవైతి కదలక నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 100

శ్రీతమాల శ్యామలింగ ! ద్ధసిసంసేవిత లింగ !
హేతుహీన సనాథ ! అన్నపూర్ణా సహిత విశ్వనాథ
నీతామరధునీక జాటజూటా ! మణి శశి కిరీట !
స్ఫీత వియన్మౌళి నెకరుకల్ ప్రాంత సిద్ధాబ్జహేళి ! 101

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు
ముస్లింగి శతకము

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు

మున్నంగి శతకము

శ్రీ పయోధర సిక్త పులక సస్యకాద్రి క్షేత్ర పాల !
దీపి తాధ్యాత్మిక వృత్తి సురలతా దీప్తాలవాల !
సౌపర్వ నిర్ఝరిణీ ప్రసన్నాంబుజని పాదమూల !
భీ పరివాహా నిర్మూల ! మున్నంగి వేణు గోపాల ! 1

బాల చంద్రకి ఫాల రుక్మిణీ సత్యభామా సమేత
హేలా ! ప్రవాళాధరా ధర న్యస్త శృంగార వేణు
లోలా ! ప్రసన్నార్తి భావ ఫలిత కల్లోల వారాశి
వేలా ! మహౌఘ నిర్మూల ! మన్నంగి వేణు గోపాల ! 2

సజల జలద నీల దేహ! నిర్వీచి జల రాశి గేహ!
భజన భర పరిణతోహ కారుణ్య పాటిత మోహ!
నిజ మహో వారాశి పూర్ణ చిత్త ధునీ పరిణాహ!
వృజినవనీ దావ దాహ! మున్నంగి వేణుగోపాల! 3

తరుణ చంద్రాతప హాస! దర్పిత దానవ త్రాస!
పరమ భక్త మనో విలాస! దుర్జన భావ నాయాస!
దర చక్ర చిహ్న సుందర పదాంక బృందావనీ ఘాస!
విరచిత దనుజ సంత్రాస! మున్నంగి వేణు గోపాల! 4

సందీపితానంద నగర వీధికా సంచార సౌమ్య!
మందార పరిమళ సూక్ష్మ రేఖానమనూర్మ్మూర్తి రమ్య!
ఇందిరా హృదయ సౌహిత్య మృదుల సాహిత్య పారమ్య!
బృందార కానేక గమ్య! మున్నంగి వేణు గోపాల! 5

ప్రాణ సంస్రవణాది భూత చిత్కళా ప్రథమ స్వరూప!
రేణూ భవద్రజో గుణ ధూరా ధూమ రేఖా కలాప!
ప్రాణ సంయమ ధన ప్రచయ కృతముక్తి భండార రూప!
వేణీ ధృత శిఖి కలాప! మున్నంగి వేణు గోపాల! 6

కారుణ్య రస సముద్రా ! జగచ్ఛ్రేణి కళ్యాణ ముద్ర !
తారుణ్య గుణ సముద్రా ! వ్రజ స్త్రీ జగన్మనో భద్ర !
సారిలోకారిరుద్రా ! లయాంభోధి శయ్యాత్త నిద్ర !
నీరతా రేఖాసమార్ద్ర మున్నంగి వేణు గోపాల ! 7

రుచిర రుచిర మందహాస రేఖా నిరూపిత తత్త్వ !
ప్రచుర ప్రచుర శౌర్య కార్య రేఖా ధురాదీప్త సత్త్వ !
నిచిత నిచిత సత్క్రియాత్త పుణ్య నిర్ణీత మహత్త్వ !
విచికిల పరిమళ స్వత్వ ! మున్నంగి వేణుగోపాల ! 8

ప్రశమిత పంచేంద్రి యోగ్ర పరిణద్ధ వనరాశి దాహ !
శశికళా కోటీర సదవినా భావ సంగత స్నేహ !
మశకాది బ్రహ్మ పర్యంత జీవ నిర్మాణ నిర్వ్యాహ !
విశకలితాశర వ్యూహ ! మున్నంగి వేణు గోపాల ! 9

సాందీపని తన్మమర పరివృఢపాఠ శాలాగ్ర శిష్య !
మందార భూజాభ దివిజ తారకా మండల తిష్య !
వందారు భక్తజనైక రథిభూత ఫల్గున ప్రేష్య !
బృందావనీ కల్ప వృక్ష ! మున్నంగి వేణుగోపాల ! 10

మీయూరు వినలేదు మున్ను, కనలేదు మీ మూర్తిమున్ను
మాయురే నామీఁద నెంత ప్రేమ, యీ మాదిరి నీవు
వ్రాయించుచుంటి విట్లు శతకంబు నీ పైన నా చేత,
ప్రేయో గుణవిశాలమూర్తి ! మున్నంగి వేణుగోపాల ! 11

ఆ యే పురా జనుర్వేళ, నీదా పదాంభోజ పూజ
కై యున్నయే చిన్ని పూవు మొలచిన దైన యానేల
లో యోగ్యసార మృత్కణమ నైతినో, లో గుండెలోన
వే యింత కరుణకు నీకు, మున్నంగి వేణు గోపాల ! 12

మా యూర నీ పేరి స్వామి కలడు, కమ్మ కులాంబుధి శశి
పాయక కట్టించె దేవళము గూడవల్లి బ్రహ్మయ్య,
ఆయన వరుసకు మామ నాకుఁ, జిన్నప్పటినుండి
వే యెఱుంగుదు నిన్ను నేను, మున్నంగి వేణు గోపాల ! 13

మా యూరి పెద్దలు మామ బ్రహ్మయ్య, మాతండ్రి; నాఁడు
నాయన విశ్వేశ్వరునకుఁ గట్టించినా డాలయమ్ము;
మీ యిద్దఱి నెఱుంగుదే ననాదిగా మేలి దైవముల
చేయమైన సుధా కృతులను, మున్నంగి వేణుగోపాల ! 14

తిరుపతి మంగళ సింహ భద్రాద్రి దేశంబు లందు
మరియు నీ మున్నంగిలోన నచ్చట మాయూరఁ గాశి
సిరిగిరిలో ద్రాక్షతోటఁ గాళహస్తిపురి నెందైన
నెరవుగా మీరును మీరె మున్నంగి వేణుగోపాల ! 15

ఆయన యైన నీవైన నాహృదయ స్పందనంపు
ఛాయలు మూర్తి తాల్చితిరి, స్పందనచ్ఛాయ లివెల్ల
వేయి విధంబులై వరలు గాదయ్య, విశ్వాంతరస్థ
ప్రేయ ఆకార ! హృత్సార ! మున్నంగి వేణు గోపాల ! 16

అరయంగ నా గుండెయందు నే నెంత యార్తిఁ గుందెదను
పరగంగ నంత నాలోన నీవు రూపంబు గట్టెదవు
శరణాగత త్రాణుడంచు, లోక రక్షా శీలుడంచు –
బిరుదు మాటల కేమిలెమ్ము మున్నంగి వేణుగోపాల ! 17

జడుడను నేను, నేత్రముల కింపైన స్వామివి నీవు
వడిగ నా కోటి కోరికల ఫలమిచ్చు స్వామివి నీవు ;
బుడుతడ ! నీ యంత యందగాడెందు పుట్టడు నిన్ను
విడఁద్రొక్కు కోరికల్లేవు; మున్నంగి వేణు గోపాల ! 18

ప్రాణశక్తి యదంత పరమమా నీది, బాల గోపాల,
ప్రైణంబు వేలకు వేల తోడి సంసారమ్ముతోడ
వేణు వూపిరి తిత్తు లెండఁబెట్టు నీ విద్య మానవును;
వీణ పనికిరాదా నీకు ? మున్నంగి వేణు గోపాల ! 19

స్వామి నీ కోవెలలోన గొనబైన సంపెంగ చెట్టు
కామన పరిమళ మెందు నలువైపు గమగమలార్చు
ఏమేమొ పిల్లల మయ్యె వెదకి యెంతెంతైన కనము
వే మమ్ము గికురింతు వీవు మున్నంగి వేణు గోపాల ! 20

నా చిన్నతనములో వెండివా పంగనామాలతోడ,
మేచకాననముతోఁ గోసలా వెండి మీసాల తోడ,
లాచిన యందంపు ఠీవి తోడఁ, బిల్లనగ్రోవి తోడ,
వీచితి చిరమైన గాలి మున్నంగి వేణు గోపాల! 21

విచ్చేసి యిచట మున్నంగిలోపల వేంచేసి యున్న
చొచ్చిన దొరవీవు, నిన్నుఁ జూడక చూచినయట్లై
పచ్చని నా సామి కట్టితివి కంటి పట మింతగాగ
విచ్చిన సంపెగ వోలె; మున్నంగి వేణు గోపాల ! 22

మచ్చిక యదియెంత, స్వామి ! నాపైన మసలు నో నీకు
మచ్చరంపడవు లే, నేను శివ భక్తి మన్నింతు నంచు,
నిచ్చట నచ్చట నాకుఁ బ్రభు ! భేద మింతైన లేదు;
వెచ్చు మీ కరుణ కావలయు మున్నంగి వేణు గోపాల ! 23

కచ్చె పూనకు మోయి నాదు పైన, నీ కాలి తెంక పయి ;
మచ్చరం పడవులే పడినచో నిట్లు మధ్యాక్కలకు
నిచ్చట పిలిపింతు వేల నన్ను, మీ యిద్దరి రూపు
విచ్చికచ్చినది గుండియను మున్నంగి వేణుగోపాల ! 24

ముప్పేటగా నున్నదయ్యా నాస్థితి మున్నంగి దేవ
యెప్పటి జ్యోతిర్మై యెఱుక చాలమి, యింద్రియావృతియు
మప్పికగా నీవు శివుడు సంజాతై మధ్య భాగమున
విప్పవే యీ పురి నాకు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 25

మున్నెప్పుడో కోటి మంది నీ పైన మోహంబు జేసి
సన్నిధి నున్నట్టి కృష్ణలోపల స్నానంబు చేసి
కన్నారట గదయ్యా మునులు నీ పాద కంజాత యుగము
విన్నాను లేవయ్యా నేను మున్నంగి వేణు గోపాల ! 26

నీకు మాకును మధ్య భేద మింతె యో నీరజాతాక్ష
వాకత్తై సిరి, నీవు పొంగులయి బోర్ల పడుటయు లేదు
లేకున్న లోపలఁ గుమిలి చచ్చుటలేదు, తేజో న
వీకృత పరిశుద్ధతత్త్వ! మున్నంగి వేణు గోపాల ! 27

భామిను లిద్దఱు నీకుఁ జెఱియొక్క ప్రక్కను గలరు
శ్రీ ముగ్ధ రవ సాధుమూర్తి వేణువు చేతిలోఁ గలద
యీ మూఁడు లోకముల్ నీకు మునిగిన నేమి, నీ పాట
ప్రేమయు నున్నచోఁ జాలు మున్నంగి వేణు గోపాల ! 28

భగవంతుడవు నీవు కాదటన్నచో బాలగోపాల
భగవంతుడను నేను కాదటందువు ప్రౌఢ గోపాల
భగవంతుడవు నీవ యన్నచో నేన భగవంతు డందు
విగత భగవదహంకార! మున్నంగి వేణుగోపాల ! 29

నీవ స్వామి వటంచు నిన్ను ధ్యానించి నీరూపు గనగ
నీవు స్వామివి కాదటంచు నిందించి నీ శిక్ష పొంద
తా వేడు వేడో పండిన తపస్సైన దైత్యతమైన
వేవిళ్ళుగాఁగ రావలయు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 30

ఉభయ లోకమ్ములతత్త్వ మొకచోట నురువుగాఁ గూడి
లభియింపఁగల యట్టిచోటు గానమ్ము, లావణ్యరాశి
ప్రభు ! దీని వ్యాఖ్యగా రుక్మిణీ సత్యభామలు కొలువ
విభువేఁణువు ధరింతు వివు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 31

అపుర జ్యోతీరూపమైన నీ వెల్గు ధ్యానించి తెలియ
సవురైన తోవలోపలికిఁ జొచ్చి యీ సర్వమ్ము తొలఁచి
భువి మిన్ను దేశకాలములు గ్రహములు భూతముల్ కర్మ
వివరించి తెలియఁగా లేను మున్నంగి వేణుగోపాల ! 32

పదిలమౌ చిరునవ్వు వెలుగు ప్రసవ శోభారాశిగాగ,
సదమలారుణ నూత్న సుషమ కుసుమ కేసర కాంతిగాగ
మృదు వేణురావమ్ము బంభరధ్వని రీతిగా, నీదు
వదనిపై మధుమాసమొప్పు; మున్నంగి వేణుగోపాల ! 33

నీపైన మధ్యాక్కలలను వ్రాయుచు నిద్రింప నేను
స్వాపమ్ములోన నా స్వామి బంభర ధ్యానమ్ము వింటి;
శ్రీపతీ నీ వేణురావ సాంతత్య మృదు ధారవచ్చి
వీపున కంటుకపోయె మున్నంగి వేణుగోపాల ! 34

కాళింది నీరమ్ము వెనుక తట్టున కాళియు భుజగ
మాళీంద్ర మణికాంతి పాద దేశాన, మాళిఁబింఛమ్ము
శాళిమై దెసలందు నీలమణి యడ్డబాసల చెలువు!
వేళా వియన్మూర్తి నీకు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 35

కిటకిటలాడెనో నాడు మున్నంగి కృష్ణాతటంబు
బటువైన నీ దేవళంబు తిరుగనప్పటి కోటి మునులు
జటలతోఁ గృష్ణాజినములతోఁ బీన జంఘులతోడ
పెటిలిన దృగ్వహ్నిసమితి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 36

నవ్వులెందైన నా స్వామి యీలాటి నాణెంబు కలదో
జవ్వాది గమగమ మెరుపు పిండు పచ్చని సన్న సుషమ
క్రువ్విన సంసార మోహసంతతి కూరుపు విఱుపు
వివ్విన తొలి వెల్గు కలసి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 37

మునికోటి వచ్చి యానాడు నినుఁ గోటిపూలఁబూజించి
కనినప్డు నీదు గర్భాలయంబది గర్భాలయంబో ?
సెనగ పూవులబోని నీదు చేడెల చికిలింతలైన
పెనగొన్న నవ్వులతోటో ? మున్నంగి వేణుగోపాల ! 38

కృతయుగంబునఁ బ్రతిష్ఠించిరో నిన్నుఁ గేవల మీవు
సతులతో ద్వాపరాంతమున ముప్వూరు చనుదెంచి మిమ్ము
జతనుగాఁ బూజించుకొంచు ద్వారక చనినారో యేమొ
వితతాత్మ పూజానుకూల ! మున్నంగి వేణుగోపాల ! 39

శిరసున నుండి స్వర్గంగ డిగివచ్చి చెంతను నిలువ
గిరిరాజ దుహిత కోపమున నరమేని కేరింత వలద
గరళంపు మెడకాంతి మేన నెల్లడఁ గ్రమ్మగా శివత
విరజిమ్మ వచ్చితో యిటకు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 40

నా హృదంతరమున యందు మృదువేణునాదంబు కలదో
బాహిరిల్లిన యట్టి గేహ భామినీ భావంబుకలదో
మోహనాంభోధర స్నిగ్ధ వర్ణగ మోహంబు కలదో
బేహారమయ్యె నీతోడ, మున్నంగి వేణుగోపాల ! 41

చందనాచల గంధవాహ బాలక సంస్పర్శ సుఖము
పొందుచున్నది గుండె వేణు మృదురవమ్మును సంస్మరించి
నందనందన, యెప్డు విన్నదిద్ది ? మానస మాత్మ గడప
విందైన యపుడు విన్నదియొ ? మున్నంగి వేణుగోపాల ! 42

చాలి యీ నిదురలో విన్నయట్టిది శంఖ రవమ్ము
పోలెనున్నదియు, లోకమ్ము దానితోఁ బోలి లేదయ్య;
లోకేతర దృశాంత ! దానసే నీలలో హితుఁ డనగ
వీలుగా నున్నది నిన్ను మున్నంగి వేణుగోపాల ! 43

పరమేశ ! అది వేణు రవము శంఖరవమ్మును గాదు
పరితో భ్రమణ సేయుచున్న బంభర స్వానమ్ము స్వామి
అరయ జీవుడు సేయు షట్పదీస్వాన మట్టిది, తేనె
విరులను వెదకెడు వేళ; మున్నంగి వేణుగోపాల ! 44

ఇంక నిందొక చిత్రమున్నదో స్వామి యే నీ విచిత్ర
పంకంబునం జొరంబడెడు వేళ జీవ విశిష్ట లక్ష
ణాంకంబు భ్రమరీ నినాద సాహిత్యమైతి నా స్థితియు
వేంకటపతి మేలు మరల మున్నంగి వేణుగోపాల ! 45

నీరమ్ముచేత నల్లనిది కాళింది నీవామె వదలి
పేరునుబట్టి నల్లనిది యీ కృష్ణవేణి జేరితివి;
యారార నీ యొంట బుట్టిన గుణంబిది హైమాంగ లతలు
పేరిమి చేతురు నీకు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 46

ఇంత మాయాప్రియుండీవు నెందుకోయీ నీకు వలతు
రింతులు సత్త్వగుణాశ్రయల్ రుక్మిణీందిరా సతులు
వంతులు వంతులుగాగ నీ కడ వచ్చి యే మనుభ
వింతురో తెలియదు స్వామి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 47

పైకి నెంతో ప్రేమయున్న యట్టులు ప్రకటింతు, లోన
నీకంటె శుద్ధబోధ స్వరూపుండు నిర్గుణుం డెవఁడు?
నీకయి వగవగా స్వామి నావంటి నిర్భాగ్యుఁ డొకడు
వేఁకిపట్టినవాడు వలయు; మున్నంగి వేణుగోపాల! 48

నేను నిన్నయినఁగానీ భవత్సఖు నీల లోహితుని
గానీ కనుంబొమల్ నడుమ బంధింపఁగాఁ దలంచెదను
తానొక మూర్తి యూ చట్ట శివ శివ ! తమరింకఁ గదల
వేణువు సతు లొక్క గంప మున్నంగి వేణుగోపాల ! 49

దాని కొపేరు పెట్టితిమ, యా పేర దానినిఁ బిల్వ
దానికిఁ దెలియుగా వలయు ముందుగాఁ దనపేరదంచు
తా నింతమాత్ర స్వాములకుఁ దెలియదో తమరికి ! నిన్న
వేణుగోపాలుఁ డన్నాము; మున్నంగి వేణుగోల ! 50

వేలకువేల్న మస్కృతులుగా నిన్ను పిలచి యేమయ్యె
చాలక లక్షలు కోట్లు పిలుపులు శ్రమయైగి మున్న.
గోల పిలుచువానికైనఁ బిలిపించుకొనువానికైన
వ్రీలగావలెఁ ద్రపాభరము మున్నంగి వేణుగోపాల ! 51

కడగి నీ కద్ది లేదన్నమాట యుగయుగాల మాట,
కడఁగి నాకుంగూడ లేనియట్లుగా ఘటియించుటకును
పడి నిర్ణయము చేసినట్లుగా మాట పలుకును లేదు,
బిడియమ్ము నాకేల యింక ? మున్నంగి వేణుగోపాల ! 52

ఈ మొదల్ తుదలేని యింత సృష్టిలో నేనొక యణువు
కామి యెఱుంగుదుఁ గాని తెలియు నీ గడుసుందనమ్ము
స్వామి ప్రత్యణువులో బీరువోకుండ బట్టితి తీపి
వేమును సార్వకాలికము మున్నంగి వేణుగోపాల ! 53

ఇదిగో నా స్వామి యీ నామరూప సాహిత్యంబులోన
పదిలంబుగా భద్రపరచిరో నిన్ను పరమర్షి గణము,
మొదలు తుదల్ లేని నామరూపాల పోకిళ్ళు లేని
వెదగింజతనమె భద్రమ్ము మున్నంగి వేణుగోపాల ! 54

నిదురించుచున్నప్డు మేలుకొనియుందో నీవు గోపాల
నిదురించుచుందువో మేలుకొన్నప్డు నీవు గోపాల
నిదురించుటయు మేలుకొంట రెండే రెండో లేక యొకడే
ప్రిదులని నిద్రావిలోలః మున్నంగి వేణు గోపాల ! 55

మొదల మానవ శిల్పి నిన్ను రాతిరూపున సంతరింప
నెదలోన నెంచుట యెంత యుచితమో యెఱుగను రాద
కదలని మెదలని నీవు రాతివి గాక యేమగుదు
పెదవిపై నవ్వులకేమి ? మున్నంగి వేణుగోపాల ! 56

ఒక కొంతకును మంచివాఁడు గావున నుపలంబు. గొనియె
నికరంబుగాఁగ వజ్రంబు గై కొన్న నీ యులభ్యతయు
ప్రకటితంబై యుండు నీదు గుండియ పట్టిచ్చి యుండు
పెకలింపగా రానివాడ మున్నంగి వేణుగోపాల ! 57

అలుకమై నిది యుండు రిద్ది యనరని నగునె నీయంత
దులుపుక పోయెడివాఁడు లోకానఁ దోచడు గాక
పలుకవంచును నీకు విసిగి పోయిన భక్తులు నిన్ను
పిలుచుటయే తెల్విమాలి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 58

మొకరి యనుస్వారమునను నాద్యంతములు లేవటంచు
నొక గొప్పగాఁ జెప్ప నెంత తెల్వియో యోస్వామి దాని
నకట ! శూన్యంబంట అంత తెల్వియే వ్యాఖ్యాతలెల్ల
వెకలులు నీకైనవారు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 59

సంకల్పము వికల్ప మివ్వి రెండును జంతుత్వ మొలయు
నంకముల్ కార్యకారణ సమన్వయ మదియ మానవత
యింకఁ దా మవి పట్టనట్టి పోలమున నెఱుఁగుట నిన్ను
వేంకటపతి యద్ది తెల్వి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 60

కన్నులలో నీరు నిలచి గొంతులో గాద్గద్య మొప్పి
వెన్నలోపలఁ బుల్కరించి మద్భుజా వీధిలోఁగదలి
కన్నంబాములమధ్య బర్వ దించిన కరణి భాసించి
వెన్నడా నీ వనుకొందు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 61

నిదురపోవుచు నున్న యప్పుడు వెలుంగు నిర్వాచి యరాచుఁ
గదలకుండగ నున్న యప్పుడు వెలుంగు కల దన్న కలదు
నిదుర మేల్కొని యున్నయప్పుడు సహస్రనిర్ఘరంబులుగ
ప్రిదిలినప్పుడు కదా వెలుగు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 62

వెలు గన్న యట్టిది స్వస్వరూపమా వృత్తియూ, వృత్తి
వెలుగుకు సహజమా! యత్నకృత మట్లువృత్తి కల్పితము !
అలయికయే వృత్తి సముపసంహృతియూ! స్వస్వరూప
విలసన మిది యెల్ల నీవ మున్నంగి వేణుగోపాల! 63

ప్రభు! ఉపాధిగత సౌందర్య మననంబు వస్తుస్వరూప
విభవంబు ప్రాపింపజేయునే! వస్తు విభవంబు మనన
విభవంబు రెండు నంచులను నేకమై వెలసినఁ గాక
విభు! సాధ్యసాధ నైక్యమవు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 64

గిరిశేఖరస్థమా సరసి సుందరాకృతి, కృపీటగము!
గిరియెత్తు, ప్రస్తర శ్రేణి విన్యాసకృతరేఖ పొలుపొ
పరగ నా కూడికో, రుక్మిణీ సత్యభామా సమేత
విరచి తానంద తటాక ! మున్నంగి వేణుగోపాల ! 65

నీ యంద మంతయు నందసుత నీవు నిద్రించు వేళ
మాయురే యెంత వర్ణించి తృప్తి యన్మాట కన్పడదు
ఓయి ! నీ వొకవేళ నిదుర మేల్కాంచుదువో యన్న భయము
వేయి చెప్పుము నీవు గాని మున్నంగి వేణుగోపాల ! 66

ఆ నిద్రలో నీదు పెదవిపై నాడు నా లేఁత నవ్వు
ప్రాణమ్ములందునఁ గూరుచున్నది ప్రాణేశ ! మాకు
ప్రాణమ్ములకు నీవు మేలుకొను నూహ రానీవు నిత్య
వేణు నాద విమోహకారి ! మున్నంగి వేణుగోపాల ! 67

వేని నిద్దుర పట్టరాని మోహమ్ము వెలయించు నింత
వాని మేల్కనుట యీ మోహ విచ్ఛిత్తి పచరించు నంత
కాన మేల్కొన వీవు మేలుకొన నీవు కలకల మమ్ము
పీనమా మత్తులోఁ బెట్టి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 68

నిన్ను నిద్దుర లోన నుండి లేపగా నిశ్చయించితిని
నన్ను మోహంపెట్ట లేవు నీ వింక నవ్వులతోడ
నన్న ! జాగ్రజ్జ్యోతి వైన యీ వెల్గు లవి యెట్టు లుండు
వెన్నుడా ! చూడనే వలయు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 69

కనురెప్ప సంపంగిరేక పోల్కఁగాఁ గ్రమ్మిన మత్తు
వినివారితమ్ముగాఁ దమ్మి పోల్కఁగా విప్పవే కన్ను
అనితర లభ్య సౌందర్య ! సౌఖశాయనికుడ నాచు
వినిపింతు ప్రాభాత గీతి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 70

మేలుకోవే స్వామి మేలుకో స్వామి ! మిలమిల లైన
యీలీల వెలుగుల కేమి లే స్వామి ! హేరాళమై యు
లోల చ్ఛటా పూర్ణమై మెఱుపు తీవలో యున్న సరసి
నేలాకషం బైన లీల మున్నంగి వేణుగోపాల ! 71

మేలుకోవే స్వామి మేలుకో స్వామి ! మృదుల సౌదామ
నీ లతా నవ పిశంగచ్ఛటా హాసంతీ నటత్సుషమ
మేలుకోవే స్వామి మేలుకో ! చల న్మేచ కాంభోద
వేళా హాస దిరమ్మదముగ మున్నంగి వేణుగోపాల ! 72

మేలుకో నా స్వామి ! నాదు గుండెలో మేలుకో కలిత
మాలా చల ద్గాఢ దుఃఖ నిచయ సంహారణమ్ము గాఁగ
కేళీ మన స్సమాకృష్ట మోహా నిచయ నికృంతనమ్ముగను
భీ లతా మూలమ్ము తునుగ మున్నంగి వేణుగోపాల ! 73

మేలుకో నాదు గుండియను దయచేసి మేలుకో వయ్యా
మేలు కోరినవారి కొఱకు జాగుగా మేలుకొందు వని
కాలాన మేల్కొనుసరికిఁ ప్రాణాలు కడఁబట్టు నంచు
వే లుదాహరణముల్ కలవు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 74

నిదుర మేల్కొనను మంచు మాటిమాటికి నీకిట్లు చెప్ప
నిదురపోయెడు వాఁడిచట నెవం డని నీవందు వేని
నిదుర నాకును మాత్రమున్నదా యేమి ? నిద్రాభినయము
ప్రిదిలించుకొను మంటి గాని మున్నంగి వేణుగోపాల ! 75

అభినయించుచు నిద్ర, మేలుకొని యుంటి ననుకొంట వేఁబు
అభితో వినిద్రా గతుండు నా రీతి ననుకొంట వేఁబు
నభయులు మాదృశుల్ స్వామి రెండవ జాతి, నీ కరుణ
విభు ! లేదు, లేదు జాగ్రత్త మున్నంగి వేణుగోపాల ! 76

ఉన్నదా నందన వనము, వనికుడి కొగ్గి మిన్నేఱు
చన్నది మలుపుగా, మలుపులోఁ దురాసాహుని మేడ
కన్నా కగు సుధర్మ వీధి కని చెప్పఁ గన్నట్టు లౌనె
విన్న మాత్రాన స్వర్గంబు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 77

పెదవిపైఁ జిన్నారి జాజి పూవవ్వ పిల్లనగ్రోవి,
నుదురుపై నెమిలిపింఛియము క్రొన్నిడ నూల్కొను ననగ
మదన గోపాలుని వదన మండల మాధుర్యమెల్ల
విదితమైనదియె గుండియకు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 78

విన్నాము నినుఁ గూర్చి లక్షమారులు వేణుగోపాల
విన్నది విన్నట్లుగాక కన్నట్లు తెలయింతు వీవు
నిన్ను గన్నది లేదు సుంత యిది సుమీ నీ దొంగతనము
వెన్నయుఁ బెరుగును గాదు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 79

ఇది త్రోవ యని చెప్పి దారి మెలిక లవెల్లను చెప్ప
నది గమ్య మనుకొంట కన్న నవివేకమని వేర కలదె
పదిబార లేగి గమ్యస్థల ప్రాప్తి పగిది నాడెదరు
బెదరి నిదుర మసలుగతి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 80

సగము ముప్పావును కించి దూనంబు సాధించి నట్టి
నిగమాంతవేత్తలు స్వీయ పథము వర్ణించిన దెల్ల
తగవారి యనుభూతి, పెలల కది యెక్క తగనట్టి భ్రాంతి
పెగల నీయని నిద్ర త్రోవ మున్నంగి వేణుగోపాల ! 81

ప్రకటమా నీ నిద్రలోన నొక సుఖ స్వప్నంబు వచ్చి
యొక కాళిదాసు కావ్యంబు వోలెనో యొక త్యాగరాజ
సుకృతి కృతిం బోలెనో తదా భ్రాంతి స్ఫురియించుచుండు
వికృతి వికృతి కాని యట్లు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 82

అల తటాకములకు నొక్కచో సాగ రాభిధల్ కలిమి
వలె నొక్కఁ డొక్కఁడు మధ్యమధ్య గోపాల ! తా నీవె
యిలకు వచ్చితి వంచు నాడు నిద్రలో నెవ్వఁడో నడక
వెలయించుకొను వ్యాధివోలె మున్నంగి వేణుగోపాల ! 83

ఇన్నివిధాలుగా నిదుర కవధి లేనేలేద యనగ
తిన్నగ మేల్కనువేళ కేదియో తెచ్చి పెట్టెదవు
మిన్నును మన్నునుగలిపి పాలించు మేలు చూపెదవు
పిన్నగాఁ దోచు జాగ్రత్త మున్నంగి వేణుగోపాల ! 84

అర నిద్ర పావు నిద్రలుగ మేలుకో కయ్యె నా స్వామి
తెఱచిన కనులుగా మత్తు వదలిన దేహంబుగాగ
వరలిన జాగ్రత్త పడగ విప్పిన పాముగా నెల్ల
వెఱవఱి మేలుకోవయ్యె మున్నంగి వేణుగోపాల ! 85

తలమీఁది నెమ్మి పించియము సురగంగ తరగల తనుకు
కలితమౌ పిల్లనగ్రోవి పేడిన ఖట్వాంగ శకలి
గళమందు రత్నహారములు ప్రాఁకెడు గండు సర్పములు
విలసిల్ల మేలుకోవయ్యె మున్నంగి వేణుగోపాల ! 86

నీవు మేల్కొన బోవుచుంటి వన్న చిన్నెలు చాల కలవు
నీ వెంత దొంగవో చెప్పలేన చిన్నెలు మానివేసి
నీవు మాగు నిదురకుం బడను వచ్చు నిన్నప్డు నెత్రు
వీవగా గిల్లగా వలయు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 87

వెడ కల్లు త్రావుచు నడి సముద్రాల వెడ మాట నేర్చి
వడి సోమరసముపైఁ బ్రాఁత చదువులపైఁ బగగొన్న
బడుగు రక్కసి జేసిచేప మొగ మోడపై నేగి తునిమి
విడిపించి తంకిలి త్రయికి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 88

తమ తమ సాహిత్యములయు నుత్తమత్వములు చర్చించు
నమరుల నమరారులయును జర్చా సభాధ్యక్ష్య మూని
యమరంగ వీపున యందు నమృత మన్నట్టి రసంబు
విమలంబు నిర్ణయించితివి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 89

చెప్పగా రానంత ధనము గుట్టలుచేర్చి దేశాల
కప్పులప్పులు వెట్టి చాప చుట్టగా నవని ధరించి
యప్పులు రాక ననాళిఁ దిరిగెడు నసురను పంది
విప్పిన కోఱగాఁ దునిమి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 90

అనుభవించడు, భార్య కీయ డాత్మజు డన్నది కాదు,
ధనము బిందెలు నిండ నింపి సైన్యముల్ దండయాత్రలును
మనిసి కాడు పశువు కాడు తన సభామంటప స్తంభ
వినిపాత మయ్యె నృసింహ మున్నంగి వేణుగోపాల ! 91

పర లోకములు లేవు సంఘ మర్యాద పాటింప కలదు
ధరణి మానవ సేవ మించి ధర్మమ్ము దైవమ్ము లేదు
మఱుగుజ్జువా డేమి బాగుపడు నేలమట్టమై పోయి
విరచిత వామనాకార ! మున్నంగి వేణుగోపాల ! 92

ఇట్టి తానధికార మున్నదంచు నే యితరుల సొమ్ము
లట్టి కోరిక మాత్ర వచ్చి పడవలె న్యాయమ్ము లేదు
మిట్టిపాటున కంతుపంతు లేదాయె మీఁది గొడ్డంటి
పెట్టుగాఁ ద్రుంచెదు వాని మున్నంగి వేణుగోపాల ! 93

పది విధాలుగ పెట్టి తలలు వేసియధర్మంబు పెరుగ
పొదివి పుచ్చినమేర చెక్కి సరిచేసి భూభాగమెల్ల
నదుపులోనికి తెచ్చినావు మానవంబైన ధర్మంబు
విదితంబుగా రఘువీర మున్నంగి వేణుగోపాల ! 94

పని తౌషధ క్రియా, సుష్ఠువినిమయ, వ్యవహార, భూమి
ఖన నాత్త ధనరాశి, యుద్ధ పరిహార ఘటన, దుష్ప్రాపి
జన సంఖ్య పెరుగగా సాధు హాలవృత్తి చండాహావముల
బెనిచి త్రుంచితి భూమి ప్రజల మున్నంగి వేణుగోపాల ! 95

ఆస్తికత్వము నాస్తికత్వము భయమ్ము నది యుష్మదీయ
మెత్త ! నాస్తికత యొక్కఁడ్డ నీ వేలా హెచ్చరించెదవు
నిస్తులంబుగ నంత హెచ్చరించవు నీవు సిద్ధార్థ
విస్తుపోవుచునుంటి మేము మున్నంగి వేణుగోపాల ! 96

ఎప్పుడో యొకనాడు నీవు గుఱ్ఱమ్ము నెక్కి వచ్చెదవు
నప్ప ! చేతను గత్తి బూని యపుడు మా యాయుధ శ్రేణి
చప్పవడి మహాణువహ్ను లన్నియుఁ జల్లనౌ నేమి
విప్పి చెప్పగదయ్య సామి మున్నంగి వేణుగోపాల ! 97

మేలుకో నా స్వామి క్రిందినుంచి యీ మీఁదికి నీ సు
ధా లాస్య శైవాలి నీ కథం జెప్పెదను కృష్ణదేవ
కాలి వ్రే లాడింపఁ బండుకొన నాడు కాంతార వీధి
వ్రేలు గొట్టెఁ గిరాత రాజు మున్నంగి వేణుగోపాల ! 98

ఆనాడు నీ రాక నరసినంత బ్రహ్మానందమయ్యె
మానాథ ! వైకుంఠ నగరి లోన బ్రహ్మర్షి సంతతికి
మానసం బున్నచో సుంత వెన్కకు మరలి కన్గొనుము
వేణువు శరమయ్యెఁ గాల మున్నంగి వేణుగోపాల ! 99

దారుమయ ప్రబంధమ్ము సర్వమ్ము ద్వారకా నాథ !
దారుక సారధి ! నాటి యుష్మత్కథా వీధి యెల్ల
దారు విచిత్ర గర్భమ్ము సాంబుండు తాల్చి యా ఱెల్లు
వీర విహారమ్ము సాగె మున్నంగి వేణుగోపాల ! 100

ఓయి ఫల్గున సారథీ ! మహోగ్ర యుద్ధోర్వ్యలోనన్ గ
శాయుత పాణివి దారు వది కాదె చక్రాయుధా ! ప్ర
ధాయోగ్య మగు సుదర్శనము నడ్డయు దారువా యేమి
వేయి యంచుల కైదు వయ్యె మున్నంగి వేణుగోపాల ! 101

ఔర ! నీ శృంగార రసమయం బన్న యౌవనం బెల్ల
పారిజాత కథాశ్రయమ్ము దారువు పారిజాతమ్ము
దారు వనీ కథ జ్ఞాపకం బున్నదా జగన్నాథ !
వేరు చేయకుమయ్య నన్ను మున్నంగి వేణుగోపాల ! 102

పుట్టినప్పుడె నిన్నుఁ గొయ్యాపెట్టెలోఁ బూంచి మీ యయ్య
గట్టెక్కెఁ గాళిందిఁ జేరి యా రాత్రి కంసుని మొఱఁగి
అట్టె మైదేడులు వచ్చెనో లేదో యంతలోఁ బెదవి
పెట్టితి వీ కొయ్యముక్క మున్నంగి వేణుగోపాల ! 103

ఇద్ది యెందుకు చెప్పుచుంటి ననదారు వేను నటంచు
సుద్ది కల్పించి చెప్పుటకు బెజ్జాలు చూడుము, వట్టి
మొద్దుబారుట చూడు, మింత యూపిరి పోసిన నూదు
విద్దియల్ చూడుము, కృష్ణ ! మున్నంగి వేణుగోపాల ! 104

ఇహ గత వైయర్థ్య మెంత తెలిసిన నేమి, కోరికలు
సహజమై నట్లు కన్పడెడుఁ బరిహరించగ నెప్డు వలసి
ముహు రర్పితమ్ము నీ ముగ్ధ మోహనమూర్తి; ఫాలమున
విహరించదామె నో కృష్ణ మున్నంగి వేణుగోపాల ! 105

జన్మ లింకెన్ని నాచేత నెత్తింప సంకల్పమయ్యె
జన్మ లెన్నైన నాకేమి వైరాగ్య సంపదతోడ
మన్మనో విహరణ మీవు వదలకు మదన గోపాల !
విన్మ నా యీ మాట యొకటి మున్నంగి వేణుగోపాల! 106

శివునకు నీకును నేను భేదమ్ము సేయన యేని
సవురుగా మీ రిద్ద ఱొక్కఁడే బ్రహ్మ చైతన్య మేని
అవుర ! వేదాంతముల్ నిజము లేని, న న్నది పొందుఁగాక
వివరమ్ము తెలిసిన నన్ను మున్నంగి వేణుగోపాల ! 107

శ్రీ పయోధర సి క్త పులక సస్యకాద్రి క్షేత్రపాల !
దీపి తాధ్యాత్మిక వృ త్తి సుర లతా దీప్తాలవాల !
సౌపర్వ నిర్ఝరిణీ ప్రసన్నాంబు జని పాదమూల !
భీ పరివాహ నిర్మల మున్నంగి వేణుగోపాల ! 108

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు

వేములవాడ శతకము

-

విశ్వనాథ మధ్యాక్కఱలు
వేములవాడ శతకము

శ్రీ కాంతి కంధరా కలిత నీహార పృథ్వీ భృత్కన్య
కా కోమలారుణ చ్ఛవి భుజాజాత కాశ్మీర వర్ణ
నీకాశ ముక్తి కాంతా దృగంత కాంతి పరిపాలితము
హే కామి! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 1

చిన్నదినాల మత్స్యేంద్ర యోగి యా సారంగధరుని
కన్నులు కాళ్ళు చేతులును వెలచి, నీ కన్న దైవంబు
మిన్నున లేదనిపించె, నేమి సామివి యెట్లు నిన్ను
నెన్నుట వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 2

డక్కె నేనెక్కడ మరియు నీవెక్కడ మహాఃపతాక
డక్కె నేనిక్కడ మరియు నీవిక్కడ శిరోధునీక
ఒక్క యోగమ్మదో నీ చరణ సన్నిహిత ధాత్రి భాగ
మెక్కితి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 3

ఒక్క రెండేండ్లకు మున్ను నే వచ్చి యుల్లోల మధుర
చిక్కణ మందాకి నీ నవోష్ణిమ! సేవించినాడ
నిక్కడ నిన్నుఁ, దత్ప్రేమచేత నీ విచ్చోటు నన్ను
నెక్కింప వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 4

ఒక్కభిషేకాని కుబ్బి తబ్బిబ్బు లూగిసలేమి
మిక్కిలి యల్ప సంతోషివైన సామివి! యట్లు కాక
యెక్కడి కక్కడే నీవు జమ కట్టెదేమొ, కాదు కృప
కిక్కవు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 5

ఒక దేశ మొక గాలి యొక చెఱువు నీరు నొక్క భోగమ్మ
నకు మక్కువై తదుపాధి గతము సాంద్ర మహస్సు జీవు
నకు నెక్కువైనంత నష్టమేమి నానా జీవసార
మొకవొట్టి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! 6

ముక్కు మొగంబును లేనివాఁడవు భూ జనుల్ నీదు
ముక్కు మొగంబును నెఱుఁగరనుటలో మోసంబు లేదు
చెక్కించుకోనైనఁ జేయవును స్వతస్సిద్ధుఁడ వీవ
దెక్కడ వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 7

అంతటి నునుపు లింగోపరి ప్రదేశమం దంటు నంటు
దింతకు లోపలి డొక్క లోపల నీ నా హృదుగ్ర
చింతిత మధ్యాక్కఱలను గాని వ్రాసికొనంగ నీవె
యింతగా వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 8

నాయంత యచ్ఛమా మనసుతోడ నిన్నమ్మగాఁ బోవ
రే యెడ నెందఱే తీవ్ర బుద్ధినో యే యోగ సిద్ధి
కో యే జగత్ప్రభావాభి వృద్ధికో యుపసదింతురు మ
హీయాంస! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 9

ఈ గాలి యీ మేనిలోన నీరీతి నెన్నాళ్ళవరకు
నూగించుచుండునో దాని యేర్పాటు నొక్కింత యెఱుగ
నే గంధవాహుండు నెన్ని జన్మల యే గంధ వాహు
జేగునో వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 10

ఒక్క కవిత్వమ్ము తీసివేసిన నో స్వామి ! నాదు
చిక్కిరి బిక్కిరిగాగ నైనట్టి జీవితం బేమి
యెక్కడ బాతాళమంత లోఁతు, దానిది యన్న మెరక
యెక్కడ, వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 11

మొగి నా చరిత్రమ్మునకు ప్రభూ ! నిప్పు ముట్టించ వలయు
నెగిచి సగానికి సగము తక్కిన దేమొ చిట్టడవి
నగి రేగుపండ్లకు పుల్లరేగుపండ్లకు జనపదము
తెగబడ వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 12

పచరించి మింటిలో లేఁత యెండలు పండు వెన్నెలలు
విచరింతు వంతియె గాని నాదు జీవిత మూషరమ్ము
రుచిలేని కూరలోనైన గాని తిరుగమూతవేతు
రేచటను వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 13

మనుజుల జగమందలి ప్రతిభా విడంబన మెంతచేయు
మనుజు లంతశ్శక్తుల ప్రతిభా విడంబన రేఖ ముందు
మనుజు లల్పపు యోగ శక్తులను నీకై మసిపూయుచుందు
రిసధృశా ! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 14

ఎంత లింగమైన నంతలింగ మండే సర్వజీవ
సంతాన సారమ్ము నెల్ల నిమిడింపఁ జాలెడు వినయ
వంతుడ వీవును గ్రుడ్డి గవ్వంత ప్రతిభకుఁ బట్ట
మింతయు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 15

ఇంత నిరర్థక జీవితమునకై యెంతయో శ్రద్ధ
అంతసార్థకమైన నీదు భావనయందు న శ్రద్ధ
వింతయా నీ సృష్టి లక్షణమ్మది వెస దోషమెవరి
దింతకు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 16

నీవెల్ల జనముల హృదయములయందు నెగడెదవేని
నీ విరోధంబు పాటింతు రేలొకో నేలపై జనులు
నీవేమొ లేవని తమరె యున్నారనియు నేమొ చావ
నీ! వారి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 17

కృతయుగమతిఁ దాటి పట్టెకెదురు దేకెడువాఁడ నేను
పతివి కాలస్వరూపుఁడవు నేటి కర్మాచీనుఁ డీవు
ద్రుతమతి సొంత బిడ్డలను దింపి లోఁతులు చూచు పితవు
బుతమహా ! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి 18

ఒక వందమంది యున్న యెడఁ దిరుగుచు నుండియు నేన
యొకఁడనే దిరుగుచున్నట్లుగాఁ దోఁచుచున్నది నాకు
నొకఁడ నే యనిపించు చున్న దీవు నాయుల్లంబునందు
నేక దోట్టి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 19

కనఁద్రిపురమ్మయు నీవు పెనవేసికొంచుఁ జిందించు
కొనుచు నా చిత్తకుడ్యమున మీ నీడ కొసరించుకొంచుఁ
గననేను మీరు కానట్లు నైనట్లుగా మార్చి మార్చు
చినదృశా! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 20

ఈమేను కర్పూరమట్లుగా హరియించి పోయెడును
స్వామి! నీకైన నీరాజనముగ వెచ్చని పొగ తావి
యేమాదిరానో నేడు కలితీ లేని దెందుండె సరుకు
హేమాంగ! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 21

స్వామి! నాలో నన్ను నిన్నుగాఁ జూచి సవరించికొనెడు
నోమునోఁచకయున్న నిల్లె సతము కన్నులు కార్చికొంచు
నీమేను బరువుగా బ్రతికి నన్ను రానీవె నీ కడకు
హ్రీమాధు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 22

నీవు నాలోఁ బ్రవేశించుటకు నెంచనేవలెఁగాని
త్రోవ లెన్నున్నవి కనులలోనుండి భ్రూరేఖనుండి
రావచ్చు శతశతచ్ఛిద్ర మీ శరీరమ్ము నీ జాలి
యే వలె వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 23

శ్రీగళా! నిను నేను మేఁక పెంటికో స్త్రీ పయోధరమొ
గాఁగ భావించునంత చెడిపోలేదు కైవల్య నాథ
కాఁగలవాఁడు నంత చెడిపోయినం గాని రావాయె
నేగతి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 24

దగ్గుత్తికయును గన్నీళ్ళు చూచి నేడక్కటి నీకు
నగ్గలమ్ముగ నని యెంచెద రమాయకాత్ములు, నాది
దుగ్గాణి మనసు, శోభనపుఁ బెండ్లి కూఁతు విధాన గమిడి
కిగ్గెద వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 25

అయ్యయ్యో చెడిపె నాదు మనసడవి వాగైనను నయము
కయ్యాలు కోసెడు నెంతసేపును కామమ్ము దెసకె
దయ్యమెమ్మదో దీనిఁ బట్టుకొన్నది తలఁగించు దీని
నియ్యెడ వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 26

ముక్కు మూసికొనంగ మూఁడు గడియలు ముక్కుమూసికొని
పెక్కేండ్లు గడిపితిఁ గాని నీ జాలి పిక్కంతరాదు
ఎక్కడి కెక్కడి మాట నీ జాలి యెచట నా ఖాలి
యెక్కడ వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 27

ఒకదానికొక్కటి లంగరందక యున్నది స్వామి
యకృత శశి జ్యోత్స్నయు నవకమ్మును నైన నీ వెల్గు
నకు, నెండలకు నెండి మోటు తేరిన నాధిమణ, కల
యిక కల్గ వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 28

నీ త్రోవయిదియేమొ దగ్గరనుకొని నీ వెంటబడితి
రాత్రికాఁ గొఱవి దయ్యాలు కలవన్న రావడియెఱుఁగ
నీ త్రియామా వేళ దాఁట నపుడు దవ్వెంత ? జీవిత వ
హిత్రిక ! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 29

ఉన్నది యున్నదన్నంత మాత్రావ నొక తృప్తి లేక
కొన్నింటిఁ గలిపించుకొంచుఁ గలిపించుకొన్న వస్తువులు
మన్నిక లేక యతృప్తిచే త్రుక్కి మరలఁ దొల్లిటిదె
యెన్నుచు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 30

చెప్పఁగా రానంత ప్రేమ యున్నది చేసెడిదేమి
అప్ప! ప్రాణా లీయవచ్చుఁ బట్టరానంతకుఁ, బ్రాణ
మెప్పుడో తన దారిఁ దాను బోయెడిదే నాయె, వ్యర్థ
మిప్పాటు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 31

కనిపించునదియెల్ల నిక్కవంబుగాఁ గనిపించనట్టు
లనిపించుచున్నది స్వామినాథ! నీ దైనట్టి కరుణ
వినిపించునది యెల్ల వినుచునుంటిని వినిపించనట్టు
లెనిపించు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 32

మధ్యాహ్నకాలమును నీకు నాకు సంబంధంబు బలిసి
మధ్యాహ్నకాలు, నేను వేఱ పనిమీఁద మానివేసినను
నీధ్యానమేమయ్యె నేమి యయ్యెద నేను కృపణమ
హీధ్యేయ! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 33

అప్పుడచ్చోటికిఁ బోవవలయున యీపైన నెటకో
అప్పటికాపని చేయవలయున యామీఁద నదియొ
యెప్పు డిదే గోలయయ్యె విడుదల యీమహాబాధ
కెప్పుడు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 34

కడుఁబైన శిరసులోపల జటా జూట కాంతారవీధి
నడవికాచిన వెన్నెలయ్యెఁ బ్రతి పదుద్యచ్ఛశి బ్రదుకు
అడుగున నడుగున యందుఁ బ్రతి పదోద్యద్బాధయయ్యె
మృడ ! నాకు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 35

కనులు మూసికొనంగ నేదో లీలగాఁ కనిపించుచుండి
కనిపించుచున్నది యిదని యొక గుర్తుకలుగక యుండి
మనసులో నొక్క యానంద రేఖ సంపాదించుచుండ
నినదృశా ! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 36

ఒకవిధమైనట్టి మన్ను భూమిలోనుండి వేలేండ్లు
లోక శిలయో లోహమో యగు నటందురోయి నా దేహ
మొక విధమైనట్టి మన్ను నీలోన నుండి యిన్నేండ్లు
లిక యెప్డు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 37

తేబరమయ్యె స్వామీ ! సదా కోటి లింగాలలోన
మా బోడి లింగమ్ము చూచితే యన్న మాదిరిగాగ
నాబోటి వా రెంతమంది గరళ కంఠ ! తుడిచికోకు
మా బోడి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 38

ఒకచోట నీవు నాలోన రాతివై యుందువు కదల
వొకచోట చైతన్యమెల్ల నీవయై యుందువు స్వామి!
దక్కితిఁగాన నాడింతు నీదు చిత్తము వచ్చినట్లు
చిక్కితి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 39

త్రవ్విన కొలఁది సంసారమున మన్ను తట్టలకొలఁది
త్రవ్విన కొలది నీయందు జ్యోతిస్సిరమ్మౌ దాభముగ
అవ్వల నేమున్న దింత వెన్నెల యైనచోఁ ద్రవ్వ
నివ్వల? వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 40

వనములపై వట్టిబయలుసందున భవనాలి మీఁద
నినుఁ బాడుకొంచును గగన వీధిని నేఁ బోవుచుండఁ
దనువు నాయది వచ్చి నన్ను మేల్కొల్పెఁ దరుణేందుమౌళి
యినదృశా! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 41

నియమితమైన ప్రాణముల లోపల నీ వుంటివంచు
నయమూర్తి! యిన్నినాళ్ళకును దెలిసెనయా! యుమానాథ!
నయ ముమాదేవి సత్కరుభ నాదు ప్రాణముల మేల్కొన్న
దియదార్తి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 42

ఒట్టుసుమీ ! వీడిపోకు పోదువేమో యన్న యూహ
పుట్టిగగ్గోలయిగుండె దుఃఖమ్ము పొంగి వచ్చెడిని
కట్టెడి నా బ్రతుకెంత భీతినిగల్గించఁ గలద
యిట్టిది వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 43

ఇప్పుడు నీయూహ వచ్చువచ్చు నదేయూహయే యె
కప్పుడు దీనికిఁ గాని దానికిఁ గాని నేఁగర్త
నెప్పుడు కాని కానాంతర స్థితుఁడవై యీవ త్రిప్పెదవ
యెప్పుడు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 44

చన నెంచినాఁడ నచ్చటికి వెళ్ళుట జరిగెనా ! యటకుఁ
దనకుఁబో నిష్టములేదు వెళ్ళుట తప్పెనా ! నీవ
యనుతు వంపవును జేయింతు చేయింప వంటఁ గట్టెద వ
యిన నాకు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 45

పరమేశ ననునేన నీవుగా లోన భావించుచుంటి
నరయఁ బినాకంబు మీఁద వ్రాలి నాదవు మెడ బుజము
లోరయుచు చిఱు గూను గాఁగ నీవుగా నుంటివో యేన
యెఱుగను వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 46

హేలారసాకృతీ! భావనా పినాకీ! నిండియుండి
నాలోనఁ దోణికిసలాడుచున్నావు నా కన్నులందు
జాలు వారుచునుండి నేయి కొలిచిన చాయగాఁ గ్రొత్త
హేలగా వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 47

ఏమాత్ర చెదరినన్నైన బెసకిపోయెద వీవు నల్లు
రేమో మరేమో వచింతు రీవు నా యెద నిండియుండ
నీ మరియాద నీ కన్న నెక్కువై యెసఁగెడు స్వామి
యేమందు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 48

ఈవదిగో నదిగో దలంచుచు నెల్ల వేళలను
భావనావధిగను వెఱ్ఱి వెఱ్ఱిగా బ్రదుకయ్యె పోయె
ఈవస లేలాటి వెలుఁగవో సుంత యెఱుకకు రావ
యేవిధి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 49

నిద్దుర మేల్కొనుచుంటి వ్యవహార నియతిమై మనుచు
ప్రొద్దు గ్రుంకించుచునుంటి నిద్దుర పోవుచునుంటి
నుద్దవిడిన్ లోనఁ బురువు తొల్చుచు నున్నట్టులయ్యె
నద్దడి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 50

మనసని లేనట్టి నిన్ను ననువీడ మనసెట్టు లొప్పె
నని యెట్లు చెప్పుదు నురక నను వీడి యరిగినా వందు
నను వీడి చని వారమైనదయ్యె నీనాటికి లెక్క-
కెనిమిది వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 51

పలుసార్లు నాలోన నేను నిజముగా బ్రదుకుచున్నట్లె
తలచుట లేదు, వెంబడిన లోక వృత్తమ్ము తప్పదును.
ఒలయు వాయువు సాగుచుండు నాడకయుండుఁ గ్రొత్తమి
యిలమీఁద వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 52

బండిని లాగెడు నెడ్లు కూడఁ గన్పడనట్టి గడ్డి
బండిపోలిక నేను సాగుచుంటిని పై బర్వు నెవరి
తిండికో ! యలవాటు కొలఁది లాగెడుఁ దెలియని కోర్కె-
నెందుచు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 53

వచ్చినప్పుడు నేనె నీవు, క్రింద నిల్వగ నీవు నన్ను
హెచ్చు మహైక్యంబుగాఁ జరింతువ యిట, నేగి యేమి
పిచ్చియో యిటువైపు మరల మొగము చూపించవే అ
దెచ్చటో వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 54

అది మనదా దాఁక దానికోసమై యంగలార్చుటయు
అది మనదైన తర్వాతఁ గలుగు ధైర్యముచేత శ్రద్ధ
వదలుట లోకమందున్నదే స్వామి పడసిన శాంతి
మొదఁగల్గి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 55

తెలిసి కామ పథాన జనుట జీవుని తెగని కర్మ్మంబు
తెలిసి దుఃఖమ్ము పొందుటయు యేమందుఁ దెలివిలో నీవు
కలిసి వర్తించుట, యిదియును వివేక ఘటనాధ్వ మందు
నెలయింపు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 56

పరువమ్ము స్వప్నమ్ము మొదలు లైనవవస్థలు మృత్యు
వరయ నవస్థయే యైన, సహజమై యవి బాధ లేక
బొరసెడు నిది వచ్చినపుడు యమబాధ పుట్టించుఁ బ్రాణ
మెరియించు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 57

చిరిగిపోయిన ప్రాఁత గుడ్డ వదలి, క్రొంజీర ధరించు
తెఱఁగున నైనచోఁ బూర్వ మున్నట్టి దేహంబు విడుట
చిరిగిన గుడ్డపైఁ బ్రేమ యుండదు చెప్పుట యిద్ది
యెఱుకకై వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 58

మరియును సత్ప్రసంగమ్ము విన్న నీ మహనీయ మూర్తి
దరిసెన మబ్బిన యట్టులుండుట తక్కిన మాట
యరయ నీవయి దూరదూర మేగిన యట్లుంట కరుణా
కరవాదో వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 59

నీ కృప లేనప్పు డాపదగ్నికి నీళ్ళ విధానఁ
గైకోక కళపెళలాడిపోయితిఁ గల్గి నీ కరుణ
చేకొనిలోఁ గ్రాఁగి తరక కట్టుదు క్షీరమ్మువోలె
శ్రీ కంఠ! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 60

మంగలంబునఁ బెట్టి నన్ను వేయించి మాడ్చుచున్నావ
యింగలంబునన నెకాయకిగ నెవరు వద్దనిరి
ముంగలఁ బింగల దెసలఁ గ్రిందఁ బై ముట్టించు భస్మ
శృంగారి! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! సామ్వి ! 61

కనుచున్న వినుచున్న దెల్లఁ దెలిసికోఁ గలుగుట లోనఁ
దనరారు నొక తెల్విచేతనే గదా ! తాఁ దెల్వి నేన
యనుకోనువలెఁగాక తెల్వి నేను వేఱా ! తెల్వి నీవ
యిన నేనో ? వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 62

నేనేమొ సర్వమ్ము నిన్నుఁ దెలిసికొనెడు వాఁడ మాత్ర,
మైనచోఁ దెసికోఁబడెడు లక్షణ మదియేది నీది
నేనేమొ జ్ఞాతను జ్ఞేయుఁడను నీకు జ్ఞేయత యొక్క-
టేనటే వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 63

ఆనంద మొక్కఁడే నీ స్వరూప మంచన దాని యాను
పానులు తెలియనైనవియె యనుభవింపను వలెఁగాక
కానీ తెలిసికొన్నఁగాని యనుభవ జ్ఞానంబు గలుగ
దే నాకు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 64

అనుభవించితిన నీవైన యానంద మప్పుడైనఁ గాని
యనుభవించెడి వాఁడ నేను వేఱు, వేఱగునె తానదియు
ననుభవమన్న శబ్దమ్ము నర్థమ్మునదుకునే వాని
నెనుపవే వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి ! 65

తెలిసికొంటకు నిన్నుఁ దొలుత నాలోనఁ దెలివి యుండవలె
తలఁపగా ననుభవించుటకు వలయు భూధాత్వర్థమైన
తొలి వస్తువది నేను కామి వీలు లేదు, రహస్య మింత
యెలయింతు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా ! స్వామి! 66

ఆనంద మనుభూతికైన దైనచో నది యందులోని
దానందమును, దెల్వి, యునికి మూడింట నమరుదు నేను
పూని యీ మూఁడింటి మించి యెవ్వఁడవో చెప్పు నీవ
యే నౌదు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 67

ఉన్న యీ సామాగ్రి నన్ను మించి నీకున్నది యెంతో
యన్నచో ఓసి సముద్రమా! నేను నంభః కణమ్మ
నన్నాను మా దృశాంభఃకణ సహస్ర మంభోధి తత్త్వ
మెన్నిన వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 68

పెను ఝుంఝు కెరటమ్ము లేపి యెద్దున విరిచెను నన్ను
వననిధి గాక పోయితిన అదికాక, పడియలోఁ బడితి
నిన కర స్పర్శచే మొగిలువలె మింటికేగెద నిన్ను
నెనసెద వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 69

అంత యనంతమై పెద్ద గాలులు నాడి తరంగ
సంతానకమ్ము వళత్క డిండీర సంతతి మొగసి
జంతు సంతానమ్ము కడుపులోపలఁ జరియించి స్వామి
వింతగా వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 70

ివుగాఁ బరమేశ్వరుఁడవు కావచ్చు నీవు శిక్షింతు
కావలులను, వారుగాని నినుఁ దిట్టకయ యెట్టులుందు
ేవుగా యింక శిక్షింతు తిట్టెద రింకను వార
లే విధి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 71

బుద్ధి రావలెనంచు నీవు వారికి, బుద్ధివచ్చినటె
మద్ది మొద్దులకును నిప్పు ముట్టింప మందును గాక
మొద్దులు కానప్పు డంకురం బన్ని బుద్ధులు, నిప్పు
డొద్దులు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి ! 72

ఊపిరి తీసికొం చూపిరన్ వీడు వో మహాదేవ
నీ పేరె యెడ తెగకుండఁ దలఁచుచుంటిని మహాదేవ
నీ పేరె తలచుచు నుంట చిత్తంబు నిలుపలేదేని
యేపాటు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 73

ఒక తెల్లగురివింద గింజవోలిక నున్న కాలాణు
వకట శత సహస్ర వృద్ధినొంది సూర్యాచంద్ర మసుల
వికృతిమై కాలమై నీవు దానిలో విరిసి గైవేయ
నృకపాల వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 74

అణువైన కాలమ్ము నాల్గు భాగాలు నచ్చమా తెలుపు
పౌన, పావుగా నల్పు, సగముగా నల్పు ముప్పావు నల్పు
తనరగాఁ దొల్తటి ముక్కఱ యచ్చ శ్వేతమ్ము నీ లింగ
మినదృశా! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 75

దానియంతట నది మృత్యు వగుదెంచు దాఁక నిట్లుండు
నే నిట్టు లుండుట నాకు నేమియు నిష్టము లేదు
నే నిట్టులుండుట నీదు దయలేని మెలయింపు గాఁగ
నే నెంతు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 76

చావు రానీయవు తొలఁగకుండ నిన్ స్మరియింపనీవు
భావి తోఁచగ నీవు, చిత్తమును నిలంబడ నీయనీవు
యీవు కాదంచును వేఱచో టేగనీయవు ముక్తి
హే వాక! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 77

గ్రహచారమును బట్టి రాకపోకలు కైకొను మేమి
గ్రహచార మది నీకు సంవిదాకార! కైవల్య నాథ!
విహరింపుమీ! నాదు నీ కయిన చిత్త వీథిలో నెపుడు
నిహాధూర! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 78

అసలు యథార్థంబు తెలిసి బ్రదుకుట యమిత కష్టంబు
ముసరెడు మోహంబు బ్రదుకులోఁ దీపి పుట్టించు మోహ
విసరంబు వీడియు వాసనాశక్తి వీడని బ్రదుకు
విసుక నీ వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 79

బ్రదుకుటయే యెంతొ దినము దినము దుర్భరమయి పోయె
మతి సుఖవాంఛ యెక్కడిది సుఖమన్న మాట కర్థమ్మ
చ్యుతమయి శాంతి లేకున్కఁ బ్రాణ సంక్షోదమై మృతియె
హితమయి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 80

నిజముగా నాలోన నాకుఁ దెలిసిన నేనొక్కరుండ
న్నజగతికి నెఱుంగ వెలయఁ జేసిన నేను వేఱొకఁడ
యజ! నిన్నుఁ బ్రార్థించు నేను వేఱు, మహాదేవ నేన
న్నజమూర్తి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 81

వానికి వానికే తెలియు వాడు నన్బ్రార్థించు రీతి
నేనేల పలుకగా వలయు నంచీవు నెద నెంచెదేని
పోనిమ్మ నావోలె నాట గానే ప్రభూ! రాఁగదయ్య
యేనోహా! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 82

ఒదిగించి నా దెసకీవు మేరువు నొరిగించ వలద
యెదుగు కోరిక వెండికొండ కోస మే నేడ్చుచునుండ
నదిరయ్య దానికై యేడ్చినప్పటి కది లేద యిప్పు
డేది లేద వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 83

నాకౌ మహా చోట ముఖావయవచాలనము లేనిచోట
ప్రాణమ్ము లాడనిచోట మనసెగఁ బ్రాఁకిన చోట
ద్రోణాభమైన సంవిద్భ్రమీ మూర్తితో రా, శిరో ధృ
తైణాంక! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 84

ఊహ మనస్సులో నెక్కడో పుట్టుచున్నది శబ్ద
మాహృతంబై నాభియందు నుదయంబు నందుచున్నది పు
రోహితుండౌ నగ్నివీవ, యెడఁదఁ గూర్చుంటివో, వేహ
దీహేశ! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 85

స్మృతి యన్నది మనస్సు, మనసుతోఁగూడి జీవుని యున్కి
స్మృతి లేదు నిద్దురవేళ నప్పుడు జీవుండు లేడో
నతుఁడయి యొదిగి నీ యదుపులోన నున్నాఁడో జీవుండు
ఋతమహా! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 86

కుక్కయు మరి దాలి గుంటలోఁ బండుకొన్నంతసేపు
తక్కన లేచి తోఁక విదలించి వెంటనె దొడ్డిదారి
యెక్కడఁ గనిపించు నక్కడే దూరు జృంభన్మహాగ్ని
దృక్కీళి! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 87

ఎంతసేపటికిని చీఁకటుల్ గాగ నిది మూసికొనెడు
వింతలౌ వెల్గులు కానిపింపఁగా విప్పికోద, యఘ
కృంత వికాస సుకృత పరిమళ భక్తి ప్రథా సూన
వృంతమా! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 88

పదునెక్కియాత్మహంతుండొక్కరుఁడు నాత్మవంచకుండొకఁడు
మదినెంచఁ దొలివాఁడు నాస్తికుండును మలివాఁడ నేను
మొదటివాఁడె నయంబు నిజము నాకంటె మోసంబులేని
మెదవాఁడు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 89

కాసంత యుపయోగపడక పైనుండి కర్ర పెత్తనము
చేసెడు వైఖరి మాని, వచ్చి నా చిత్తాన నిలుము
లో సాయపడునట్లు చూపి వెస గోతిలోన దింపకు! మ
హీసార! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 90

ఈ కోర్కి యుదయింపకుండ నుండుట యెప్పుడేఁ గలదె
యీ కామ వైయర్థ్య మెడఁద లోపల నింతగాఁ దెలిసి
యీ కాయము బలంబుచేత నన్నచో నిది తుది దగునె
శ్రీకంఠ! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 91

ఏ విధమ్మున జూచినను వృథాయైనదీ సృష్టి తోఁచు
ఆవల నీవు లేవన్న నీ శూన్య మంగీకరింప
నేవలె నింత వైయర్థ్య మెందుకో యెందుకో దీని
కీ వేల వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 92

నిను నూహా చేసెడు నంతసేపును నే నొక్క బుద్ధి
ఖనిని నీయూహా మానితిని నేను మూర్ఖవతంసుడైతి
నను దాఁకుచుంటివి పరుసవేదివి నవ్య చైతన్య
ఘృణి ఖనీ! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 93

ఎన్ని లక్షణములు నుండవలయునో యేదియు విడక
అన్ని లక్షణములు కలవు మరియు నింకన్నియు కలవు
నన్ను రక్షించుటే మగతనమ్ము చానసగమ్ము తనము
నెన్నక వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 94

ఇప్పటి కరువదియైదు వచ్చిన వేమనవలయు
నప్పుడు పాతికయేండ్లనాడు నీయందు నా మనసు
చొప్పెటులున్నదో యట్లె యున్న దీ చొప్పు నీ వేమి
చెప్పెదో వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి ! 95

కలుగుఁ గ్రియా సన్నికర్ష హేతువై కాలమ్మునందు
నల భూత వర్తమానములు భావియ నట్లె నా చేత
తెలుపు మాసెను నీకు స్వచ్ఛమైన జ్యోతిర్భాండమునకు
నెలయించి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి? 96

లోకమ్ములో నెన్ని ముళ్ళు కలవు నాలో నన్ని ముళ్ళు
నై కోహ సంజనకమ్ములై పొల్చు నవి యున్న యెడల
నీకును నాకు సంబంధ మధికమానే వీనిఁ జింపు
మీకేళి వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 97

నిన్ను భావించుచు విష్ణువనుకొందు, నీ వనుకొందు
నెన్ను నూహించుచు, నిద్దఱుంగారు నెన భావమందు
నన్ను నేనే విముక్తునిగఁ దేజస్సనాథుగా బిట్టు
నెన్నుచు వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 98

తన్నుదా దొంగిలి డొంక తిరుగుళ్ళ తర్కముల్ బలిసి
నిన్ను కాదనివేఁడొ రగడ పెంచుచు నిన్ను కాదంచుఁ
గ్రొన్నెల నేమైన మౌళి మొలిపించుకొన్నాఁడొ మూర్ఖుఁ
డెన్నగా వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 99

కాలము దెస వంగియున్న యట్లువంక శశాంకు వలన
వ్రాలించుచుంటి వీ సర్వ సృష్టి. దివా నిశల్ ధూర్జ
టీ! లేఁత జాబిల్లి మౌళి మొలిపించు, డిందె కాలమ్ము
హేలగా వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 100

శ్రీకాంతి కంధరా కలిత నీహార భూమి భృత్కన్య
కా కోమలారుణచ్ఛవి భుజాజాత కాశ్మీర వర్ణ
నీకాశ ముక్తికాంతా దృగంత కాంతి పరిపాలిత మ
హీకామి! వేములవాడ రాజరాజేశ్వరా! స్వామి! 101

